

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

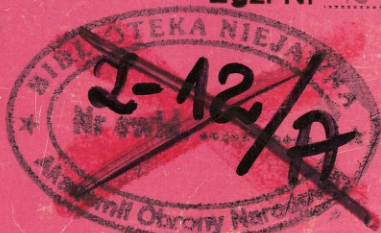

AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO **JAWNE**

~~ZASTRZEŻONE~~

~~SOFTNE~~

Egz. Nr 248

ZESZYTY NAUKOWE
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

ZESZYT
Nr 4(19)78

Dodatek
Organizacja i prowadzenie działań
rajdowych

60653

WARSZAWA 1978

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**

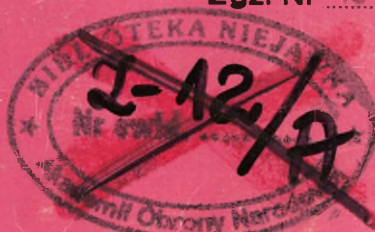
IM. GENERAŁA BRONI

KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO **JAWNE**

~~ZASTRZEŻONE~~

~~SECRET~~

Egz. Nr 248

**ZESZYTY NAUKOWE
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP**

**ZESZYT
Nr 4 (19) 78**

Dodatek

Organizacja i prowadzenie działań
rajdowych

60653

WARSZAWA 1978

AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO WP

150806 Anna KOLEK
Podot. prof. przekl. Nr uch. 648
2.01.2003

JAWNE
ZASTRZEŻONE
POUFNE

Egz. Nr 248

ZESZYTY NAUKOWE
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Archiwum

ZESZYT
Nr 4 (19) 78

Dodatek

Organizacja i prowadzenie działań
rajdowych

*Inkubacja literatury
na "ZASTRZEŻONE"
22.01.2003
ppik K. Wotow...*

WARSZAWA 1978

Redakcja „ZESZYTÓW NAUKOWYCH ASG WP”

00-910 Warszawa, bl. 25

Redaktor naczelny: płk dr JERZY LEWANDOWSKI

tel. 10 95 35 wewn. 50 622

~~Redaktorzy: mgr Janina WALCZAK
mgr Halina BIELSKA~~

Nakładem — Akademii Sztabu Generalnego WP
00-910 Warszawa

Redaktor techniczny: Anna JANOWSKA

Korekta: Helena WOŁYNIAK
Teresa JARECKA

SPIS TREŚCI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

	Str.
Płk dr Teofil WÓJCIK	— Uwagi dotyczące sympozjum 5
MATERIAŁY DO DYSKUSJI	
Płk dr Teofil WÓJCIK	— Tezy na sympozjum 9
REFERATY	
Gen. bryg. Marian WASILEWSKI	— Referat wprowadzający do sympozjum 28
Płk dr Teofil WÓJCIK	— Referat wprowadzający do dyskusji na sym- pozeum 32
DYSKUSJA	
Gen. broni Józef KAMIŃSKI	— Istota, forma i metoda prowadzenia działań rajdowych 49
Płk doc. Stanisław KOŁCZ	— Poglądy i doświadczenia ŚOW w zakresie organizacji i prowadzenia działań rajdowych 55
Płk dypl. Marian SIEDLIŃSKI	— Możliwości prowadzenia działań rajdowych 63
Gen. bryg. Zbigniew JUREWICZ	— Niektóre uwagi i propozycje dotyczące dzia- łań rajdowych 66
Mjr dypl. Zdzisław GALEWSKI	— Ocena obiektów w głębi ugrupowania nie- przyjaciela niszczonego przez oddział rajdowy 70
Mjr dypl. Bronisław SZOSTAK	— Niektóre problemy rozpoznania na korzyść działania oddziału rajdowego 74
Mjr dypl. Michał HUZARSKI	— Użycie sił przeznaczonych do działań rajdo- wych w natarciu pułku i dywizji 78
Mjr dypl. Waldemar SIWIEC	— Planowanie działań rajdowych i dowodzenie oddziałami rajdowymi 85

	Str.
Mjr dypl. pil. Ryszard RAJMAŃSKI Mjr dypl. Roman MACOCH	— Wybrane problemy lotniczego wsparcia działań bojowych oddziałów rajdowych 90
Ppik dypl. Roman ORŁOWSKI	— Skład, możliwości bojowe i działanie oddziałów rajdowych 100
Kpt. dypl. Władysław ŁODZIANA	— Ocena możliwości użycia oddziałów rajdowych w obronie pułku i dywizji 104
Kpt. inż. Andrzej MUTH	— Niszczenie punktów dowodzenia i obiektów tyłowych nieprzyjaciela przez oddziały rajdowe 108
Mjr dypl. Stefan OLSZEWSKI	— Artyleryjskie wsparcie działań oddziału rajdowego 114
Płk dypl. Zdzisław ŚWITAŁA	— Organizacja obrony przeciwlotniczej oddziału rajdowego 119
Mjr dypl. Józef MARCZAK	— Zabezpieczenie inżynieryjne działania oddziału rajdowego i wykorzystanie w jego składzie pododdziałów inżynieryjnych 121
Gen. bryg. Marian WASILEWSKI	— Podsumowanie sympozjum 125
Płk dr Tadeusz BENTKOWSKI *	— Wybrane problemy działań rajdowych 127

* Autor artykułu nie brał udziału w sympozjum

ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

Płk dr Teofil WÓJCIK

UWAGI DOTYCZĄCE SYMPOZJUM

Temat symposium wyływa z zadań szkoleniowych określonych w dyrektywie i rozkazie ministra obrony narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL na 1978 rok oraz wytycznych komendanta ASG WP, w których nakazuje się uwzględniać w szerszym zakresie problemy działań rajdowych. Akademia Sztabu Generalnego WP kierując się dokumentami normatywnymi i wzrostem zainteresowania zagadnieniami działań rajdowych w wojskach zorganizowała i przeprowadziła w dniu 21. 06.1978 roku symposium naukowe na temat: „Organizacja i prowadzenie działań rajdowych”.

Symposium poprzedzono badaniami nad przebiegiem wielu ćwiczeń z wojskami i ćwiczeń przeprowadzonych w akademii. Podstawę do opracowania tez i referatów na symposium stanowiły uogólnione wyniki badań naukowych i opracowania teoretyczne z zakresu działań rajdowych zarówno kadry naukowo-dydaktycznej (nauczycieli akademickich), jak i słuchaczy. Wiele cennych uwag i propozycji uzyskano od wojsk, głównie w czasie ćwiczenia „SZOP-78” (SOW) oraz ćwiczeń prowadzonych w ASG WP.

Celowość prowadzenia działań rajdowych wynika z charakteru współczesnego pola walki, głównie konieczności zwalczania różnorodnych obiektów, środków ogniowych i broni jądrowej usytuowanych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, trudnych do zniszczenia posiadanymi obecnie środkami ogniowymi. Stąd też obserwujemy niejako „renesans” działań rajdowych, znanych w historii sztuki wojennej pod nazwą „zagonu” lub „rajdu”.

W ostatnim okresie drugiej wojny światowej działania rajdowe, prowadzone głównie w skali operacyjno-taktycznej, stosowała z powodzeniem Armia Radziecka. Znany jest przykład rajdu dokonanego przez 19 KPanc oraz rajdu BPanc pod dowództwem pułkownika, obecnego generała HUSAKOWSKIEGO przez umocnienia rejonu międzyrzeckiego do ODRY. Historyczne przykłady stanowią cenne doświadczenia, dają wiele wniosków do rozważań nad współczesnymi działaniami rajdowymi.

Po drugiej wojnie światowej, zwłaszcza podczas wojny izraelsko-arabskiej w 1973 roku, wykonywano również rajdy w celu nękania wojsk przeciwnika, mylenia go co do kierunku głównego uderzenia, dezorganizowania systemu dowodzenia oraz niszczenia jego obiektów i różnorodnych urządzeń tyłowych, stacji radiolokacyjnych itp. Charakterystycznym

przykładem są działania rajdowe pododdziałów(oddziałów) izraelskich na zachodnim brzegu Kanału Sueskiego w październiku 1973 roku.

Z przedstawionych tylko niektórych przykładów stosowania działań rajdowych wynika, że były one organizowane i prowadzone w trakcie działań wysoce manewrowych, a decydujący wpływ na ich wynik wywierał niewątpliwie czynnik zaskoczenia.

Na marginesie warto zwrócić uwagę na niektóre poglądy NATO na prowadzenie działań rajdowych.

Według zachodnich wydawnictw wojskowych działania bojowe i dywersyjne jako rajdy na tyłach przeciwnika będą prowadzone w formie operacji powietrznodesantowych, powietrznomanewrowych, desantowomorskich i specjalnych.

W ramach operacji powietrznodesantowej rajd wykonywany jest siłami od kompanii do brygady w celu niszczenia lub wyczerpania przeciwnika, niszczenia szczególnie ważnych obiektów, zdobycia najnowszych wzorów sprzętu bojowego i dokumentów, wyzwolenia z niewoli żołnierzy wojsk własnych, zakłócania systemu dowodzenia. Jako przykład takiego działania (operacji rajdowej) wymienia się rajd na fabrykę ciężkiej wody w Norwegii w 1943 roku oraz nieudany rajd amerykański na obóz jeńców wojennych w rejonie Hanoi w listopadzie 1970 roku.

W operacji desantowomorskiej rajd stanowi operację desantową o znaczeniu taktycznym. Wykonywany jest siłami od batalionu do pułku piechoty morskiej. Celem rajdu może być niszczenie ważnych obiektów rozmieszczonych wzdłuż brzegu i małych baz (portów), prowadzenie rozpoznania i działań dywersyjnych.

W ostatnich latach nastąpiło ogromne zainteresowanie działaniami rajdowymi. Uważa się bowiem, że współczesne pole walki, które charakteryzują: brak ciągłych frontów, duży dynamizm działań bojowych i działania na kierunkach, stwarza korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych o różnej skali oddziałami rajdowymi mającymi różny skład. Rozwijający się dynamicznie przestrzenny i ogniskowy charakter współczesnych działań bojowych wskazuje na taktyczną, a niekiedy i na operacyjną opłacalność działań rajdowych.

Najkorzystniejsze warunki prowadzenia działań rajdowych będą niewątpliwie podczas pościgu. Tę formę działań zaczepnych charakteryzuje przede wszystkim brak ciągłego frontu, niestabilizowana sytuacja i nie trwałe systemy ognia nieprzyjaciela. Warunki te umożliwiają oddziałom rajdowym swobodne działanie w głębi ugrupowania przeciwnika.

W działaniach rajdowych szczególną rolę spełnia ściśle zespolenie działań pododdziałów czołgów, piechoty na BWP i artylerii, a także śmigłowców szturmowych. W niektórych warunkach niezbędne jest włączenie pododdziału śmigłowców szturmowych bezpośrednio do składu oddziału wydzielonego (rajdowego) i prowadzenie rajdu w wymiarze lądowo-powietrznym.

Na podstawie dotychczas uzyskanych doświadczeń i przeprowadzonych badań podczas niektórych ćwiczeń z wojskami przez zespoły naukowo-badawcze Katedry Taktyki Ogólnej wynika, że w skład oddziału wy-

dzielonego działającego metodą rajdową powinny wchodzić siły i środki o różnej konstrukcji strukturalnej, zdolne do prowadzenia działań rajdowych zgodnie z zamiarem dowódcy ogólnowojskowego (pułku, dywizji). Powinny to być działania o charakterze rajdowym, prowadzone w oderwaniu od sił głównych własnych wojsk, w celu niszczenia szczególnie ważnych obiektów w głębi i na tyłach nieprzyjaciela.

Uzyskane doświadczenia z ćwiczeń oraz obrady w czasie sympozjum pozwoliły wstępnie zdefiniować pojęcie „działania rajdowe”, a mianowicie: działaniami rajdowymi nazywamy działania odpowiednio przygotowanych i zabezpieczonych oddziałów, które przenikają w głąb i na tyły ugrupowania nieprzyjaciela, wykonują w sposób skryty i zaskakujący dla przeciwnika uderzenia na określone obiekty i cele, niszczą je lub dezorganizują ich możliwości działania oraz uchylają się od uderzenia i skrycie wycofują przenosząc działania na kolejny obiekt (cel) lub rejon.

Celem działań rajdowych jest przeniesienie ognisk walki (działań bojowych) w głąb i na tyły przeciwnika, niszczenie jego ważnych obiektów, których nie można zniszczyć innymi siłami i środkami, wywoływanie chaosu i dezorganizacji oraz ograniczenie swobody manewru i skutecznego działania nieprzyjaciela.

Sympozjum stanowiło niejako pierwszy etap — w tak licznym gronie — głębszych rozważań i wstępnego opracowania taktycznych zasad prowadzenia działań rajdowych. Potwierdzono potrzebę prowadzenia dalszych badań naukowych nad tym niezwykle ciekawym problemem.

Głównym celem sympozjum było dokonanie wymiany doświadczeń, ujednoczenie poglądów w kwestiach spornych i opracowanie niezbędnych materiałów teoretycznych, aby na ich podstawie można było opracować podręcznik lub instrukcję dotyczącą działań oddziałów rajdowych.

Sympozjum było również jedną z form uczenia 35 rocznicy powstania LWP i częstką realnego wkładu w rozwój myśli wojskowej w zakresie doskonalenia sposobów prowadzenia działań bojowych, głównie przez pododdziały i oddziały na tyłach nieprzyjaciela, oraz kolejnym etapem realizacji zadań szkoleniowych określonych w dyrektywie i rozkazie szkoleniowym ministra obrony narodowej na 1978 rok, a także wytycznych komendanta ASG WP do szkolenia na rok 1977/78.

Niektóre przedstawione wnioski i propozycje należałoby już w szerszym zakresie wdrażać do procesu szkolenia dowództw, sztabów i wojsk. Dotyczą one głównie zasad prowadzenia działań przez oddziały rajdowe. Inne zaś wymagają jeszcze rozważań i badań. Stąd też niniejsze materiały stanowią dużą pomoc dla słuchaczy i nauczycieli akademickich w procesie studiów.

Materiały i tezy na sympozjum naukowe opracował płk dr Teofil WOJCIK pod kierunkiem szefa Katedry Taktyki Ogólnej — gen. bryg. Mariana WASILEWSKIEGO, który kierował przebiegiem obrad.

Referaty do dyskusji wygłosili: gen. bryg. Marian WASILEWSKI i płk dr Teofil WOJCIK. W dyskusji zabrało głos 13 oficerów, a wśród nich komendant ASG WP — gen. broni Józef KAMIŃSKI, zastępca komendanta ASG WP ds. naukowych — gen. bryg. Zbigniew JUREWICZ,

zastępca szefa sztabu SOW — płk doc. Stanisław KOŁCZ i zastępca szefa Oddziału Szkolenia POW — płk dypl. Marian SIEDLIŃSKI. Kilku oficerów — uczestników sympozjum złożyło swoje wystąpienia na piśmie do sekretariatu.

Obrady przebiegały w życzliwej i twórczej atmosferze. Dzięki wystąpieniu zaproszonych oficerów z SOW i POW oraz komendanta ASG WP — gen. broni Józefa KAMIŃSKIEGO dokonano wymiany doświadczeń i ujednolicono poglądy na tworzenie oddziałów wydzielonych i prowadzenie przez nie działań rajdowych.

Tezy, referaty i większość wystąpień dyskutantów zamieszczono w niniejszym dodatku do „Zeszytu Naukowego ASG WP”. Stanowią one ważne źródło studiowania działań rajdowych i dużą pomoc w rozwiązywaniu związanych z nimi aktualnych problemów.

MATERIAŁY DO DYSKUSJI

Plk dr Teofil WÓJCIK

TEZY NA SYMPOZJUM

WSTĘP

W ostatnich latach nastąpiło zainteresowanie działaniami rajdowymi. W historii znane są one pod nazwą działań zagonowych. W aktualnej literaturze poglądy na prowadzenie działań rajdowych są niezwykle kontrowersyjne, często sprzeczne i zaliczane do grupy zadań realizowanych przez oddziały wydzielone.

W wyniku uwzględnienia problemów działań rajdowych w niektórych ćwiczeniach taktyczno--operacyjnych w ASG WP i w wojskach można już obecnie określić główne zasady organizowania i prowadzenia działań rajdowych. Zostały one podane w formie tez jako zagadnienia do dyskusji.

Tematyka symposium wynika z zadań szkoleniowych określonych w dyrektywie ministra obrony narodowej na lata 1976—80 i rozkazie MON nr 017 z dnia 20.10.1977 r. do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w 1978 roku. ASG WP realizując powyższe zadania dyrektywne opracowała po konsultacji ze sztabem ŚOW, POW i niektórych związków taktycznych materiał teoretyczny dotyczący zasad organizowania i prowadzenia działań rajdowych przez pułk i dywizję.

Sądzymy, że liczny udział doświadczonych dowódców i oficerów sztabów z wojsk, kadry naukowo-dydaktycznej i słuchaczy przyczyni się do pogłębienia tej aktualnej i niezwykle ciekawej problematyki oraz pozwoli zebrać bogate wnioski i propozycje, by na ich podstawie uzupełnić opracowany materiał teoretyczny.

1. OCENA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

1.1. Celowość stosowania działań rajdowych

W historii sztuki wojennej spotykamy liczne przykłady prowadzenia działań rajdowych. Szczególnie bogata w tym zakresie jest historia polskiej sztuki wojennej. Działania rajdowe (zagonowe) stały się niejako polską „specjalnością”, zwłaszcza w czasie szwedzkiego „potopu” i kampanii Stefana Batorego w latach 1579—1582 oraz w późniejszym okresie.

Współczesne konflikty zbrojne dostarczają również wiele przykładów prowadzenia działań rajdowych przez wyspecjalizowane pododdziały. Charakterystycznym przykładem są działania rajdowe na przyczółku zachodniego brzegu Kanału Sueskiego w październiku 1973 r.

Wzrost możliwości bojowych współczesnych oddziałów i związków taktycznych, manewrowy i dynamiczny charakter działań bojowych, brak ciągłych frontów i szybko zmieniające się sytuacje na współczesnym polu walki pozwalają sądzić, że działania rajdowe mogą być prowadzone w różnej skali przez pododdziały o różnym składzie.

Powstała obiektywna konieczność zwalczania różnorodnych obiektów (celów) i ważnych środków ogniowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, których ciężar gatunkowy i ważność ciągle wzrasta. Szczególnie środki napadu jądrowego i współczesne wyrzutnie raketowe typu LARS zmieniające ciągle stanowiska startowe (ogniowe) są niezwykle trudne do zniszczenia aktualnymi środkami ogniowymi. Ich niszczenie wiąże się z dużym zużyciem amunicji i zaangażowaniem znacznej części środków ogniowych. Stąd też działania rajdowe niejako uzupełniają system ognia i przyczyniają się do uzyskania przewagi ogniowej. Jednocześnie dezorganizują systemy dowodzenia i ognia oraz system logistyczny nieprzyjaciela, ograniczają także jego zdolność bojową.

Z powyższych rozważań wynika, że prowadzenie działań rajdowych jest niezbędne i celowe zarówno w działaniach zaczepnych, jak i obronnych.

1.2. Warunki prowadzenia działań rajdowych

Z charakteru współczesnego pola walki wynika, że działania rajdowe będą prowadzone w toku działań bojowych, w skomplikowanych sytuacjach, w różnorodnym terenie i trudnych warunkach atmosferycznych, przy istnieniu luk i prowadzeniu działań na kierunkach.

Działania rajdowe mogą być prowadzone zarówno w natarciu, jak i obronie.

Najkorzystniejsze warunki prowadzenia działań rajdowych będą podczas pościgu, dla którego charakterystyczne są: brak ciągłego frontu, nieustabilizowana sytuacja i nietrwały system ognia nieprzyjaciela. Warunki te umożliwiają swobodne działanie oddziałów rajdowych w głębi jego ugrupowania bojowego (operacyjnego) oraz aktywne wyszukiwanie i zwalczanie określonych obiektów.

Istniejące lub znajdujące się w budowie różnorodne stałe obiekty o znaczeniu wojskowym (magazyny i składy amunicji specjalnej, stanowiska startowe rakiet, stacje radiolokacyjne, lotniska itp.) ze względu na ich ilość, przeznaczenie i przestrzenne rozlokowanie mogą w bardzo istotny sposób wpływać na prowadzenie działań bojowych wojsk. Stąd też z racji swego przeznaczenia i przydatności bojowej muszą one być niszczone (obezwładniane). W ich niszczeniu dużą rolę m. in. spełniać będą oddziały rajdowe.

Działanie oddziałów rajdowych w głębi ugrupowania bojowego (operacyjnego) będzie z reguły utrudnione, zwłaszcza w strefie taktycznej o największym nasyceniu wojsk, środków walki i transportu. Na przykład w pasie obrony dywizji nieprzyjaciela (RFN) szerokości 20—30 km i głębokości 20—30 km wykorzystywane będą zazwyczaj 3—4 drogi o twardej nawierzchni. Przyjmując, że 1/3 sił dokonuje manewru, a większość tyłów realizuje dowóz,¹ to na każdej drodze znajdzie się ponad 500 różnych pojazdów. Uwzględniając zatem głębokość ugrupowania bojowego dywizji w obronie (20—50 km) — na 1 km drogi przypada średnio 10—25 pojazdów będących w ciągłym ruchu.

Z tych ogólnych obliczeń wynika więc, że oddział (grupa) rajdowy nie może wykorzystywać ważniejszych dróg. W celu uniknięcia spotkania z kolumnami nieprzyjaciela, głównie w czasie przesuwania się w głąb jego ugrupowania, oddział rajdowy musi wykorzystywać ścieżki i drogi polne (bezdroża).

1.3. Ocena obiektów w głębi ugrupowania nieprzyjaciela wymagających zniszczenia w czasie prowadzenia działań przez oddziały rajdowe

Współcześnie siła każdej z walczących stron zależy w dużej mierze od posiadanych w głębi sił i środków. Wzrasta zatem ciężar gatunkowy zwalczania różnorodnych obiektów rozmieszczonych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Z analizy zadań bojowych pułku i dywizji oraz oceny ugrupowania nieprzyjaciela wynika, że w pasach działania wojsk znajduje się dużo obiektów przeciwnika mających wpływ na przebieg walki. Do najważniejszych z nich należą niewątpliwie środki jądrowe, nowoczesne środki ogniowe o dużej mocy oraz system dowodzenia, walki radioelektronicznej, a także system logistyczny.

Podczas działań rajdowych mogą być niszczone taktyczne i taktyczno-operacyjne środki napadu jądrowego, składy amunicji i min jądrowych, pododdziały dowozu amunicji, min i głowic jądrowych oraz punkty obsługi technicznej.

Do najważniejszych środków ogniowych (klasycznych) należy zaliczyć baterie LARS i MARS, niezwykle ruchliwe i o dużej sile ognia, oraz pododdziały artylerii dalekiego zasięgu.

W systemie dowodzenia ważną rolę odgrywają punkty dowodzenia z rozwiniętym systemem informacyjnym i systemem łączności, które decydują w znacznym stopniu o powodzeniu w walce.

Dezorganizując działaniami rajdowymi system dowodzenia nieprzyjaciela pozbawiamy go możliwości reagowania na przebieg walki i skoordynowanego działania jego wojsk.

¹ W DZ Bundeswehry znajduje się ponad 560 czołgów i transp. opanc., 3700 samochodów i około 270 innych środków walki. Jeśli z tej ilości 1/3 sił i środków dokonuje manewru, a tyły dowożą środki materiałowe, wówczas w ruchu będzie około 200 wozów bojowych i 2000 pojazdów. Na każdej drodze poruszać się będzie na długości 20—30 km ponad 500 pojazdów.

W skład systemu walki radioelektronicznej nieprzyjaciela wchodzi różnorodny pododdziały i środki zakłócające system dowodzenia naszych wojsk. Dlatego też zwalczanie systemu walki radioelektronicznej nieprzyjaciela odgrywa istotną rolę. Prowadzi pośrednio do uzyskania i wykorzystania przewagi nad przeciwnikiem zarówno w dowodzeniu, jak i w kierowaniu systemem ognia.

System logistyczny nieprzyjaciela jest szczególnie wrażliwy na oddziaływanie oddziałów rajdowych. Zwalczanie poszczególnych części składowych tego systemu doprowadza do zakłócenia dowozu i zaopatrzenia wojsk w amunicję i środki materiałowe, a tym samym obniża ich wartość bojową.

We współczesnych warunkach, kiedy działania bojowe wojsk lądowych prowadzone są w wymiarze lądowo-powietrznym, **wzrasta rola i ranga systemu OPL**. W całym kompleksie przedsięwzięć w ramach zwalczania systemu OPL nieprzyjaciela działania rajdowe odgrywać będą ważną rolę. Są to przeważnie obiekty małe, rozmieszczone na niewielkim obszarze, z reguły trudne do wykrycia i zniszczenia środkami ogniowymi.

Z przedstawionej oceny obiektów nieprzyjaciela zarówno pod względem ważności, jak i ich znaczenia wynika, że w działaniach rajdowych należałoby niszczyć następujące siły i środki oraz elementy ugrupowania: środki napadu jądrowego, punkty dowodzenia, węzły łączności, siły i środki walki radioelektronicznej, stacje radiolokacyjne, środki OPL, pododdziały artylerii raketowej i lufowej, składy i urządzenia tyłowe, składy amunicji specjalnej (jądrowej i chemicznej), rurociągi oraz inne elementy ugrupowania bojowego (operacyjnego).

Charakter, struktura i liczba obiektów określają skład i liczbę oddziałów rajdowych oraz treść zadań tych oddziałów.

Sądzimy, że w czasie dyskusji dokonana zostanie szczegółowa selekcja obiektów, które należałoby niszczyć w działaniach rajdowych.

2. ISTOTA, TREŚĆ I CHARAKTER DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

2.1. Istota i treść działań rajdowych

W dyrektywie i rozkazie MON do szkolenia Sił Zbrojnych PRL na 1978 rok działania polegające na poszukiwaniu i zwalczaniu wewnątrz ugrupowania nieprzyjaciela jego sił i środków określono terminem „działania rajdowe”. Termin ten oznacza działania, czynności określonego pododdziału (oddziału). Słownik Wyrazów Obcych wyjaśnia pojęcie „rajd” następująco: „Dywersyjny wypad oddziałów wojska (dawniej zwłaszcza kawalerii) w głąb terytorium nieprzyjacielskiego”.

Działania rajdowe polegają zatem na śmiałym i zdecydowanym przenikaniu odpowiednio przygotowanych i zabezpieczonych pododdziałów (oddziałów) w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, skrytym i niespodziewanym ataku (napadzie) na określony obiekt, jego szybkim zniszczeniu lub obezwładnieniu i uchyleniu się od uderzenia nieprzyjaciela oraz ponow-

nym przeniknięciu przez ugrupowanie nieprzyjaciela lub pozostaniu na tyłach przeciwnika do czasu podejścia sił głównych własnych wojsk.

Obecnie nie ma wypracowanych zasad teoretycznych dotyczących działań rajdowych. Wstępne badania nad nimi i sporadyczne przypadki uwzględniania tej problematyki w ćwiczeniach (np. w ćwiczeniu „SZOP-78”) nie mogą stanowić podstawy do zdefiniowania pojęcia „działania rajdowe”. Niemniej jednak proponuje się przyjęcie następującej definicji: „Działania rajdowe polegają na działaniu specjalnie przygotowanych i zabezpieczonych pododdziałów (oddziałów), które przenikają w głąb i na tyły ugrupowania nieprzyjaciela w oderwaniu od sił własnych, wykonują w sposób skryty i zaskakujący dla przeciwnika uderzenia na określone obiekty i cele, niszczą je lub dezorganizują ich możliwości działania oraz uchylają się od uderzenia i skrycie wycofują się, przenosząc działania na kolejne obiekty (cele)”.

Działania rajdowe, jakkolwiek są działaniami taktycznymi, to ich planowanie, a zwłaszcza zabezpieczenie i wsparcie przez lotnictwo, może odbywać się na szczeblu operacyjnym.

Zabezpieczenie i wsparcie lotnicze obejmuje:

- doraźne wsparcie przez lotnictwo, zwłaszcza w przypadku działania silnych oddziałów rajdowych;
- uzupełnianie środków walki i zaopatrzenia (amunicji itp.) poprzez zrzuty powietrzne lub dowóz śmigłowcami transportowymi do doraźnych punktów na kierunku działań oddziałów rajdowych.

2.2. Formy i sposoby prowadzenia działań rajdowych

Powodzenie działań rajdowych zależy głównie od skrytości i szybkości ich działania, możliwości uzyskania zaskoczenia i od wielu takich czynników, jak np. charakter działania nieprzyjaciela, pora roku itp. Teren w działaniach rajdowych odgrywa również decydującą rolę. Najdogodniejsze do prowadzenia tego rodzaju działań są obszary o rozwiniętej sieci dróg, dużej ilości różnorodnych ukryć (zalesione, pokryte zagajnikami i niedużymi kompleksami leśnymi).

Warunki, w jakich pododdział (oddział) zwany oddziałem rajdowym może rozpocząć działania rajdowe, będą niezwykle zróżnicowane. W każdym wypadku jego wprowadzenie do walki i przekroczenie rubieży styczności wojsk powinny być niezwykle starannie przygotowane i zabezpieczone. Oddziały rajdowe mogą przekraczać rubież styczności wojsk:

- w natarciu, po przełamaniu głównej pozycji obrony nieprzyjaciela, jeśli istnieje możliwość dokonania manewru i oskrzydlenia jego zgrupowania oraz wykonania wyłomu w obronie przynajmniej na głębokość ugrupowania brygad pierwszego rzutu;
- w boju spotkaniowym i pościgu, gdy istnieć będą otwarte skrzydła i luki;
- przenikając przez luki i odcinki terenu trudno dostępnego w obronie nieprzyjaciela;

- drogą powietrzną (przerzut śmigłowcami);
- na kierunkach uderzeń jądrowych.

Podstawowymi formami zwalczania przez oddziały rajdowe obiektów i elementów w głębi ugrupowania bojowego (operacyjnego) nieprzyjaciela są napady, zasadzki i atak z zaskoczenia.

Działania rajdowe polegają na równoczesnym, zaskakującym uderzeniu (napadzie, ataku i zasadzce), oderwaniu się od nieprzyjaciela oraz wyczekiwaniu w ukryciach, by ponowić uderzenie (atak) na inny obiekt. Stosując powyższe formy działań oddział (grupa) rajdowy może uderzać całością lub częścią sił samodzielnie lub we współdziałaniu z desantem powietrznym, bądź też siłami głównymi (oddziałami i związkami taktycznymi) nacierającymi od czoła.

Sposoby działania oddziałów rajdowych zależą od rodzaju prowadzonych działań bojowych, treści zadań bojowych, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz charakteru prowadzenia działań bojowych przez nieprzyjaciela. Uwzględniając powyższe czynniki wyróżnić można, w zależności od kierunku działania, dwa **główne sposoby działania oddziałów rajdowych, a mianowicie:**

1. Wyjście z rejonu wyczekiwania i przenikanie na tyły ugrupowania bojowego (operacyjnego) nieprzyjaciela, niszczenie jego obiektów i powrót do wojsk własnych. Ten sposób działania oddziałów rajdowych może być stosowany:

- w obronie dywizji i armii;
- w natarciu podczas odpierania zwrotów zaczepnych.

2. Wyjście i przenikanie na tyły nieprzyjaciela z jednoczesnym przesuwaniem się w głąb jego ugrupowania bojowego (operacyjnego) i niszczeniem obiektów na określonym obszarze (kierunku). W końcowej fazie oddział rajdowy może otrzymać zadanie opanowania określonego obiektu samodzielnie albo we współdziałaniu z desantem lub oddziałem wydzielonym i utrzymania go do czasu podejścia sił głównych dywizji (armii).

Czas prowadzenia działań przez oddział rajdowy zależy od wielu czynników i może wynosić od kilku godzin do kilku dni.

We współczesnych warunkach istnieją realne możliwości prowadzenia działań rajdowych w wymiarze lądowo-powietrznym. Oddział rajdowy może zatem składać się z sił i środków działających na lądzie (rzut lądowy) oraz sił i środków uderzających z powietrza (śmigłowce szturmowe i desant śmigłowcowy).

2.3. Zadania realizowane przez oddział rajdowy

Do zasadniczych zadań, jakie może wykonać oddział (grupa) rajdowy, należy zaliczyć:

- poszukiwanie i niszczenie środków przenoszenia i składów (amunicji) broni masowego rażenia oraz punktów (miejsc) jej elaboracji;
- rozpoznawanie i niszczenie pododdziałów artylerii raketowej (lufowej) nieprzyjaciela w ruchu i na stanowiskach startowych;

— wykrywanie i niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i stacji radiolokacyjnych, a tym samym dezorganizowanie systemu dowodzenia i rozpoznania nieprzyjaciela;

— niszczenie różnego rodzaju obiektów i urządzeń tyłowych nieprzyjaciela zarówno przewożonych (w ruchu), jak i stacjonarnych (zakłócenie systemu logistycznego nieprzyjaciela);

— wykrywanie, izolowanie i niszczenie odwodów specjalnych nieprzyjaciela;

— niszczenie śmigłowców i samolotów na lądowiskach i lotniskach;

— wywoływanie chaosu i paniki na tyłach nieprzyjaciela poprzez niszczenie obiektów komunikacyjnych, rurociągów, mostów, zapór wodnych itp.

Oddział rajdowy może również opanowywać i utrzymywać do czasu podejścia sił głównych lub oddziału wydzielonego (wysadzenia desantu) ważne obiekty, rubieże bądź przejścia newralgiczne w terenie trudno dostępnym.

Powyższe zadania oddział rajdowy może realizować poprzez wykrywanie (rozpoznawanie) obiektów nieprzyjaciela, szybkie podejście do nich, uderzenie z zaskoczenia na najbardziej wrażliwe elementy tych obiektów i szybkie ich niszczenie.

3. SKŁAD, UGRUPOWANIE I MOŻLIWOŚCI BOJOWE ODDZIAŁÓW RAJDOWYCH

3.1. Skład oddziału rajdowego

Ze względu na charakter obiektów stanowiących przedmiot działań rajdowych, ich przeznaczenie, siłę i sposób ochrony (obrony), do ich niszczenia (zwalczania) niezbędne są siły od plutonu do pułku. Ponieważ należy mieć na uwadze konieczność niszczenia niekiedy kilku obiektów równocześnie, skład oddziału rajdowego może być różny.

Oddział rajdowy, zgodnie z postanowieniami znowelizowanego Regulaminu Walki Sił Zbrojnych PRL (dywizja-pułk),² stanowi jeden z oddziałów specjalnych tworzonych doraźnie do wykonania określonych zadań bojowych w ugrupowaniu i na tyłach nieprzyjaciela.

Skład oddziału rajdowego zależy od wielkości i charakteru obiektu, treści zadania, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej.

Z doświadczeń uzyskanych podczas kilku ćwiczeń z wojskami w ŚOW i POW wynika, że oddział rajdowy może być organizowany przed walką lub w czasie walki w składzie od wzmocnionej kompanii czołgów (zmechanizowanej na BWP) do pułku włącznie. W skład oddziału rajdowego mogą wchodzić pododdziały artylerii, środki przeciwlotnicze, pododdziały saperów i inne.

² Projekt nowego regulaminu walki. W aktualnie obowiązującym regulaminie walki nie wspomina się o działaniach rajdowych.

Oddział rajdowy należałoby organizować na szczeblu od pułku wzwyż. Pułk zmechanizowany (czołgów) może organizować oddział rajdowy w sile od kompanii do batalionu piechoty (czołgów), wzmocniony pododdziałami i środkami artylerii, obrony przeciwlotniczej i saperów.

Dywizja może tworzyć oddział rajdowy w sile od batalionu do pułku wzmocnionego środkami i pododdziałami rodzajów wojsk i służb. Ilość sił i środków wzmocnienia zależy od charakteru obiektów wymagających zniszczenia na tyłach nieprzyjaciela i wielu innych czynników (terenu i sytuacji taktyczno-operacyjnej).

We współczesnych warunkach już od szczebla dywizji wzwyż należałoby tworzyć oddział rajdowy zdolny do wykonywania uderzeń z lądu (ziemi) przez „rzut lądowy” i z powietrza przez „rzut powietrzny”.

Dla zapewnienia samodzielności oddział rajdowy powinien dysponować siłami i środkami materiałowymi, w tym również medycznymi i naprawczymi. Ilość sił i środków zabezpieczających nie może z kolei ograniczać swobody i ruchliwości oddziału rajdowego. Uważa się, że w tym względzie należałoby przyjąć następujące kalkulacje taktyczne:

— czołówki techniczne (ciągniki pancerne) — jeden ciągnik na kcz lub kp na BWP;

— pododdziały medyczne — jeden sanitarny transporter opancerzony na kcz lub kp na BWP;

— środki materiałowe (amunicja i mps) na transporterach opancerzonych — w ilości niezbędnej do wykonania zadania.

Należy zakładać, że część środków materiałowych, głównie paliwo (mps) i żywność, oddział rajdowy powinien zdobyć, podobnie jak to miało miejsce w czasie II wojny światowej.

W dyskusji w czasie sympozjum należałoby zwrócić uwagę na możliwość prowadzenia rajdu powietrznego poprzez wysadzenie desantów taktycznych, ruchliwych pododdziałów w sile do kompanii piechoty lub prowadzenia działań rajdowych w wymiarze lądowo-powietrznym. Mogą w nich brać udział siły i środki działające na lądzie (rzut lądowy) oraz śmigłowce szturmowe i drobne desanty śmigłowcowe — stanowiące rzut powietrzny.

3.2. Ocena możliwości bojowych oddziału rajdowego

Możliwości bojowe oddziału rajdowego należałoby określać na podstawie wskaźników jakościowych zasadniczego uzbrojenia biorąc pod uwagę możliwości rozbicia określonych sił i środków nieprzyjaciela w razie napotkania oporu lub ataku jego sił oraz możliwości w zakresie niszczenia różnego rodzaju obiektów stałych znajdujących się na tyłach przeciwnika.

Ze względu na to, że w skład oddziału rajdowego wchodzi różne pododdziały i środki ogniowe (rażenia) wskazane jest podanie jego możliwości bojowych, tj. wskaźników jakościowych i możliwości rażenia.

Możliwości bojowe oddziału rajdowego zależą od jego składu. **Jeśli trzon tego oddziału stanowi kcz**, wówczas może ona jedną jednostką ognia (pociskami odłamkowo-burzącymi) zniszczyć (ogniem pośrednim) nieprzyjaciela na powierzchni około 1,56 ha, a pociskami ppanc przy zakładanym prawdopodobieństwie niszczenia (0,3 dla celownika optycznego i 0,5—0,6 z wykorzystaniem dalmierza) zniszczyć 21 środków opancerzonych. Z kolei przydzieloną baterią artylerii (samobieżnej) przy użyciu 0,5 jo może obezwładnić nieprzyjaciela na powierzchni około 1,55 ha. Wskaźnik jakościowy tej baterii wynosi 7,52, a ciężar jednej salwy w ciągu minuty — 3.105 t.

Jeśli z kolei zasadniczym trzonem oddziału rajdowego będzie kp na BWP, wówczas może ona — wykorzystując armatę 73 mm i PPK — zniszczyć około 12 środków opancerzonych nieprzyjaciela. W liczbie tej nie uwzględniono możliwości środków ppanc piechoty (granatników i innych).³

Możliwości bojowe (ogniowe) oddziału rajdowego mogą być znacznie większe, zwłaszcza w przypadku uzyskania zaskoczenia. Oddział rajdowy w składzie kp na BWP z plutonem czołgów podczas prowadzenia ognia z krótkich przystanków i w ruchu zużywając średnio 5 pocisków do jednego celu może zniszczyć 1 jo do 125 celów.⁴ Natomiast oddział rajdowy w składzie kcz (16 czołgów) i plp na BWP (przy tych samych założeniach) może zniszczyć do 170 celów.

W przedstawionych możliwościach dostrzega się dużą różnicę. Wynika ona przede wszystkim z przyjętych różnych założeń określania możliwości ogniowych oddziału rajdowego. Stąd też stawiając zadania bojowe oddziałowi rajdowemu należy rozpatrywać jego możliwości bojowe w różnych aspektach.

Możliwości bojowe śmigłowców szturmowych wspierających oddział rajdowy lub wchodzących w jego skład określa się za pomocą trzech grup wskaźników: wskaźnika skuteczności bojowej, wskaźnika przestrzennego oraz czasowego. Głównym wskaźnikiem określającym skuteczność bojową śmigłowców szturmowych podczas wsparcia ogniowego oddziału rajdowego są możliwości ogniowe.

Śmigłowce szturmowe, np. Mi-2, przystosowane do strzelań pociskami PPK i niekierowanymi pociskami raketowymi S-5 mogą — działając znad ugrupowania oddziału rajdowego (18 śmigłowców, czyli eskadra, uzbrojonych w PPK) — zniszczyć około 35 środków pancernych nieprzyjaciela. Natomiast 18 śmigłowców uzbrojonych w rakiety niekierowane S-5 i działa 23 mm może zniszczyć około 5 transporterów opancerzonych. Działając znad ugrupowania bojowego nieprzyjaciela należy uwzględnić wskaźnik pokonania jego obrony przeciwlotniczej wynoszący 0,8.

³ Dane obliczono na podstawie opracowania ppłk. inż. S. Chmielewskiego. ASG WP, nr bibl. 0348.

⁴ Dane obliczono na podstawie podręcznika „Zasady działania pododdziałów podczas przełamania obrony nieprzyjaciela”. Wyd. MON, sygn. Szkol. 483/74.

3.3. Ocena możliwości wykorzystania w składzie oddziałów rajdowych pododdziałów artylerii, OPL i inżynierskich oraz wsparcia ich przez lotnictwo i śmigłowce szturmowe

3.3.1. Wykorzystanie pododdziałów artylerii

Z olbrzymimi możliwościami ogniowymi, manewrowymi i transportowymi nowoczesnych BWP i czołgów są związane konkretne wymagania pod adresem pododdziałów artylerii wspierających i wchodzących w skład oddziałów rajdowych. Oznacza to, że pododdziały artylerii powinny być wysoce manewrowe, o dużej sile i zasięgu ognia oraz zdolne do działań w trudnych warunkach terenowych. Stąd też w skład oddziału (grupy) rajdowego powinna wchodzić głównie artyleria samobieżna.

Wsparcie oddziału rajdowego przez artylerię może być bezpośrednie, głównie przez pododdziały artylerii wchodzące w skład tego oddziału, oraz pośrednie przez DGA (PGA).

W zależności od składu oddziału rajdowego różne będzie jego wzmocnienie artylerią — od baterii do dywizjonu. O sile wsparcia ogniowego oddziału rajdowego decydują nie tylko liczba baterii artylerii, ale także ilość amunicji i warunki realizacji zadań (czas, odległość strzelania, charakter obiektu itp.).

Pododdziały artylerii wchodzące w skład oddziału rajdowego mogą tworzyć grupę wsparcia ogniowego realizując zadania ogniowe samodzielnie, np. niszczyć (obezwładniać) określony obiekt (samoloty na lotniskach, składy amunicji jądrowej, urządzenia tyłowe itp.), oraz w ramach wsparcia ogniowego sił głównych oddziału rajdowego.

Uwzględniając zatem udział artylerii w ogniowym wsparciu działań oddziału rajdowego można przyjąć, że artyleria może:

- wspierać oddział rajdowy ogniem z zakrytych SO i ogniem na wprost;
- działać w składzie oddziału rajdowego jako grupa wsparcia ogniowego;
- samodzielnie niszczyć wyznaczony obiekt (element obiektu);
- wspierać ogniem oddział rajdowy z zakrytych SO nie wchodząc w skład tego oddziału.

3.3.2. Wykorzystanie sił i środków OPL w składzie oddziału rajdowego

Ilość sił i środków OPL wchodzących w skład oddziału rajdowego zależy od: składu oddziału rajdowego, charakteru obiektów niszczonych przez ten oddział, czasu trwania działań rajdowych oraz sytuacji taktyczno-operacyjnej.

W czasie prowadzenia działań przez oddział rajdowy na tyłach nieprzyjaciela okresami szczególnego zagrożenia z powietrza będą marsz do obiektu ataku oraz formowanie kolumn i odejście oddziału rajdowego po wykonaniu zadania. Do zwalczania oddziału rajdowego nieprzyjaciela użyje z reguły śmigłowców uzbrojonych i niekiedy lotnictwa myśliwsko-

bombowego. W tych okresach osłona przeciwlotnicza oddziału rajdowego powinna być szczególnie silna i odporna na atak śmigłowców nieprzyjaciela. Kolejnym okresem, w którym oddział rajdowy powinien mieć silną obronę przeciwlotniczą, zwłaszcza od uderzenia śmigłowców uzbrojonych i LMB nieprzyjaciela, jest okres przebywania tego oddziału w rejonie wyczekiwania.

Z oceny zagrożenia oddziału rajdowego z powietrza wynika, że należałoby go wzmocnić — w zależności od składu oddziału rajdowego — siłami od plutonu do baterii przeciwlotniczej typu ZSU-23-4 i specjalistycznymi środkami obrony przeciwlotniczej typu „Strzała-1”.

W niektórych sytuacjach część środków OPL, głównie armaty przeciwlotnicze, może być wykorzystana do niszczenia takich poszczególnych elementów obiektu ataku, jak: samoloty i śmigłowce na lotniskach, stacje radiolokacyjne i węzły łączności, składy i magazyny z paliwem itp.

3.3.3. Wykorzystanie pododdziałów inżynierskich w składzie oddziału rajdowego

Zapewnienie oddziałowi rajdowemu swobody działania i możliwości niszczenia trwałych (stałych) obiektów nieprzyjaciela na jego tyłach wymaga włączenia w skład tego oddziału również sił i środków inżynierskich.

Do głównych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskich działań rajdowych należy zaliczyć:

- inżynierskie rozpoznanie terenu i obiektów nieprzyjaciela;
- zabezpieczenie drógowe dla zapewnienia oddziałowi rajdowemu dogodnych warunków manewru;
- wykonywanie przejazdów w zaporach inżynierskich;
- minowanie i niszczenie poszczególnych elementów określonego obiektu.

Do wykonania tych zadań oddział rajdowy — w zależności od jego składu — powinien być wzmocniony siłami od drużyny do kompanii saperów, mostami towarzyszącymi, czołgami z wydłużonymi ładunkami wybuchowymi i urządzeniem spycharkowym, minami i materiałem wybuchowym oraz innymi środkami i sprzętem inżynierskim.

3.3.4. Możliwości wsparcia oddziału rajdowego przez śmigłowce szturmowe i lotnictwo

Poważny wpływ na sposób działania i wykonania zadania bojowego przez oddziały rajdowe wywierają śmigłowce szturmowe. Zwiększają one w znacznym stopniu możliwości ogniowe i manewrowe oddziałów rajdowych. Dzięki zastosowaniu śmigłowców szturmowych oddział rajdowy może angażować znacznie mniej sił i środków do niszczenia obiektów nieprzyjaciela oraz niejako „trzymać przeciwnika na dystans”, a tym samym zapobiegawczo likwidować jego przeciwdziałania już na dużą odległość

od oddziału rajdowego. W tym przypadku może on mieć mniejszy skład, a przez to stać się bardziej ruchliwym i manewrowym.

W czasie przejścia oddziału rajdowego do ustalonego rejonu (obiektu) śmigłowce szturmowe mogą wspierać ogniem przede wszystkim działanie pododdziałów ubezpieczenia czołowego, niszcząc czołgi i środki przeciwpancerne w punktach oporu (na drogach), oraz zwalczając podchodzące odwoły nieprzyjaciela, zwłaszcza oddziały pancerne, wyrzutnie raketowe 110 mm typu LARS i śmigłowce.

Ścisłe zespolenie i działanie czołgów, BWP i samobieżnej artylerii wchodzących w skład ubezpieczeń oddziału rajdowego ze śmigłowcami szturmowymi nadaje działaniu tego oddziału charakter „trzeciego wymiaru”, zwiększa jego możliwości manewrowe i siłę uderzeniową.

Śmigłowce szturmowe mogą wspierać ogniem oddział rajdowy podczas:

- działania ubezpieczenia czołowego oddziału rajdowego;
- rozwijania oddziału rajdowego i niszczenia obiektu nieprzyjaciela;
- obrony opanowanego obiektu przez oddział rajdowy.

Powyższe zadania bojowe śmigłowce szturmowe mogą wykonywać — w zależności od konkretnej sytuacji i warunków terenowych — znad ugrupowania bojowego oddziału rajdowego, zwłaszcza jego ubezpieczeń, oraz w głębi obrony znad ugrupowania nieprzyjaciela.

3.4. Ugrupowanie oddziału rajdowego

Ugrupowanie bojowe oddziału rajdowego zależy od jego składu, charakteru obiektów nieprzyjaciela wymagających zniszczenia, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej. Zasadniczy wpływ wywiera jednak na nie skład oddziału rajdowego i charakter zadań.

Ugrupowanie bojowe oddziału rajdowego powinno zapewnić możliwość prowadzenia ciągłego rozpoznania, skrytość i samodzielność działania każdemu elementowi ugrupowania z osobną oraz dużą siłą uderzeniową (ogniową), a także szybką koncentrację wysiłku całości sił na wybranym obiekcie ataku. Oddział rajdowy może przyjmować określone ugrupowanie na czas marszu — zgodnie z obowiązującymi zasadami — oraz na czas ataku i niszczenia obiektu nieprzyjaciela.

W skład ugrupowania oddziału rajdowego mogą wchodzić następujące elementy:

- patrole rozpoznania (wozy patrolowe);
- grupy wsparcia ogniowego (artyleria do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL);
- siły główne oddziału rajdowego (pierwszy rzut);
- odwód (drugi rzut);
- siły i środki ubezpieczenia;
- siły i środki zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego.

Rozpoznanie na korzyść oddziału rajdowego należałoby prowadzić siłami i środkami przełożonego (pułku i dywizji) oraz elementami rozpoznania wchodzącymi w skład oddziału rajdowego.

Siły i środki przeznaczone do ubezpieczenia oddziału rajdowego zarówno w czasie marszu (przesunięcia), jak i w czasie ataku (niszczenia obiektu) nie powinny dopuścić do niespodziewanego uderzenia przez nieprzyjaciela i zapewnić zarazem szybkie rozwinięcie oddziału rajdowego do ataku na określony obiekt. Skład sił i środków ubezpieczenia powinien być w miarę możliwości minimalny. W całej rozciągłości należy przestrzegać zasady „ekonomii sił i środków”.

Zasadniczy trzon i główną siłę uderzeniową stanowią siły główne i „rzut powietrzny” oddziału rajdowego. W skład sił głównych (pierwszego rzutu) powinno wchodzić 2/3 sił i środków oddziału rajdowego.

Grupę wsparcia ogniowego stanowią mogą pododdziały artylerii samobieżnej do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL. W czasie ataku i niszczenia obiektu nieprzyjaciela ogień powinien być ściśle zsynchronizowany i skoncentrowany na najważniejszych elementach obiektu ataku.

Odwód (drugi rzut) jest niezbędny do realizacji wielu zadań, często nieprzewidywanych. Stąd też jego rola jest niezwykle ważna.

Zabezpieczenie medyczno-techniczne oddziału rajdowego nie może być realizowane wg obowiązujących zasad stosowanych w normalnych warunkach. Niezwykle ważne znaczenie w działaniach rajdowych ma „wzajemna pomoc” w zabezpieczeniu medycznym i technicznym. Sprzęt techniczny uszkodzony lub niesprawny, a nie nadający się do ewakuacji powinien być zniszczony (spalony).

Z przedstawionej oceny poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oddziału rajdowego wynika, że każdy element ugrupowania niezależnie od przeznaczenia powinien być zdolny do „samoobrony” w wypadku ataku sił nieprzyjaciela oraz w sumie tworzyć zwarty oddział (pododdział) do szybkich i niespodziewanych uderzeń na obiekty nieprzyjaciela.

4. ORGANIZACJA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

4.1. Planowanie działań rajdowych

W czasie organizowania natarcia sztab dywizji (armii) może już dysponować niezbędnymi danymi o ugrupowaniu i obiektach nieprzyjaciela, których zniszczenie (obezwładnienie) w zasadniczy sposób wpłynie na wykonanie zadania. Stąd też w czasie planowania działań zaczepnych (obronnych) dowódca może w zamiarze (decyzji) określić sposób organizowania i wysyłania oddziałów rajdowych na tyły nieprzyjaciela.

Tworzenie oddziału rajdowego w działaniach bojowych jest możliwe w dwóch wariantach:

— przygotowanie oddziału rajdowego zawczasu w czasie planowania działań bojowych (ten sposób umożliwia ustalenie optymalnego składu tego oddziału oraz właściwe zaopatrzenie i zabezpieczenie jego działania);

— doraźne zorganizowanie oddziału rajdowego w toku walki (w wypadku wykrycia ważnych obiektów, gdy na jego wysłanie w celu zniszczenia tych obiektów nie potrzeba dużo czasu i zbyt wielu zabiegów).

Planowanie działań rajdowych odbywa się w ramach ogólnego planowania działań bojowych. W tym celu działania rajdowe mogą być uwzględnione w obowiązujących dokumentach bojowych (na mapie decyzji, w planie operacji) lub na oddzielnej mapie.

Z doświadczeń uzyskanych w toku dotychczas przeprowadzonych ćwiczeń wynika, że w planie działania oddziału rajdowego należy uwzględnić: kierunek działania, obiekty i kolejność ich niszczenia, skład oddziału rajdowego, sposoby przekroczenia rubieży styczności wojsk i wsparcia ogniowego, organizację współdziałania z oddziałem wydzielonym, siłami głównymi własnych wojsk lub desantem powietrznym, sposób uzupełniania środków materiałowych, kierunek powrotu i połączenia się z własnymi wojskami oraz inne zagadnienia.

Praca dowódcy oddziału rajdowego nad organizacją działań nie różni się zbyt radykalnie od ogólnie obowiązujących zasad regulaminowych, niemniej jednak należy uwzględnić w niej szereg specyficznych właściwości wynikających z charakteru zadań bojowych.

4.2. Przygotowanie oddziałów rajdowych do działań na tyłach nieprzyjaciela

Specyfika zadań bojowych i warunki, w jakich będą one realizowane, wymagają odpowiedniego przygotowania oddziałów rajdowych.

Po powzięciu decyzji o wysłaniu oddziału rajdowego i ustaleniu jego składu, poszczególne jego pododdziały najbardziej celowo jest zgrupować w określonym rejonie. Na przygotowanie oddziału rajdowego do działań na tyłach nieprzyjaciela rzutują przede wszystkim ilość i charakter obiektów wydzielonych do zniszczenia, skład oddziału rajdowego i czas działania w głębi ugrupowania przeciwnika. Czynniki te określają limit amunicji i paliwa oraz zakres przygotowania oddziału rajdowego.

Przygotowanie oddziału rajdowego polega głównie na przeszkoleniu i zgraniu poszczególnych pododdziałów, wyposażeniu ich w niezbędne środki materiałowe, amunicję i sprzęt, dokonaniu przeglądów technicznych BWP, czołgów i innych pojazdów oraz przydzieleniu sił i środków do zabezpieczenia medycznego i technicznego.

Zasygnalizowane problemy nie wyczerpują zagadnień przygotowania oddziału rajdowego do działań. Niezwykle ważnym problemem jest indywidualne przygotowanie poszczególnych żołnierzy do działań na tyłach nieprzyjaciela. Istotną rolę odgrywa w tym zakresie praca polityczno-wychowawcza. Każdy żołnierz i dowódcy pododdziałów muszą zdawać sobie sprawę z tego, że walczą na tyłach nieprzyjaciela, muszą wykazać się zatem pomysłowością i operatywnością w działaniu.

4.3. Organizacja współdziałania i zabezpieczenia bojowego

Współdziałanie między oddziałami rajdowymi a siłami głównymi i desantem śmigłowcowym organizuje dowódca, który tworzy i wysyła oddziały rajdowe. Współdziałanie zaś wewnątrz oddziału rajdowego powinien organizować dowódca tego oddziału.

W organizacji współdziałania należy uwzględnić wszystkie możliwe warianty oddziaływania nieprzyjaciela w czasie wykonywania poszczególnych zadań na tyłach nieprzyjaciela. Szczególną uwagę należy zwrócić m. in. na ustalenie jednolitych sygnałów wzajemnego rozpoznawania się i wskazywania celów.

Przed wykonaniem kolejnych zadań dowódca oddziału rajdowego powinien za każdym razem — według potrzeb — udokładować współdziałanie oraz omówić sposób realizacji „zadań cząstkowych”.

Działanie oddziału rajdowego może być wsparte ogniem artylerii oraz uderzeniami jądrowymi i lotnictwa zarówno w czasie przekraczania (przenikania) rubieży styczności wojsk, jak i w toku niszczenia określonego obiektu nieprzyjaciela. Uderzenia te muszą być ściśle zgrane co do czasu i miejsca.

Ważnym elementem zabezpieczenia bojowego jest **obrona przed BMR**. Dowódca oddziału rajdowego powinien w swojej decyzji określić główne czynności w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia, zwłaszcza w czasie przemarszu i przebywania oddziału w rejonie wyczekiwania.

Ubezpieczenie oddziału rajdowego powinno się organizować zawsze, niezależnie od charakteru wykonywanych zadań. Konieczność ta wynika z sytuacji, w jakiej znajduje się oddział rajdowy działający na tyłach nieprzyjaciela. Ubezpieczenie ma na celu uniemożliwienie nieprzyjacielowi niespodziewanego napadu oraz zapewnienie czasu i warunków do szybkiego oderwania się oddziału rajdowego od nieprzyjaciela w razie zaatakowania go przez przeciwnika.

Oddział rajdowy działający na tyłach nieprzyjaciela wykonuje we własnym zakresie wszelkie przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem bojowym. Dlatego też powinien dysponować odpowiednimi siłami i środkami do realizacji tych przedsięwzięć.

5. PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

5.1. Prowadzenie działań rajdowych w natarciu

W toku natarcia dywizji (armii) oddziały rajdowe mogą działać i niszczyć obiekty na kierunku lub w określonym obszarze, przesuając się z reguły w głąb ugrupowania bojowego (operacyjnego) nieprzyjaciela. Działania te składają się z równoczesnych i niespodziewanych uderzeń (napadów i zasadzek) oraz szybkich przesunięć i krótkich wyczekiwań w dogodnych do ukrycia rejonach.

Ugrupowanie oddziału rajdowego podczas działania w głębi obrony nieprzyjaciela powinno zapewnić szybkie zniszczenie określonych obiektów i dogodny warunki do oderwania się od przeciwnika. Atak i zniszczenie obiektu przeprowadza się z zaskoczenia w krótkim czasie, aby nieprzyjaciel nie zdążył stawić zdecydowanego oporu.

Zwalczane obiekty w głębi ugrupowania nieprzyjaciela posiadać będą różne wartości bojowe, które zależą głównie od ich przeznaczenia, dysponowanego uzbrojenia, jego ilości i ludzi nim władających. Niektóre obiekty (np. baterie LANCE) ochraniane są przez specjalne pododdziały ochrony i obrony. Biorąc pod uwagę ilość ludzi i uzbrojenia stanowiących obsadę obiektów oraz przeliczając je na odpowiednią ilość plutonów otrzymamy ich wartość i możliwości bojowe. Ze względu na charakter obiektów, ich skład, potencjał ognia, sposób ochrony i obrony, możliwości manewrowe itp., do zwalczania każdego z nich potrzebne będą określone siły i środki w sile od kompanii do batalionu, a niekiedy nawet pułku. Oddział rajdowy powinien się więc składać z wysoce manewrowych i posiadających dużą siłę ognia pododdziałów piechoty i czołgów, środków wsparcia ogniowego, sił i środków rodzajów wojsk, a nawet przewodników znajdujących doskonałe tereny. Skuteczne może okazać się również łączenie działań „rzutu lądowego” z działaniami śmigłowców szturmowych i grup specjalnych. W korzystnych warunkach (np. w pościgu) celowe może się okazać włączenie śmigłowców szturmowych bezpośrednio do składu oddziału rajdowego i prowadzenie rajdu w wymiarze powietrzno-lądowym.

Do wykonania zadań oddział rajdowy może ze swego składu wysłać 1—2 grupy (grupy rajdowe),⁵ które zwiększą manewrowość, zdolność przenikania, szybkość oraz skrócą czas na wyszukiwanie obiektów i ich zniszczenie (obezwładnienie).

Czas prowadzenia (trwania) działań rajdowych będzie najczęściej ograniczony zużyciem mps i amunicji. Jeżeli więc zajdzie potrzeba prowadzenia długotrwałych rajdów, oddział rajdowy należy zaopatrywać w mps i amunicję. W zasadzie jest to możliwe jedynie drogą powietrzną lub przez opanowanie (zdobycie) tych środków na tyłach nieprzyjaciela.

5.2. Prowadzenie działań rajdowych w obronie pułku i dywizji

Manewrowy charakter współczesnych działań bojowych, szybko zmieniające się sytuacje, istnienie luk, działania na kierunkach i inne właściwości współczesnego pola walki powodują, iż działania rajdowe mogą być prowadzone we wszystkich rodzajach działań bojowych, w tym także w obronie. Stosowanie działań rajdowych w obronie jest mniej korzystne niż w działaniach zaczepnych. Jednak w określonych warunkach, szczególnie w czasie organizowania obrony, stosowanie tych działań może przynieść duże efekty.

⁵ Fakt tworzenia grup rajdowych ze składu jednego oddziału rajdowego miał miejsce w ćwiczeniu SOW w 1978 r. („Szop-78”).

Do najważniejszych obiektów, które mogą być zwalczane przez oddziały rajdowe w czasie przechodzenia wojsk do obrony i w toku walki obronnej, należą: środki napadu jądrowego, pododdziały artylerii rakietowej, stanowiska dowodzenia, siły i środki walki radioelektronicznej, elementy systemu OPL oraz pododdziały i urządzenia tyłowe. Większość tych obiektów będzie przeważnie w ruchu, co wynika z natarcia, jakie będzie prowadził nieprzyjaciel.

Podstawowymi sposobami zwalczania przez oddziały rajdowe obiektów nieprzyjaciela będą napady i zasadzki. Dlatego też działania rajdowe składać się będą z szeregu równoczesnych napadów lub zasadzek, a niekiedy szybkich i niespodziewanych uderzeń.

Okres, w którym pułk lub dywizja będą przechodziły do obrony, zwłaszcza w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, jest niezwykle trudny i skomplikowany. Wojska narażone będą na aktywne oddziaływanie nieprzyjaciela. W celu utrzymania aktywności działań bojowych i zmylenia przeciwnika co do zamiaru przejścia siłami głównymi do obrony, należy stosować różne formy walki. Jedną z form pozwalającą osiągnąć ten cel będą szeroko stosowane działania oddziałów rajdowych. Celem tych działań w okresie organizowania obrony będzie m. in. dezorganizacja systemu dowodzenia wojsk nieprzyjaciela będących w styczności (od najniższych szczebli) poprzez niszczenie stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych, stanowisk ogniowych artylerii, środków przenoszenia broni jądrowej, a także dezorganizacja systemu rozpoznania.

W momencie przechodzenia z natarcia do obrony istnieje możliwość odciążenia części sił (kompania — batalion) od sił głównych pułku lub dywizji. Umiejętne wykorzystanie w tym wypadku tych sił do działań jako oddziału rajdowego pozwoli w sposób zorganizowany i szybki niszczyć określone obiekty i dezorganizować natarcie nieprzyjaciela, a tym samym stworzyć sprzyjające warunki przejścia do obrony siłom głównym pułku (dywizji). Jest to niewątpliwie trudne i odpowiedzialne zadanie wymagające odpowiedniego składu i przygotowania oddziału rajdowego.

W toku walki obronnej celowe wydaje się użycie oddziałów rajdowych do zwalczania kolumn nieprzyjaciela podchodzących z głębi, szczególnie od rubieży rozwinięcia w kolumny batalionowe. Wymaga to ścisłego współdziałania z artylerią, aby tuż po przerwaniu jej ognia następowało uderzenie oddziału rajdowego.

Kolejnym zadaniem może być śledzenie przesunięć stanowisk dowodzenia, środków przenoszenia broni jądrowej i uderzenie na nie w odpowiednim momencie, głównie w czasie ich rozwijania. Działanie takie powinno być z góry zaplanowane i uzgodnione co do czasu oraz miejsca w celu uniknięcia porażenia, szczególnie własną bronią jądrową, która w tym okresie będzie używana.

Duże korzyści może przynieść wykorzystanie oddziałów rajdowych do niszczenia tych elementów ugrupowania bojowego nieprzyjaciela, które ze względu na swe małe wymiary i dużą ruchliwość będą stanowiły cele trudne do niszczenia ogniem artylerii bądź wymagały do ich zniszczenia

bardzo dużej ilości amunicji. Do nich należy zaliczyć baterie artylerii raketowej LARS i MARS.

Głębokość działania oddziału rajdowego w składzie wzmocnionej kompanii nie powinna przekraczać 15—20 km, tj. głębokości rozmieszczenia SD, środków przenoszenia broni jądrowej i tyłów dywizji. Głębokość taka umożliwia utrzymanie z nim łączności ogniowej i zwiększenie efektywności jego działania.

Podczas działań oddziałów rajdowych niezbędne jest ściśle współdziałanie z organami rozpoznania, aby według otrzymanych od nich informacji kierować oddziały rajdowe w określone rejony (rozmieszczenia obiektów) według ich ważności.

Stosując działania rajdowe w obronie należy pamiętać o problemach związanych z ich zaopatrywaniem w środki walki i sposobami powrotu (przenikania) i połączenia z siłami głównymi będącymi w obronie.

ZAKOŃCZENIE

Działaniom rajdowym nadano w ostatnim czasie wysoką rangę głównie dzięki takim cechom, jak: możliwość zaskoczenia, szybkość działania i śmiałość uderzenia.

Działania rajdowe polegają na przenikaniu rubieży styczności wojsk, zdecydowanym i niespodziewanym wyjściu w głąb ugrupowania nieprzyjaciela i uderzeniu tam, gdzie się tego najmniej spodziewa, zaś straty, jakie mu się zada, w zasadniczy sposób wpłyną na przebieg walki.

W historii stosowane były tego rodzaju działania, chociaż nie nazywano ich rajdowymi. Z ich opisu wynika, że wykonywane były na szczeblu operacyjno-taktycznym przede wszystkim w działaniach zaczepnych, sporadycznie natomiast w obronie przez pułki, brygady i korpusy.

We współczesnych warunkach w wyniku ciągłej groźby użycia BMR, szybkiego rozwoju techniki bojowej oraz możliwości prowadzenia rozpoznania przez pułk i dywizję działania rajdowe mogą być organizowane na szczeblach taktycznych. Współczesne założenia walki ogólnowojskowej stawiają przed wojskami szczególnie różnorodne zadania. Nie można ich będzie wykonywać stosując wyłącznie przyjęte dotychczas zasady. Dla przykładu, jeśli w czasie II wojny światowej oddziały wydzielone mogły sobie pozwolić na wykonanie dodatkowych zadań — rajdów, to dzisiaj muszą one jak najszybciej wykonać swoje zadanie nie wdając się w walkę. Stąd też działania rajdowe powinien prowadzić specjalny element ugrupowania wojsk lądowych — oddział rajdowy. W tej kwestii istnieją w zasadzie dwa stanowiska co do nazewnictwa tych nieszablonych oddziałów, a mianowicie:

- oddział wydzielony prowadzący działania rajdowe;
- oddział rajdowy jako doraźnie organizowany element ugrupowania bojowego.

Z analizy zadań stojących przed dywizją i pułkiem wynika, że w pasie ich działania znajdzie się znaczna liczba obiektów mających wpływ na dalszy przebieg walki. Do najważniejszych z nich należą środki jądrowe

we, zwłaszcza manewrowe środki przenoszenia broni jądrowej, pododdziały minowania specjalnego, środki raketowo-artyleryjskie, pododdziały zaopatrywania w amunicję specjalną, pododdziały obsługi technicznej, samoloty na lotnisku itp. Stąd też znacznie wzrósł ciężar gatunkowy zwalczania różnorodnych obiektów rozmieszczonych w głębi ugrupowania przeciwnika.

Współcześnie siła każdej z walczących stron zależy w dużej mierze od posiadanych w głębi sił i środków. Dlatego jednoczesne oddziaływanie na całą głębokość ugrupowania przeciwnika jest jednym z najważniejszych wymagań, od których spełnienia zależy powodzenie w walce.

Oddziały rajdowe mogą z powodzeniem dezorganizować również system dowodzenia, rozpoznania i manewr nieprzyjaciela, paraliżując jego zdolność szybkiego reagowania na przebieg walki, czynią tym samym jego wojska bardziej wrażliwymi na uderzenia ogniowe i jądrowe.

Oddziały rajdowe należałoby przeznaczać do wykonania takich zadań, jak:

- zwalczanie sił i środków jądrowych nieprzyjaciela (pododdziały ogniowe i minowania specjalnego);
- dezorganizowanie działań nieprzyjaciela na kierunku natarcia i w rejonach jego obrony;
- zwalczanie elementów systemu dowodzenia nieprzyjaciela;
- niszczenie środków walki radioelektronicznej;
- niszczenie środków wsparcia ogniowego (artyleria, śmigłowce uzbrojone na lądowiskach itp.);
- zwalczanie i niszczenie elementów systemu logistycznego nieprzyjaciela.

REFERATY

Gen. bryg. Marian WASILEWSKI

REFERAT WPROWADZAJĄCY DO SYMPOZJUM

W imieniu komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP, kadry Katedry Taktyki Ogólnej — głównego organizatora dzisiejszego sympozjum witam serdecznie przybyłych na sympozjum naukowe przedstawicieli: Sztabu Generalnego, Głównego Zarządu Szkolenia Bojowego, instytucji centralnych MON, przedstawicieli okręgów wojskowych, komendę akademii, przedstawicieli wyższych szkół oficerskich i Centrum Doskonalenia Oficerów oraz zaproszonych gości. Witam również komendanta Wydziału Wojsk Lądowych, komendanta Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK, szefów katedr i kierowników komórek organizacyjnych oraz przedstawicieli kadry naukowo-dydaktycznej i słuchaczy naszej uczelni.

Sympozjum na temat: „Organizacja i prowadzenie działań rajdowych” odbywa się w szczególnie uroczystym okresie, w roku jubileuszowym — 35 rocznicy utworzenia ludowego Wojska Polskiego. Czcimy tę rocznicę uzyskiwaniem nowych wartości, osiągnięciami w pracy naukowo-dydaktycznej, większą sprawnością organizacyjną i zacieśnieniem więzi łączących nas z jednostkami bojowymi, sztabami dywizji i okręgów oraz z wyższymi szkołami oficerskimi. Dzisiejsze sympozjum jest przedmiotem zainteresowania sztabów, uczelni i wojsk. Stanowi zarazem skromny wkład w rozwój współczesnej myśli wojskowej i jest jednocześnie jednym z przedsięwzięć realizowanych dla uczczenia wspomnianej rocznicy.

Udział w sympozjum doświadczonych dowódców i oficerów z wojsk jest wyrazem ścisłej więzi teorii z praktyką, współpracy i wymiany doświadczeń między Akademią Sztabu Generalnego WP a wojskami. Pragniemy tę współpracę nadal rozwijać i pogłębiać z obopólną korzyścią. Wzbogaca ona nowymi treściami nasze ćwiczenia i wykłady, stanowi niejako podstawę do kształcenia oficerów o wysokich kwalifikacjach naukowych i zawodowych, zdolnych do rozwiązywania skomplikowanych problemów współczesnego pola walki i organizowania procesu szkolenia wojsk.

Pragnę podkreślić, że temat sympozjum wynika z zadań szkoleniowych określonych w rozkazie szkoleniowym na 1978 rok i dyrektywie ministra obrony narodowej do działalności Sił Zbrojnych PRL na lata 1976-80 oraz wytycznych komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP. Problemy, które pragniemy przedyskutować na sympozjum, wynikają także z potrzeb współczesnego pola walki, na co zwrócił uwagę minister obrony narodowej podczas omówienia ćwiczenia „Lato-78”. Sądzymy, że udział

w nim doświadczonych dowódców i oficerów — praktyków z wojsk oraz przedstawiciele instytucji centralnych i kadry naukowo-dydaktycznej uczelni wojskowych przyczyni się do rozwiązania niezwykle aktualnych i ważnych problemów „działań rajdowych”.

Katedra Taktyki Ogólnej, realizując powyższe zadania dyrektywne, po przeprowadzeniu badań nad niektórymi ćwiczeniami w akademii i z wojskami oraz po konsultacji w okręgach wojskowych i opracowaniu wstępnie materiału teoretycznego dotyczącego „działań rajdowych” podjęła się zorganizowania sympozjum z udziałem przedstawiciele Śląskiego Okręgu Wojskowego, Pomorskiego Okręgu Wojskowego oraz komórek organizacyjnych naszej akademii. Do zorganizowania sympozjum i opracowania materiałów teoretycznych na ten temat skłoniły nas: wyraźny wzrost zainteresowania problematyką „działań rajdowych” w wojskach i uczelniach oraz wysuwane przez dowódców, sztaby i uczelnie wojskowe postulaty podjęcia próby ujednoczenia poglądów na działania tego rodzaju i opracowania materiałów niezbędnych do szkolenia wojsk.

Dlatego też za główny cel sympozjum uważamy dokonanie wymiany doświadczeń i wniosków oraz skonfrontowanie i ujednoczenie poglądów na organizację i prowadzenie działań rajdowych na szczeblach taktycznych pułku i dywizji. Sympozjum nasze traktujemy więc jako pierwszy etap ujednoczenia poglądów i wstępnego opracowania taktycznych zasad prowadzenia działań rajdowych. Pragniemy, aby wyniki obrad przyczyniły się do wyraźnego ukierunkowania prac nad uzupełnieniem i wzbogaceniem opracowanego w Katedrze Taktyki Ogólnej materiału teoretycznego, który przygotowaliśmy w pierwszej redakcji, naszym zdaniem, jeszcze bardzo skromnego. Projekt tego opracowania, a także materiały teoretyczne Koła Naukowego Słuchaczy i wybrane prace słuchaczy prezentujemy na wystawie w czasie sympozjum. Zdajemy sobie sprawę, że jest to problem nowy, trudny do rozwiązania, wymagający jeszcze wielu badań i doświadczeń. Stąd też oczekujemy od Towarzyszy konkretnych uwag i propozycji, aby na ich podstawie można było opracować materiał teoretyczny w formie podręcznika lub instrukcji, przydatny w procesie szkolenia wojsk.

W rozważaniach teoretycznych traktujemy działania rajdowe jako jeden z elementów systemu zwalczania nieprzyjaciela, w szczególności jego obiektów rozmieszczonych w głębi, a znajdujących się poza bezpośrednim oddziaływaniem ognia konwencjonalnego wojsk walczących w styczności.

Powstała więc obiektywna konieczność zwalczania różnorodnych obiektów (celów) i ważnych środków ogniowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, których ciężar gatunkowy i ważność ciągle wzrasta. Zwłaszcza środki napadu jądrowego i współczesne wyrzutnie raketowe typu LARS, zmieniające ciągle stanowiska startowe (ogniowe), są niezwykle trudne do zniszczenia aktualnymi środkami ogniowymi. Ich niszczenie wiąże się z dużym zużyciem amunicji i zaangażowaniem znacznej części środków ogniowych. Stąd też działania rajdowe uzupełniają w pewnym

stopniu system ognia dywizji (pułku), przyczyniając się zarazem do uzyskania przewagi ogniowej.

W czasie konsultacji w wojskach i uczelniach oraz badań prowadzonych podczas ćwiczeń z wojskami stwierdziliśmy w zasadzie zgodność i jednolitość poglądów tylko co do celowości i konieczności prowadzenia działań rajdowych na współczesnym polu walki. Stwierdza się powszechnie potrzebę prowadzenia tego rodzaju działań jako jednego ze skutecznych sposobów osiągnięcia celów taktycznych, zwiększających sferę przestrzenną działań bojowych. Natomiast jeśli chodzi o nazwę tego elementu ugrupowania bojowego, sił i środków przeznaczonych do prowadzenia działań rajdowych, to zdania są podzielone, często sprzeczne. Działania rajdowe zaliczane są do grupy zadań realizowanych albo przez oddziały wydzielone, a niekiedy i desanty powietrzne, albo przez specjalnie tworzone oddziały rajdowe.

Nie oznacza to więc, że działań rajdowych nie mogą prowadzić oddziały wydzielone i desanty powietrzne, których zadania są z reguły jednorodne, ściśle ukierunkowane i określone co do miejsca, czasu, rejonu lub kierunku działania. Zadania zaś oddziałów rajdowych różnią się pod względem treści, zakresu, lokalizacji i kierunku działania. Oddział rajdowy powinien być zdolny do skrytego i zaskakującego działania. Może uderzać na obiekt z różnych kierunków i w zależności od sytuacji działać na nieplanowanym kierunku, niszcząc jednak ściśle zaplanowane obiekty i cele nieprzyjaciela.

Formę działań rajdowych mogą również stosować oddziały wydzielone w układzie lądowo-powietrznym, ugrupowane niejako w dwa specyficzne rzuty, tj. lądowy i powietrzny.

Proponujemy zatem, aby ten szczególnie element ugrupowania bojowego przeznaczony do prowadzenia działań rajdowych nazywać „oddziałem rajdowym”, tak jak został określony w projekcie znowelizowanego regulaminu walki, w którym uwzględniono wszystkie uwagi i propozycje nadesłane z wojsk, uczelni i instytucji centralnych MON. Sądzymy, że w toku dyskusji zarówno ten problem, jak i wiele innych naświetli się szerzej, wyjaśni i uzgodni.

Pragnę również przypomnieć, że w określonych dokumentach normatywnych do szkolenia Sił Zbrojnych PRL na 1978 rok działania polegające na wykrywaniu i zwalczaniu wewnątrz ugrupowania i na tyłach nieprzyjaciela jego sił i środków, głównie ogniowych, określono terminem „działania rajdowe”. Słownik Wyrazów Obcych wyjaśnia pojęcie „rajd” jako: „Dywersyjny wypad oddziałów wojska (dawniej zwłaszcza kawalerii) w głąb terytorium nieprzyjaciela”. Z definicji tej wynika, że działania rajdowe powinny polegać na śmiałym i zdecydowanym przenikaniu pododdziałów i oddziałów w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, niespodziewanym ataku (napadzie) na określone obiekty i ich szybkim niszczeniu lub rozbiciu, a następnie ponownym przeniknięciu przez rubież styczeńności walczących wojsk, albo pozostaniu na tyłach przeciwnika do czasu podejścia oddziałów wydzielonych i sił głównych wojsk nacieraających od czoła.

Z oceny warunków działania i charakteru zadań realizowanych przez oddziały rajdowe wynika, że powinny one być zdolne do prowadzenia działań w różnych warunkach terenowych, odznaczać się odpowiednią siłą uderzeniową, ruchliwością i wysoką manewrowością oraz możliwością szybkiego pokonywania trudnego terenu i przeszkód naturalnych, w tym także różnorodnych przeszkód wodnych. Stąd też skład oddziału rajdowego będzie niewątpliwie różny. Nie można też tego typu oddziałów traktować jako uniwersalnego elementu ugrupowania bojowego, organizować i wysyłać na tyły ugrupowania nieprzyjaciela wszędzie i w każdych warunkach. Aby oddziały rajdowe mogły realizować określone zadania, muszą istnieć sprzyjające warunki zapewniające efektywność i opłacalność ich działania.

Wprowadzenie do uzbrojenia wojsk śmigłowców szturmowych do bezpośredniego wsparcia ogniowego oddziałów i związków taktycznych umożliwia także wsparcie działań oddziałów rajdowych. Sądzimy, że w dyskusji również i na ten problem zwrócona zostanie uwaga. Chodzi głównie o to, aby rozpatrzyć możliwość prowadzenia działań rajdowych na tyłach nieprzyjaciela przez oddziały rajdowe w wymiarze lądowo-powietrznym.

W niektórych publikacjach i źródłach poświęconych problemom działań rajdowych spotyka się poglądy i propozycje niekiedy kontrowersyjne. Dlatego też wiążemy z dzisiejszą konferencją, którą zaszczyliło swą obecnością liczne grono doświadczonych dowódców, oficerów z wojsk, uczelni i instytucji centralnych, duże nadzieje. Sądzimy, że większość kontrowersyjnych i skomplikowanych problemów zdołamy szerzej wyjaśnić i uzgodnić oraz ustalić sposoby ich rozwiązania.

Plk dr Teofil WÓJCIK

REFERAT WPROWADZAJĄCY DO DYSKUSJI NA SYMPOZJUM

Temat: ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

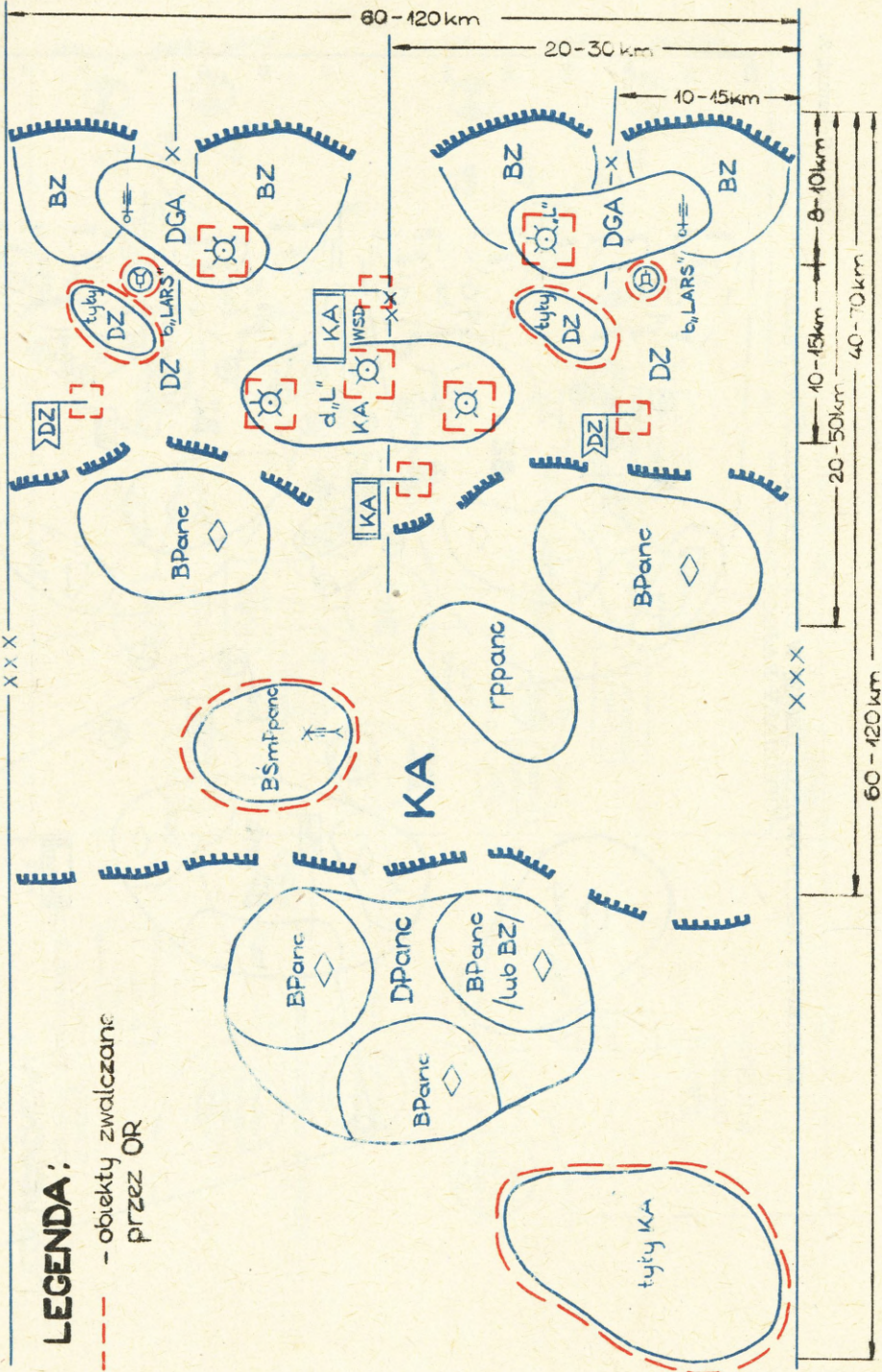
Chciałbym przedstawić główne problemy dotyczące działań rajdowych, które oparte zostały na wnioskach z niektórych ćwiczeń prowadzonych w wojskach i ASG WP, a zwłaszcza ćwiczeń organizowanych przez Katedrę Taktyki Ogólnej, zwracając szczególną uwagę na te problemy, które budzą wątpliwości i są kontrowersyjne. Wyjaśnienia i ujednoczenia wymagają przede wszystkim istota i charakter działań rajdowych oraz zasady tworzenia i użycia specjalnych oddziałów (elementu ugrupowania bojowego) do prowadzenia tego rodzaju działań. Problemy te zostały już zasygnalizowane w referacie wstępnym, a sprowadzają się głównie do tego, co należy rozumieć przez pojęcie „działania rajdowe” i jak wobec tego nazywać siły i środki wyznaczane do prowadzenia takich działań.

Wzrost możliwości bojowych oddziałów i związków taktycznych, manewrowy i dynamiczny charakter działań bojowych, istnienie luk i szybko zmieniające się sytuacje na współczesnym polu walki pozwalają sądzić, że działania rajdowe mogą być prowadzone w różnej skali przez pododdziały i oddziały o różnym składzie. Stąd też wynika potrzeba tworzenia nowego elementu ugrupowania bojowego, specjalizującego się w tego rodzaju działaniach, zwanego oddziałem rajdowym do realizacji zadań bojowych na tyłach nieprzyjaciela.

Prowadzone badania i uwzględnienie tej problematyki w ćwiczeniach pozwalają wstępnie zdefiniować pojęcie „działania rajdowe”. Treść tej definicji przedstawiona została już w referacie wprowadzającym do sympozjum. Stąd też w dalszych rozważaniach ograniczę się do wykazania potrzeby tworzenia elementu ugrupowania bojowego, jakim są oddziały rajdowe przeznaczone do realizacji zadań bojowych, różnych pod względem treści, zakresu i lokalizacji od zadań wykonywanych przez oddziały wydzielone. Użycie wysoce ruchliwych oddziałów rajdowych na tyłach nieprzyjaciela rozszerza strefę przestrzenną działań bojowych, zwiększa ich dynamikę, a tym samym przyczynia się do tworzenia nowych ognisk walki na tyłach przeciwnika.

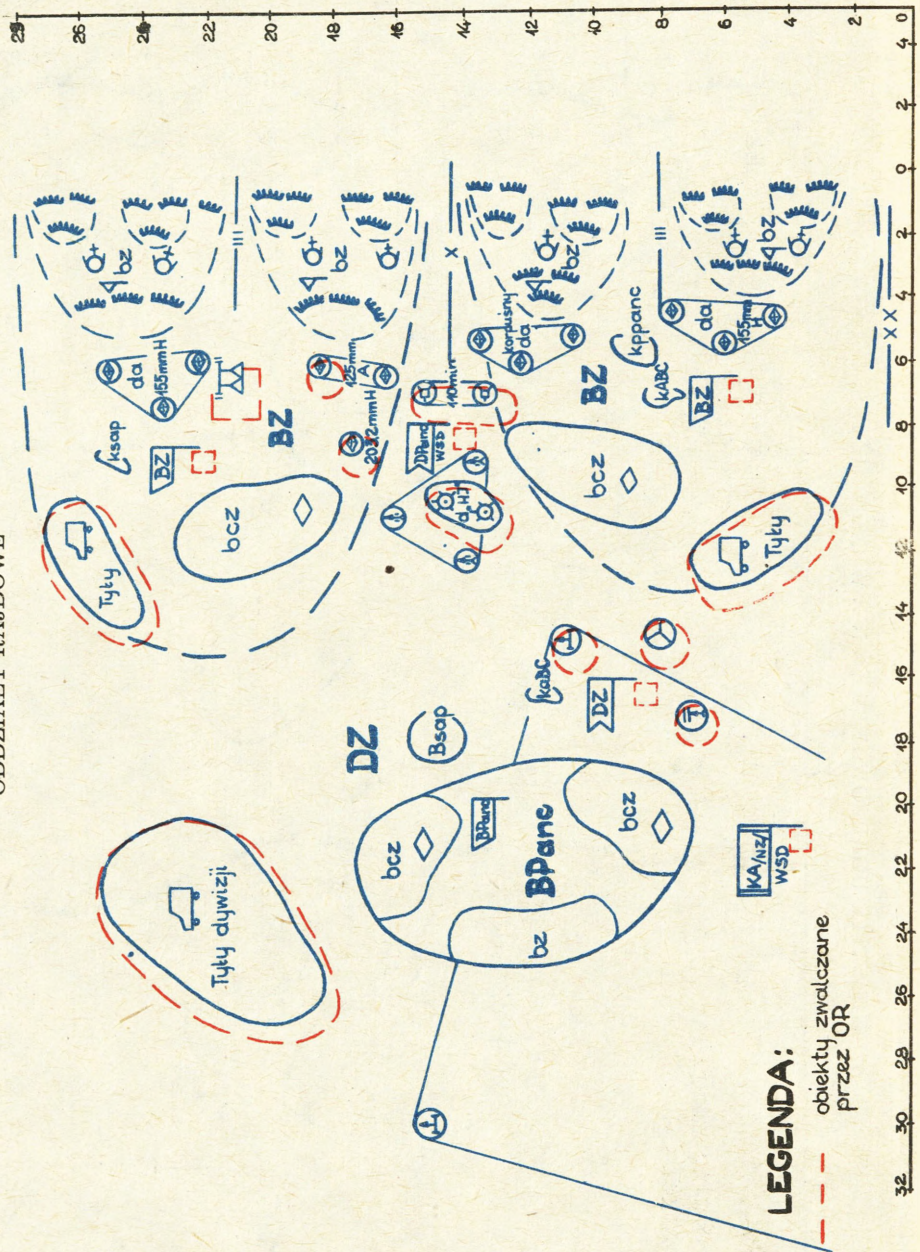
Celowość prowadzenia działań rajdowych i tworzenia do tego celu oddziałów rajdowych podyktowana jest koniecznością zwalczania różnorodnych obiektów i środków ogniowych w głębi ugrupowania nieprzy-

ELEMENTY UGRUPOWANIA KA(NZ) W OBRONIE NISZCZONE
PRZEZ ODDZIAŁY RAJDOWE

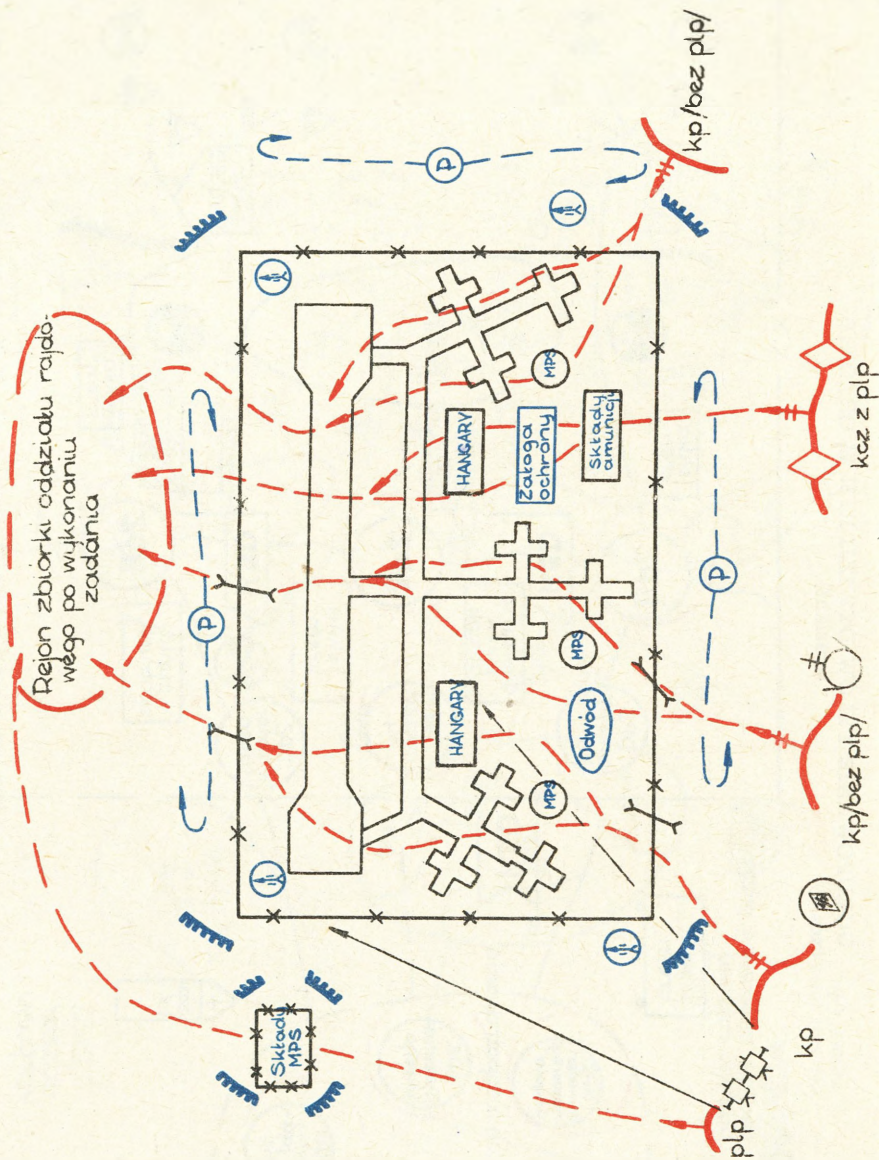
Schemat 2.

ELEMENTY UGRUPOWANIA DZ(NZ) W OBRONIE NISZCZONE PRZEZ
ODDZIAŁY RAJDOWE

DZIAŁANIE ODDZIAŁU RAJDOWEGO PODCZAS NISZCZENIA LOTNISKA

jaciela, których ciężar gatunkowy i ważność ciągle wzrasta. Z tego też względu działaniom rajdowym nadaje się odpowiednią rangę i znaczenie oraz usiłuje określić najbardziej przydatny element ugrupowania bojowego do ich prowadzenia.

Z analizy zadań bojowych oddziałów i związków taktycznych oraz oceny ugrupowania bojowego i operacyjnego nieprzyjaciela wynika, że w pasach natarcia wojsk znajduje się dużo obiektów przeciwnika mających istotny wpływ na przebieg walki czy bitwy. Do najważniejszych z nich należą niewątpliwie środki napadu jądrowego, nowoczesne środki ogniowe o dużej sile rażenia, np. LARS i MARS, system dowodzenia, walki radioelektronicznej oraz system logistyczny (schematy 1—3).

Warto również wspomnieć, że istniejące lub znajdujące się w budowie na ZTDW takie różnorodne stałe obiekty o znaczeniu wojskowym, jak: magazyny i składy amunicji specjalnej, stanowiska startowe rakiet, stacje radiolokacyjne, lotniska i inne — ze względu na ich ilość, przeznaczenie i przestrzenne rozlokowanie — mogą w istotny sposób wpływać także na prowadzenie działań bojowych. (Schematy 4—5). Stąd też z racji ich przeznaczenia i przydatności bojowej powinny one być niszczone między innymi przez oddziały rajdowe stosujące formę działań rajdowych.

Prowadzenie działań rajdowych w głębi ugrupowania bojowego będzie przeważnie utrudnione, zwłaszcza w strefie taktycznej o największym nasyceniu wojskami, środkami walki i transportem. Na przykład w pasie obrony dywizji Bundeswehry znajduje się ponad 560 czołgów i transporterów opancerzonych, 3700 różnych pojazdów i około 270 innych środków. Jeśli z tej ilości 1/3 sił i środków znajdzie się w ruchu dokonując ma-

Tabela 1

Nazwa obiektu	Ilość ludzi w przeliczeniu na plutony	Środki ogniowe
SD dywizji	3 i więcej	12 pancerzownic i broń maszynowa
SD brygady	2	8 pancerzownic i broń maszynowa
Bateria wyrzutni Honest John (Lance)	3—6	pancerzownice broń maszynowa 4 wyrzutnie
Bateria wyrzutni 110 mm LARS (MARS)	3	8 wyrzutni broń maszynowa
Dywizjon haubic 155 mm	19	18 dział 155 mm 10 karab. maszyn. 18 pancerzownic
Dywizjon artylerii przeciwlotniczej	26	36 armat 40 mm 45 poc. „REDEYE” broń maszynowa
Batalion zaopatrzenia (tyły)	19	5 karabinów maszyn. 73 pancerzownice
Stacja radiolokacyjna	drużyna	
Bateria haubic 203,2 mm	7	6 haubic 203,2 mm 10 pancerzownic

newru, wówczas po 4—6 drogach dofrontowych o twardej nawierzchni na głębokości ugrupowania dywizji 30 km poruszać się będzie około 150 wozów bojowych i 1000 pojazdów. Średnio na 1 km drogi znajdować się może w ruchu ponad 10 pojazdów. Wyznaczony oddział rajdowy nie będzie miał możliwości wykorzystania praktycznie ważniejszych dróg na tyłach ugrupowania przeciwnika; zmuszony zatem będzie do poruszania się przeważnie po drogach polnych i leśnych, a często i po bezdrożach.

Na marginesie tego problemu pragnę zwrócić uwagę również na siły i środki, jakie się wydziela np. w dywizji Bundeswehry do ochrony i obrony niektórych obiektów. Ich skład przedstawia tabela 1.

Z przedstawionej oceny możliwości prowadzenia działań rajdowych wynika, że nie można pogodzić się z niektórymi publikacjami i poglądami, według których oddziały rajdowe lub oddziały wydzielone „załatwiają wszystko na polu walki” i stanowią niejako uniwersalny element ugrupowania bojowego pułku i dywizji.

Wychodzimy bowiem z założenia, że oddziały rajdowe należałyby organizować i wysyłać na tyły ugrupowania nieprzyjaciela tylko wówczas, gdy zaistnieją sprzyjające warunki do ich działania i przetrwania do czasu podejścia sił głównych pułku lub dywizji.

Z tego też względu różny może być skład oddziałów rajdowych. Warianty proponowanego składu oddziałów rajdowych przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Skład	Wzmocnienie	Specjalności
Kompania piechoty na DWP (czołgów)	— bateria haubic samobieźnych — pluton OPL — drsap — plcz (plp)	— minier — elektronik — przewodnik znający teren
Dwie kompanie, w tym kp na BWP i kcz	— bateria haubic samobieźnych — plsap — pluton OPL (S-1 lub ZSU 23—4)	jak wyżej
Batalion piechoty na BWP (czołgów)	— bateria haubic samobieź. — plsap — pluton OPL (S-1 lub ZSU—23—4) — drsrk — grupa naprowadz. lotnictwa i śmigłowców szturmowych	— 2—3 spec. od niszczenia min i amunicji jądrowej — 2—3 elektroników od systemu ster. wybuchami — 2 przewodników terenowych
Pułk czołgów (zmechanizowany)	— da — ksap (plut. niszczeń) — bateria art. plot. — grupa naprowadz. lotn. — eskadra SSZ	jak wyżej

Z doświadczeń uzyskanych podczas niektórych ćwiczeń z wojskami wynika, że oddział rajdowy może być organizowany przed walką lub w czasie jej trwania w składzie od wzmocnionej kompanii czołgów lub piechoty na BWP do pułku włącznie. Ilość sił i środków wzmocnienia zależy od charakteru obiektów i celów nieprzyjaciela, warunków terenowych, sytuacji taktyczno-operacyjnej i wielu innych czynników. Uważa się, że oddział rajdowy w swej istocie stanowi oddział wydzielony o układzie lądowo-powietrznym stosujący formę działań rajdowych. Stąd też powinien on składać się z wysoce manewrowych i posiadających dużą siłę ognia pododdziałów czołgów i piechoty, środków wsparcia ogniowego, sił i środków rodzajów wojsk, a także przewodników znających doskonale teren.

Dla zapewnienia samodzielności oddział rajdowy powinien dysponować siłami i środkami materiałowymi, w tym również medycznymi i naprawczymi. Ilość sił i środków zabezpieczających nie może z kolei ograniczać swobody działania i ruchliwości oddziału rajdowego. Uważa się, że w tym względzie należałoby oddziały rajdowe wzmocnić następującymi siłami i środkami:

— czołwkami technicznymi (ciągniki pancerne) — jeden ciągnik na kecz lub kp na BWP;

— pododdziałami medycznymi — jeden sanitarny transporter opancerzony na kecz lub kp na BWP;

— środkami materiałowymi (amunicja oraz MPS na transporterach opancerzonych w ilości niezbędnej do wykonania zadania (przynajmniej 2 jn).

Działania rajdowe, jakkolwiek mają charakter działań taktycznych, to jednak ich planowanie, zwłaszcza zabezpieczenie i wsparcie przez lotnictwo, może odbywać się na szczeblu operacyjnym, a mianowicie:

— doraźne wsparcie przez lotnictwo, zwłaszcza w przypadku działania silnych oddziałów rajdowych;

— uzupełnianie środków walki i zaopatrzenia (amunicji itp.) poprzez zrzuty powietrzne lub dowóz śmigłowcami transportowymi do doraźnych punktów na kierunku działania oddziału rajdowego.

Warunki, w jakich oddział rajdowy może wchodzić do działań, będą niezwykle różnicowane. W każdym wypadku jego wejście i przekroczenie rubieży styczności wojsk powinno być starannie przygotowane i zabezpieczone. Oddziały rajdowe mogą przekraczać rubież styczności wojsk:

— podczas natarcia, po przełamaniu głównej pozycji obrony nieprzyjaciela, gdy istnieją możliwości manewru i oskrzydlenia jego zgrupowania oraz wykonania wyłomu w obronie przynajmniej na głębokość ugrupowania brygad pierwszego rzutu;

— w czasie boju spotkaniowego i pościgu, gdy istnieć będą otwarte skrzydła i luki;

— podczas przenikania przez luki i odcinki terenu trudno dostępnego w obronie nieprzyjaciela;

— drogą powietrzną (przerzut śmigłowcami);

— na kierunkach uderzeń jądrowych.

Za podstawowe formy zwalczania przez oddziały rajdowe obiektów i elementów w głębi ugrupowania bojowego (operacyjnego) nieprzyjaciela uważa się napady, zasadzki i atak z zaskoczenia. Dlatego też działanie oddziałów rajdowych powinno polegać na szeregu równoczesnych lub następujących po sobie napadów, ataków i zasadzek oraz wyczekiwaniu w ukryciach, by ponowić uderzenie (atak) na ten sam lub inny obiekt. Stosując powyższe formy działań oddział rajdowy może uderzać całością lub częścią sił samodzielnie lub we współdziałaniu z desantem powietrznym, a po podejściu wojsk własnych — z siłami głównymi, oddziałami i związkami taktycznymi nacierającymi od czoła.

Sposoby działania oddziałów rajdowych zależą od rodzaju prowadzonych działań bojowych, treści zadań bojowych, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz charakteru działań bojowych nieprzyjaciela.

Uwzględniając powyższe czynniki wyróżnić można **trzy główne kierunki i sposoby działania oddziałów (grup) rajdowych, a mianowicie:**

1. Przenikanie na tyły ugrupowania bojowego (operacyjnego) nieprzyjaciela, działanie i niszczenie jego obiektów na określonym kierunku, z reguły równoległym do przebiegu linii frontu i ponowne przekroczenie rubieży styczności walczących wojsk (schemat 6). Ten sposób działania oddziałów rajdowych może być stosowany:

— w obronie dywizji i armii;

— w natarciu podczas odpierania zwrotów zaczepnych.

2. Przenikanie na tyły nieprzyjaciela z jednoczesnym przesuwaniem się w głąb jego ugrupowania bojowego (operacyjnego) i niszczeniem obiektów na określonym kierunku. W końcowej zaś fazie oddział rajdowy może otrzymać zadanie opanowania określonego obiektu samodzielnie lub we współdziałaniu z desantem powietrznym i utrzymania go do czasu podejścia sił głównych dywizji (schemat 6).

3. Wyjście oddziału rajdowego w określony rejon (obszar) na tyłach nieprzyjaciela i zwalczanie w nim nakazanych obiektów do czasu podejścia sił głównych pułku i dywizji.

Czas prowadzenia działań przez oddział rajdowy zależy od wielu czynników i może wynosić od kilkunastu godzin do kilku dni.

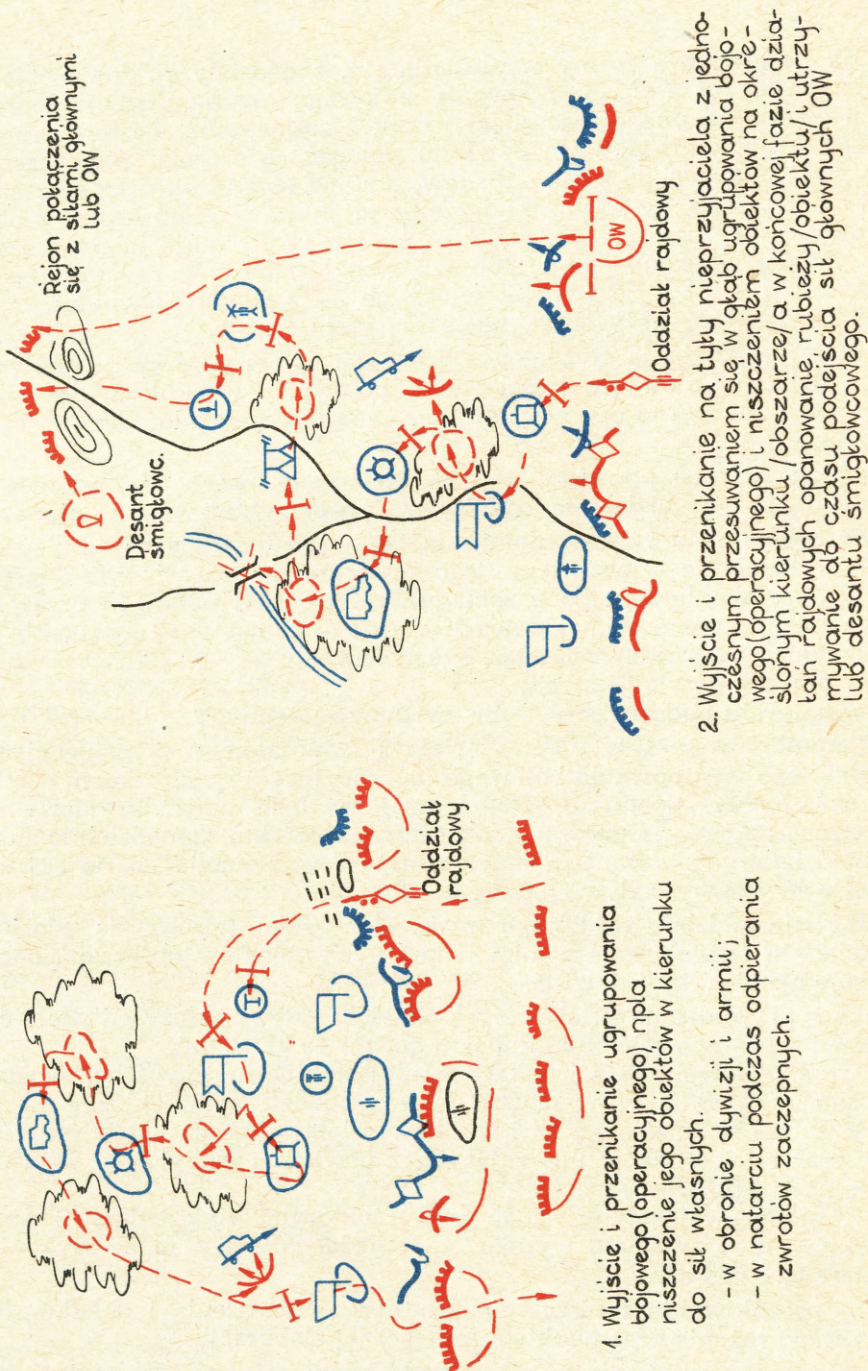
We współczesnych warunkach istnieją realne możliwości prowadzenia działań rajdowych w wymiarze lądowo-powietrznym. Oddział rajdowy może zatem składać się z sił i środków działających na lądzie (rzut lądowy) oraz sił i środków uderzających z powietrza (śmigłowce szturmowe i desant śmigłowcowy).

Z przeprowadzonych badań nad niektórymi ćwiczeniami i analizy obiektów nieprzyjaciela wynika, że oddział rajdowy może wykonywać następujące zadania:

— poszukiwanie i niszczenie środków przenoszenia i składów broni masowego rażenia oraz punktów (miejsc) jej elaboracji;

— rozpoznanie i niszczenie pododdziałów artylerii raketowej (lufowej) nieprzyjaciela w ruchu i na stanowiskach startowych;

SPOSOBY WYJŚCIA I KIERUNKI DZIAŁANIA ODDZIAŁÓW RAJDOWYCH

— wykrywanie i niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i stacji radiolokacyjnych, a tym samym dezorganizowanie systemu dowodzenia i rozpoznania nieprzyjaciela (schemat 7);

— niszczenie różnego rodzaju obiektów i urządzeń tyłowych nieprzyjaciela zarówno w ruchu, jak i stacjonarnych (schemat 8);

— wykrywanie, izolowanie (rozbitcie) odwodów specjalnych nieprzyjaciela;

— niszczenie śmigłowców i samolotów na lądowiskach i lotniskach;

— wywoływanie chaosu i paniki na tyłach nieprzyjaciela poprzez niszczenie obiektów komunikacyjnych, rurociągów, mostów, zapór wodnych itp.

Oddział rajdowy może również opanowywać i utrzymywać do czasu podejścia sił głównych lub wysadzenia desantu ważne objekty, rubieże i przejścia newralgiczne w terenie trudno dostępnym.

Powyższe zadania oddział rajdowy może realizować poprzez wykrywanie (rozpoznawanie) obiektów nieprzyjaciela, szybkie podejście do nich, uderzenie z zaskoczenia na najbardziej wrażliwe elementy tych obiektów i szybkie ich niszczenie.

Ugrupowanie bojowe oddziału rajdowego zależy od jego składu, charakteru obiektów nieprzyjaciela wymagających zniszczenia, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej. Zasadniczy wpływ na ugrupowanie oddziału rajdowego wywierają jednak jego skład i charakter zadań oraz warunki terenowe. Ugrupowanie powinno zapewnić możliwość prowadzenia ciągłego rozpoznania, skrytość i samodzielność działania każdemu elementowi ugrupowania z osobną oraz dużą siłą uderzeniową (ogniową), a także szybką koncentrację wysiłku całości sił na wybranym obiekcie ataku.

W skład ugrupowania rajdowego mogą wchodzić następujące elementy:

— patrole rozpoznania (wozy patrolowe);

— grupy wsparcia ogniowego (artyleria do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL);

— siły główne oddziału rajdowego (pierwszy rzut);

— odwód;

— siły i środki ubezpieczenia;

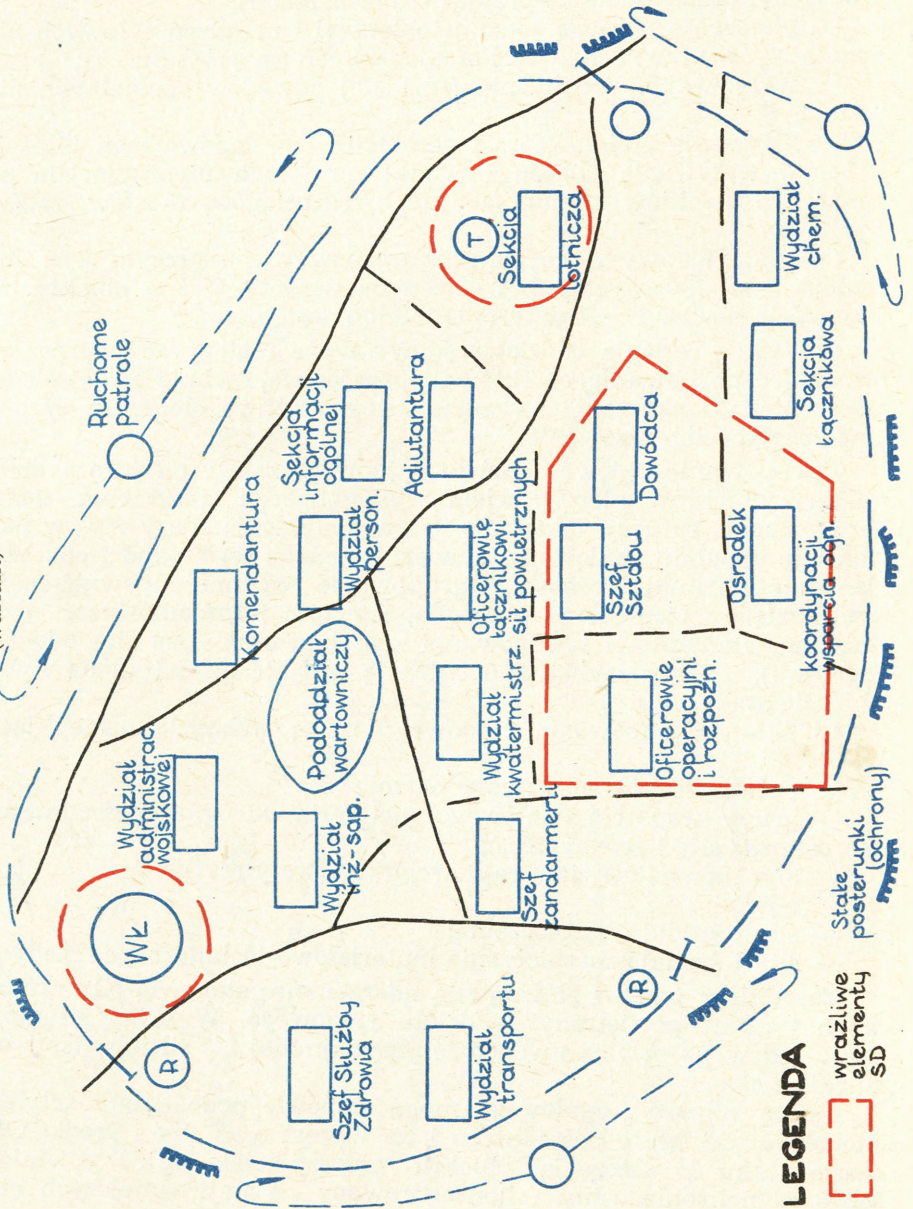
— siły i środki zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego.

Zasadniczy trzon i główną siłą uderzeniową stanowią siły rzutu lądowego i „rzut powietrzny” oddziału rajdowego. W skład sił głównych rzutu lądowego powinno wchodzić przynajmniej 2/3 sił i środków oddziału rajdowego.

Grupę wsparcia ogniowego mogą stanowić pododdziały artylerii samobieżnej do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL. W czasie ataku i niszczenia obiektu nieprzyjaciela ogień powinien być ściśle zsynchronizowany i koncentrowany na najważniejszych elementach obiektu ataku.

Odwód jest niezbędny do realizacji wielu, często nieprzewidzianych zadań. Stąd też jego rola jest niezwykle ważna.

ROZMIESZCZENIE ELEMENTÓW SD DZ (USA)
(wariant)

Z przedstawionej oceny poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oddziału rajdowego wynika, że każdy element ugrupowania — niezależnie od przeznaczenia — powinien być zdolny do „samoobrony” w wypadku ataku sił nieprzyjaciela oraz tworzyć zwarty oddział przeznaczony do szybkich i niespodziewanych uderzeń na obiekty nieprzyjaciela. Obowiązuje w całej rozciągłości zasada „chodzić oddzielnie — uderzać razem”.

Kolejnym problemem wymagającym wyjaśnienia i rozwiązania jest organizacja działań rajdowych. W czasie organizowania natarcia sztab oddziału lub związku taktycznego może dysponować już niezbędnymi danymi o ugrupowaniu i obiektach nieprzyjaciela, których niszczenie (obezwładnienie) w zasadniczy sposób wpłynie na wykonanie zadania bojowego. Stąd też w czasie **planowania działań zaczepnych (obronnych)** dowódca może w zamiarze lub decyzji określić sposób zorganizowania i wysłania oddziałów rajdowych na tyły nieprzyjaciela.

Tworzenie oddziału rajdowego w działaniach bojowych jest możliwe w dwóch wariantach:

— przygotowanie oddziału rajdowego zawczasu w czasie planowania działań bojowych (ten sposób umożliwi ustalenie optymalnego składu tego oddziału oraz właściwe zaopatrzenie i zabezpieczenie jego działania);

— doraźne zorganizowanie oddziału rajdowego w toku walki (w wypadku wykrycia ważnych obiektów; na jego wysłanie w celu zniszczenia tych obiektów nie potrzeba dużo czasu i zbyt wielu zabiegów). Działania rajdowe mogą być uwzględniane w obowiązujących dokumentach bojowych (na mapie decyzji, planie operacji) lub na oddzielnej mapie.

Z doświadczeń uzyskanych w czasie dotychczas przeprowadzonych ćwiczeń wynika, że w planie działania oddziału rajdowego należy uwzględnić: kierunek działania, obiekty i kolejność ich niszczenia, skład oddziału rajdowego, sposoby przekroczenia rubieży styczności wojsk i sposoby wsparcia ogniowego, organizację współdziałania z siłami głównymi własnych wojsk lub desantem powietrznym, sposób uzupełniania środków materiałowych, kierunek powrotu i połączenie się z własnymi wojskami.

Przygotowanie oddziału rajdowego odgrywa istotną rolę; polega ono głównie na przeszkoleniu i zgraniu poszczególnych pododdziałów, wyposażeniu ich w niezbędne środki materiałowe, amunicję i sprzęt, dokonaniu przeglądów technicznych BWP, czołgów i innych pojazdów oraz przydzieleniu sił i środków do zabezpieczenia medycznego i technicznego.

Zasygnalizowane problemy nie wyczerpują całokształtu zagadnień przygotowania oddziału rajdowego do działań. Niezwykle ważnym problemem jest indywidualne przygotowanie poszczególnych żołnierzy do działań na tyłach nieprzyjaciela. Istotną rolę odgrywa w tym zakresie praca polityczno-wychowawcza. Każdy żołnierz i dowódcy pododdziałów winni zdawać sobie sprawę z tego, że walczą na tyłach nieprzyjaciela, muszą wykazać się zatem pomysłowością i operatywnością w działaniu.

Ważnym elementem zabezpieczenia bojowego jest **ubezpieczenie** oddziału rajdowego. Powinno ono być zawsze organizowane, niezależnie od charakteru wykonywanych zadań. Wynika to z sytuacji, w jakiej znaj-

duże się oddział rajdowy na tyłach nieprzyjaciela. Ubezpieczenie ma na celu uniemożliwienie nieprzyjacielowi niespodziewanego napadu oraz zapewnienie czasu i warunków do szybkiego oderwania się oddziału rajdowego od nieprzyjaciela w przypadku zaatakowania oddziału.

Oddział rajdowy działający na tyłach nieprzyjaciela wykonuje we własnym zakresie wszelkie przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem bojowym. Dlatego też powinien dysponować odpowiednimi siłami i środkami do realizacji powyższych przedsięwzięć.

W toku natarcia oddziału (związku taktycznego) oddziały rajdowe mogą niszczyć obiekty na określonym kierunku lub w ustalonym rejonie (obszarze), przesuając się z reguły w głąb ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Działania te składają się z równoczesnych, szybkich napadów i zasadzek oraz szybkich przesunięć i krótkich wyczekiwań w dogodnych do ukrycia rejonach, aby ponowić uderzenie na inny obiekt nieprzyjaciela.

Czas prowadzenia (trwania) działań rajdowych będzie najczęściej ograniczony zużyciem MPS i amunicji. Jeżeli zajdzie potrzeba prowadzenia długotrwałych rajdów, należałoby oddział ten zaopatrywać głównie w MPS i amunicję. W zasadzie jest to możliwe jedynie drogą powietrzną lub w wyniku zdobycia tych środków na tyłach nieprzyjaciela.

Stosowanie działań rajdowych w obronie jest mniej korzystne niż w działaniach zaczepnych. Jednak w określonych warunkach, szczególnie w czasie przechodzenia z natarcia do obrony i organizowania obrony, tego rodzaju działania mogą przynieść duże efekty.

W okresie organizowania obrony celem ich będzie m. in. dezorganizacja systemu dowodzenia wojsk nieprzyjaciela (od najniższych szczebli) poprzez niszczenie stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych, stanowisk ogniowych artylerii, środków przenoszenia broni jądrowej oraz systemu rozpoznania.

W momencie przechodzenia z natarcia do obrony istnieje możliwość odciążenia części sił (kompania — batalion) od sił głównych oddziału lub związku taktycznego. Umiejętne wykorzystanie w tym wypadku tych sił do działań jako oddziału rajdowego pozwoli w sposób zorganizowany i szybko niszczyć określone obiekty i dezorganizować natarcie nieprzyjaciela, a tym samym stworzyć sprzyjające warunki przejścia do obrony siłom głównym oddziału (ZT). Jest to niewątpliwie trudne i skomplikowane zadanie wymagające odpowiedniego składu i przygotowania oddziału rajdowego.

W toku walki obronnej celowe wydaje się użycie oddziałów rajdowych do zwalczania kolumn nieprzyjaciela podchodzących z głębi, szczególnie od rubieży rozwinięcia w kolumny batalionowe. Wymaga to ścisłego współdziałania z artylerią tak, aby tuż po przerwaniu jej ognia następowało uderzenie oddziału rajdowego.

Kolejnym zadaniem może być śledzenie przesunięć stanowisk dowodzenia, środków przenoszenia broni jądrowej i uderzenie na nie w odpowiednim momencie, głównie w czasie ich marszu i rozwijania. Działanie takie powinno być z góry zaplanowane i uzgodnione co do czasu oraz

miejsca w celu uniknięcia porażenia, szczególnie własną artylerią i bronią jądrową, która w tym okresie będzie używana.

Duże korzyści może przynieść wykorzystanie oddziałów rajdowych do niszczenia tych elementów ugrupowania bojowego nieprzyjaciela, które ze względu na swe małe wymiary i dużą ruchliwość będą stanowiły cele trudne do niszczenia ogniem artylerii bądź wymagały do ich zniszczenia bardzo dużej ilości amunicji. Do nich należy zaliczyć baterie artylerii raketowej LARS.

Podczas działań oddziałów rajdowych niezbędne jest ścisłe współdziałanie z organami rozpoznania, aby na podstawie otrzymanych od nich informacji kierować oddziały rajdowe w określone rejony (rozmieszczenia obiektów) według ich ważności.

Stosując działania rajdowe w obronie należy pamiętać o problemach związanych z ich zaopatrywaniem w środki walki oraz sposobami powrotu (przenikania) i połączenia z siłami głównymi będącymi w obronie.

W swoim wystąpieniu przedstawiłem niektóre problemy działań rajdowych, a niekiedy tylko je zasygnalizowałem. Celowo pominąłem zasady prowadzenia rozpoznania, planowania i dowodzenia oddziałami rajdowymi, gdyż będą one przedmiotem rozważań specjalistów w kolejnych referatach. Zdaję sobie sprawę, że niektóre propozycje i wnioski są fragmentaryczne, kontrowersyjne, nie stanowią więc ostatecznego rozwiązania. Uważamy bowiem, że problemy te wymagają dalszych badań, studiów i rozważań.

DYSKUSJA

Gen. broni Józef KAMIŃSKI

ISTOTA, FORMA I METODA PROWADZENIA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH¹

Wiele spraw i problemów dotyczących tematu przedstawionego przez gen. Wasilewskiego i przez płk. Wójcika oraz materiały przygotowane na dzisiejsze sympozjum zasługują na uwagę i podkreślenie. Pocięszające jest i to, że w dyskusji zabierali głos oficerowie młodzi wiekiem, o małym doświadczeniu, posiadający niższe stopnie wojskowe. Świadczy to o prężności i sile naszej kadry oficerskiej, naszego wojska oraz o dużym zainteresowaniu problemami badawczymi w ramach naszej najstarszej uczelni wojskowej, jaką jest ASG WP.

Nasze dzisiejsze sympozjum naukowe jest bardzo cenne i bardzo wartościowe, bowiem omawia się na nim wyniki badań teoretycznych oraz doświadczenia wyniesione z praktyki w wojskach, zwłaszcza w ŚOW i POW. Można stwierdzić, że jest to praktyczny wyraz realizacji zadań postawionych w dyrektywie i rozkazie ministra obrony narodowej na rok 1978. Przedmiot naszych dzisiejszych rozważań jest szczególnie ważny dla poszukiwania nowych, coraz wydajniejszych sposobów taktycznego działania na współczesnym polu walki. Z wielu ćwiczeń, a zwłaszcza z ostatniego ćwiczenia LATO-78 wynika, że nie zawsze potrafimy skutecznie działać, nie zawsze potrafimy umiejętnie wykorzystywać taktyczno-bojowe walory nowej techniki i sprzętu bojowego, a także korzystać z inicjatywy i inwencji, jaką przejawiają poszczególni dowódcy na różnych szczeblach dowodzenia. A przecież każde ćwiczenie wyzwala nowe inicjatywy, zapoczątkowuje nowe formy i sposoby taktycznego i operacyjnego działania. Można z całym przekonaniem stwierdzić, że z coraz bardziej dynamicznego, przestrzennego i ogniskowego charakteru współczesnych działań bojowych wynika taktyczna, a nawet operacyjna opłacalność tworzenia i działania zgrupowań o różnej strukturze, zdolnych do wykonywania — zgodnie z zamiarem dowódcy — zdecydowanych uderzeń ogniem i wojskami, prowadzenia działań o charakterze rajdowym, w oderwaniu od sił głównych, ale zespolonych z nimi jednością zamiaru pobicia i niszczenia szczególnie ważnych obiektów w głębi i na tyłach zgrupowania nieprzyjaciela.

Uzyskane ćwiczebne doświadczenia, jak i obrady dzisiejszego sympo-

¹ Wystąpienie gen. broni J. Kamińskiego stanowiło jednocześnie podsumowanie obrad w czasie sympozjum naukowego.

zjum wykazują, że zespalaając walory nowej techniki, zwłaszcza czołgów T-72 i wozów bojowych piechoty, z walorami taktyczno-technicznymi śmigłowców szturmowych i desantów, można na współczesnym polu walki uzyskać wysoce manewrowy, bardzo silny powietrzno-ładowy zespół uderzeniowy, którego działania ze względu na specyfikę i charakter będą właśnie działaniami rajdowymi. Wiele mówi się i dyskutuje na temat, co to są działania rajdowe, jak je organizować, jak zabezpieczyć i jak — co najważniejsze — spożytkować skutki tych działań oraz komu i w jakiej fazie walki są one potrzebne. Próby odpowiedzi na te pytania, które przedstawiłem przed chwilą, znajdują się zarówno w materiałach na sympozjum, jak i w wystąpieniach towarzyszy zabierających głos. Wydaje mi się, że przez pojęcie działań rajdowych należy rozumieć działania odpowiednio przygotowanych i odpowiednio zabezpieczonych oddziałów, które przenikają w głąb na tyły ugrupowania i terytorium nieprzyjaciela, wykonując uderzenia na określone obiekty w sposób skryty, zaskakujący dla przeciwnika, niszczą go lub dezorganizują jego możliwości działania, uchylają się (te oddziały) od uderzenia, skrycie wycofują się, przenosząc działania na kolejny nowy kierunek lub do nowego rejonu.

Celem działań rajdowych, jak wykazały przedstawione materiały i dyskusja, jest przeniesienie działań w głąb i na tyły nieprzyjaciela oraz niszczenie ważnych obiektów, których nie można zniszczyć innymi siłami i środkami. A więc działania rajdowe nie mogą być działaniami tylko dla rajdu, lecz muszą mieć z góry określony cel, powtarzam — niszczenie ważnych obiektów, których nie można zniszczyć innymi siłami i środkami. Działania rajdowe mają wnosić zamęt, dezorganizację, mają ograniczać swobodę manewru, paraliżować skutecznie przeciwdziałanie nieprzyjaciela. Dlatego też elementarnym, a równocześnie zasadniczym zadaniem będzie właściwe, wręcz precyzyjne określenie celu stawianego przed oddziałami rajdowymi i stosownie do tego określanie zadań oraz sposobów i czasu działania, zorganizowanie bardzo precyzyjnego współdziałania i niezbędnego zabezpieczenia bojowego działań. Należy pamiętać, że oddziały rajdowe działają na terenie nieprzyjaciela, na którym nie tylko on działa, lecz również i my prowadzimy ogień, wykonujemy uderzenia lotnictwem i raketami, w tym także ładunkami jądrowymi.

Sprzecząc się o nazwę i definicję „oddziału rajdowego” musimy pamiętać o taktyce działania i poświęcać jak najwięcej czasu na jej wypracowanie. Powinniśmy zastanowić się nie nad definicją „oddziału rajdowego”, i jego nazwą, lecz nad taktyką działania, sposobem dowodzenia oddziałem rajdowym, organizacją współdziałania, sprawą bojowego zabezpieczenia działań. Są to bowiem bardzo skomplikowane działania, o czym wspominał tow. gen. Jurewicz — zastępca komendanta akademii ds. naukowych. Trzeba mieć bardzo dużą wyobraźnię taktyczno-operacyjną, aby zrozumieć trudność i złożoność wykonania zadań postawionych przed oddziałem rajdowym.

Mam bardzo poważne wątpliwości, przysłuchując się dyskusji, co do realności obliczeń możliwości ogniowych oddziału rajdowego, wzorowa-

nych na przełamaniu lub innych regularnych działaniach. Po prostu mogę z tego miejsca autorytatywnie stwierdzić, że obliczenia te absolutnie nie pasują do specyfiki działań rajdowych i nie oddają ich charakteru. Stanowczo za mało i w materiałach, i w dyskusji zastanawiamy się nad tym, jak działać, co robić, aby wykonać zadanie, jak zapewnić optymalne warunki działania oddziału rajdowego, jak przygotować dowódców, którzy mają kierować i dowodzić oddziałami rajdowymi, jak przygotować oficerów sztabu oraz wojska i z jakich pododdziałów należałoby dobierać żołnierzy do tego typu działań.

Wydaje mi się, że trzeba głębiej poznać charakter działań rajdowych, zrozumieć sens uderzenia przez zaskoczenie, wiedzieć, jak je osiągnąć, a przede wszystkim jak uchylić się od odwetu nieprzyjaciela. Nie mogę również zgodzić się z tezą, że obok oddziału rajdowego tworzymy jakieś dodatkowe grupy rajdowe.

Oddziały rajdowe — wynika to z doświadczeń uzyskanych podczas ćwiczenia „LATO-78” — w swojej istocie stanowią oddziały wydzielone o charakterze lądowo-powietrznym, prowadzące działania rajdowe. Powinniśmy zatem rozważyć charakter oddziału rajdowego.

Oddział rajdowy jest to oddział wydzielony, ale o odmiennym wyposażeniu technicznym działający w specyficznych warunkach metodą rajdową.

Rozpatrując działania rajdowe w zbyt małym stopniu korzystamy zarówno z wniosków i doświadczeń z ćwiczenia „LATO-78”, jak też z przykładów podobnych działań z drugiej wojny światowej. Chciałbym zwrócić uwagę na wypowiedziane w dyskusji stwierdzenia, dotyczące obiektów uderzeń oddziału rajdowego i charakteru tych uderzeń. Uważam, że powinno to być jedno błyskawiczne uderzenie (działanie) na określony obiekt. Czy oddział rajdowy może stosować metodę kolejnego uderzenia lub metodę walca drogowego? Odpowiedź jest negatywna, ponieważ stosując w początkowej fazie działania metodę walca drogowego i niszcząc na swojej drodze wszystko to, co napotka, może natrafić na przeszkodę nie do pokonania. Taki sposób działania może skończyć się tragicznie dla oddziału rajdowego — całkowitym jego zniszczeniem. A więc powtarzam, pozostaje metoda rajdowa, którą można by nazwać metodą „błyskawicy”: jedno błyskawiczne uderzenie i odskok w inny rejon na następny obiekt, tam, gdzie nas się najmniej spodziewają.

W dyskusji mówiło się też o przykładach działania oddziałów rajdowych w II wojnie światowej, o działaniach korpusów pancernych, przenikaniu w głąb itd. Na ten temat napisano wiele książek, w których omówiono np. działanie oddziału rajdowego zgrupowania partyzanckiego Kowpaka oraz działania 19 korpusu pancernego na stepach dońskich. Charakter tych działań był odmienny od charakteru działań współczesnych: w czasie II wojny światowej działano na olbrzymich przestrzeniach, innym teatrze działań wojennych, na obszarach mało lub średnio kontrolowanych przez Niemców. Przeważnie tylko co 15 lub 20 droga i skrzyżowanie były kontrolowane przez nieprzyjaciela. Olbrzymie przestrzenie pod Moskwą sprzyjały prowadzeniu działań tego rodzaju.

Rozpatrujemy obecnie zachodni teatr działań wojennych lub śródkwoeuropejski teatr działań wojennych. Są to obszary mające duże aglomeracje miejskie, wielkie ośrodki przemysłowe, liczne drogi itd. Z pewnością wystąpią olbrzymie trudności w prowadzeniu działań rajdowych na obszarach, na których ludność będzie negatywnie ustosunkowana do naszych wojsk. Przy tym często sądzimy, że będziemy mogli prowadzić działania rajdowe, a nieprzyjaciel będzie tylko biernie przyglądał się naszym poczynaniom. Musimy zdawać sobie sprawę, że każdej akcji odpowiada kontrakcja i że w początkowym etapie działania rajdowe mogą się nie udać. Pamiętać należy, że nieprzyjaciel będzie wszystko robił, ażeby nie pozwolić nam na tego typu działania.

Z doświadczeń II wojny światowej wynika, że dowódcy armii czy frontów niechętnie uznawali w ich pasach działania nie podporządkowane im różnej siły i środki. Podobnie rzecz ma się i obecnie, gdyż dowódcy nie lubią, żeby na tyłach działały np. siły OTK i inne. Dlatego jeszcze raz powtarzam, że trzeba brać pod uwagę TDW, możliwości prowadzenia działań rajdowych na tym teatrze, czas prowadzenia działań rajdowych i etap walki.

Wydaje się, że na obecnym etapie trudno jest określić dokładnie czas prowadzenia działań rajdowych. Sądzę, że nie będzie to zadanie na jedną dobę. Trzeba tak kalkulować i tak zabezpieczać działanie oddziału rajdowego — jeżeli już przeniknął na tyły przeciwnika — aby działał tam co najmniej kilka dni.

Obok różnych wymienionych zadań, które mogą wykonywać oddziały rajdowe, trzeba się zastanowić też nad ich taktyczną opłacalnością, np. czy opłacalne są działania oddziału rajdowego w rejonie zurbanizowanym. Jakie szanse ma ten oddział w rejonie zurbanizowanym, w dużych aglomeracjach miejskich, a jakie w opanowaniu żywotnych dla miasta urządzeń i obiektów? Szczegółowego rozpracowania wymaga też i współdziałanie rzutu lądowego z rzutem powietrznym oddziału rajdowego, zwłaszcza jeżeli równocześnie będą wykorzystane te oba rzuty. Stanowczo za mało poświęcamy w naszych rozważaniach uwagi warunkom terenowym, wpływowi ich na działanie oddziału rajdowego oraz na sposoby ich wykorzystania przez oddział rajdowy.

Roli terenu i jego wpływowi na działanie wojsk — jak nigdy dotąd — wiele miejsca i uwagi poświęcił minister obrony narodowej, gen. armii W. Jaruzelski w omówieniu ćwiczenia „LATO-78”. Między innymi powiedział, że „każdy wykształcony oficer powinien do perfekcji opanować sztukę wyczuwania terenu, powinien w szerokim zakresie korzystać z zawczasu opracowanych programów informatycznych o terenie”. Wydaje mi się, że teza ta odnosi się do działania oddziałów rajdowych. Niedopuszczalne jest w naszych warunkach wysyłanie oddziału rajdowego w teren nieznanany lub mało rozpoznany i zbadany bez głębszej analizy i oceny tego terenu. Sądzę, że jednym z podstawowych dokumentów działania oddziału rajdowego powinna być specjalna, uaktualniona mapa rejonu i obszaru działań oddziału rajdowego. Trzeba przemyśleć, jak

taka mapa ma wyglądać, co należy na nią nanieść i szczególnie podkreślić, przez kogo ma być wykonana i w jakim czasie.

Chciałbym również zaznaczyć, że w ćwiczeniu „LATO-78”, z inicjatywy dowódcy Frontu Północnego, gen. broni Molczyka zorganizowano zawczasu, jeszcze przed użyciem broni jądrowej, pod osobistym kierownictwem gen. Jurewicza różnego rodzaju kombinowane zespoły uderzeniowe. Te kombinowane zespoły uderzeniowe tworzone były w ramach dywizji pierwszego rzutu i składały się z sił od kompanii do pułku czołgów lub pułku zmechanizowanego oraz z batalionu powietrznodesantowego wraz z przydzielonymi śmigłowcami. Tego rodzaju oddziały miały bezpośrednio przed uderzeniem przeciwnika wykonać swoisty manewr przeciwatomowy i możliwie szybko po uderzeniach broni jądrowej przystąpić do działań o charakterze rajdowym, omijając rejony porażone i pozostałe silne punkty oporu. Miały także za zadanie przenikać w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, niszczyć ważne elementy w ugrupowaniu nieprzyjaciela i jego środki ogniowe, opanowując i zabezpieczając kluczowe obiekty przed zniszczeniem. Tego rodzaju oddziały rajdowe zapewniały ciągłość i wysoką aktywność działań nawet tych wojsk, których znaczna część będzie zniszczona lub obezwładniona działaniem broni jądrowej.

Chciałbym jeszcze raz prosić wszystkich, aby się poważnie zastanowili nad tymi doświadczeniami i odpowiednio je wykorzystali w uogólnionym opracowaniu materiałów z naszej sesji. A ponadto należy doskonalić działanie tych oddziałów w czasie ćwiczeń ze słuchaczami naszej akademii. Pragnę przy tej okazji poruszyć jeszcze jeden wyjątkowej wagi problem, który w moim przekonaniu powinniśmy w działaniach rajdowych wysuwać na czołowe miejsce. Dotyczy on pokonywania (zwalczania) nowej w swojej istocie obrony przeciwpancernej nieprzyjaciela. Chciałbym zaznaczyć, że w sprawach obrony przeciwpancernej w toku II wojny światowej Niemcy hitlerowskie miały największe doświadczenia. Po II wojnie światowej do dnia dzisiejszego w dalszym ciągu Bundeswehra produkuje w rozwoju, organizacji i wykorzystaniu środków przeciwpancernych na środkowoeuropejskim TDW.

Minister obrony narodowej w czasie omówienia ćwiczenia „LATO-78” stwierdził na ten temat: „tak zorganizowana i uzbrojona obrona przeciwpancerna przekształca się w czynnik ofensywny. Jest to ofensywne działanie nieprzyjaciela przy wykorzystaniu broni ppanc. Przeciwnik nie czeka już na podejście czołgów, lecz poszukuje tych czołgów, rozpoznaje zgrupowania pancerne, atakuje je w całej strefie działania”.

Oddziały rajdowe będą zasadniczymi obiektami tych ataków. Muszą więc uwzględniać ten nowy sposób działania nieprzyjaciela i jego możliwości oraz szukać własnych nowych sposobów taktycznego i bojowego działania. Oddziały rajdowe powinny również stosować aktywne formy zwalczania broni pancerniej nieprzyjaciela, która zostanie skierowana przeciwko nim. Można by było wymieniać jeszcze bardzo wiele różnych problemów, od których rozwiązania zależeć będzie powodzenie działań rajdowych. Jedno jest absolutnie pewne: trzeba głębiej wnikać w każdy

problem, trzeba każdy problem rozpatrywać, biorąc pod uwagę praktykę szkoleniową naszych wojsk.

Jestem przekonany, że obrady symposium będą stanowić bardzo poważny krok naprzód w lepszym zrozumieniu działań rajdowych i w opracowaniu materiałów teoretycznych na ten temat. Trzeba w tym względzie w dalszym ciągu prowadzić badania, trzeba weryfikować ich wyniki w praktycznym działaniu wojsk.

Uważam, że należą się słowa wielkiego uznania organizatorom symposium, Wydziałowi Wojsk Lądowych, którzy przygotowali materiały na dzisiejsze symposium, oraz tym wszystkim, którzy przyjechawszy z jednostek wojskowych i sztabów okręgów wojskowych swoimi uwagami, wystąpieniami, przekazaniem własnych doświadczeń wzbogacili treść rozpatrywanych problemów. Chciałbym również podziękować płk. Wójcikowi za opracowane materiały i referaty na dzisiejsze symposium, jak też towarzyszowi gen. Wasilewskiemu i zabierającym tutaj głos towarzyszom, którzy swoimi wystąpieniami i zaprezentowanymi materiałami przyczynili się do osiągnięcia celu symposium.

Płk doc. Stanisław KOŁCZ

POGLĄDY I DOŚWIADCZENIA ŚOW W ZAKRESIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

Problematyka prowadzenia działań rajdowych znajduje szerokie odbicie w szkoleniu sztabów i wojsk Śląskiego OW.

W działalności tej można wyodrębnić następujące kierunki:

- studiowanie materiałów dotyczących organizacji i prowadzenia działań rajdowych do okresu drugiej wojny światowej włącznie;
- studiowanie artykułów omawiających problematykę działań rajdowych na współczesnym polu walki;
- organizowanie działań rajdowych w ramach prowadzonych ćwiczeń dywizyjnych i pułkowych;
- ocenianie doświadczeń z ćwiczeń prowadzonych przez sztab ŚOW i przełożonych, obejmujących problematykę działań rajdowych;
- analizowanie możliwości i sposobu przygotowania sztabów i wojsk do prowadzenia działań rajdowych.

Opierając się na uzyskanych w tym zakresie doświadczeniach w wystąpieniu swym pragnę przedstawić wnioski dotyczące problemu, który w tezach na obecne sympozjum został ujęty jako problem wymagający ścisłego określenia; chodzi mianowicie o ustalenie, kto ma prowadzić działania rajdowe: oddział wydzielony czy też oddział rajdowy jako do-
raźnie organizowany element ugrupowania bojowego.

Uzasadnienie konieczności zorganizowania oddziałów rajdowych wykorzystując doświadczenia uzyskane w czasie wojen prowadzonych w XVI i XVII wieku, jak i doświadczenia z okresu II wojny światowej jest w obecnych warunkach mało przekonujące. W tamtych okresach istniały duże różnice w możliwościach prowadzenia przez wojska działań rajdowych. W XVI i XVII w. mieliśmy jazdę i piechotę. W czasie drugiej wojny światowej — wojska pancerne i zmechanizowane oraz piechotę.

W obecnych warunkach związki taktyczne i oddziały mają jednakowe możliwości prowadzenia działań rajdowych na tyłach przeciwnika. W zależności od sytuacji mogą do tego celu być wyznaczone zarówno pododdziały wojsk pancernych, jak i zmechanizowanych. Dlatego też wydaje się, że do wykonania tego rodzaju zadań nie ma potrzeby tworzenia specjalnych oddziałów. Charakter współczesnego pola walki wymaga, aby wszystkie pododdziały i oddziały były odpowiednio przygotowywane podczas programowego szkolenia do prowadzenia działań rajdowych.

Rozpatrując problem oddziałów rajdowych nie należy zapominać o wydzieleniu z dywizji do wykonania określonych zadań: oddziałów wydzielonych, powietrzno-lądowych zespołów uderzeniowych, taktycznego desantu śmigłowcowego, oddziałów torujących, pododdziałów do ochrony SD i KSD armii, APTBR.

Wprowadzenie nowych środków walki w dalszym ciągu będzie powodowało konieczność organizowania nowych oddziałów lub zespołów dla wykonania specyficznych zadań. W tych warunkach ponad 50% sił i środków dywizji będzie wyłączone z wykonywania postawionego przed nią zasadniczego zadania, tj. rozbicia głównych sił przeciwnika w pasie natarcia dywizji. Wprawdzie działanie tego typu oddziałów wywiera duży wpływ na wykonanie zadania przez dywizję, jednak dla użycia ich muszą być stworzone przez główne siły dywizji odpowiednie warunki.

Przyjęcie koncepcji wydzielania różnego rodzaju oddziałów może doprowadzić do sytuacji, jaka istnieje w sztabie armii. Chodzi tu o tendencję tworzenia różnego rodzaju zespołów, np. zespołu planowania operacyjnego, zespołu rozpoznawczo-ogniowego, zespołu informacyjnego, zespołu planowania walki radioelektronicznej, zespołu likwidacji skutków uderzeń BMR itp. W praktyce spotykaliśmy się często z sytuacją, w której w pewnych okresach czasu, a szczególnie w okresie planowania, w poszczególnych komórkach sztabu armii pozostawało do wykonania stojących przed nimi zadań dwóch — trzech oficerów.

Na wydzielenie oddziału lub pododdziału do działania w ugrupowaniu przeciwnika zasadniczy wpływ wywiera aktualne ugrupowanie wojsk własnych. W większości przypadków oddział rajdowy będzie wydzielany z wojsk znajdujących się w drugim rzucie dywizji lub pułku. Na potwierdzenie powyższego przytoczę dwa przykłady z ćwiczeń.

W ćwiczeniu „SZOP-78” do wykonania określonych zadań rajdowych na tyłach głównego ugrupowania przeciwnika został wyznaczony 32 pcz. Pułk ten działał jednocześnie jako oddział wydzielony i oddział rajdowy.

Podobną sytuację mieliśmy w ćwiczeniu „LATO-78”, gdzie do opanowania węzła dróg w m. PEINE zostały wyznaczone: aktualnie znajdujący się w drugim rzucie 16 DPanc — 8 pcz oraz kpz z drugiego rzutu 47 pz jako taktyczny desant na śmigłowcach. Przygotowanie ww. wojsk do działania realizowane było przed wykonaniem pierwszego uderzenia jądrowego. W tym celu otrzymały one zadanie kolejnego zajęcia rejonu zapasowego, a następnie zasadniczego. Do wykonania zadania wojska te miały przystąpić po wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego.

Z powyższego wynika wniosek, że do prowadzenia działań w ugrupowaniu przeciwnika muszą być w jednakowym stopniu przygotowane wszystkie oddziały i pododdziały dywizji.

Doświadczenia uzyskane podczas przeprowadzonych ćwiczeń wykazują trudności w rozgraniczeniu zadań wykonywanych przez oddział wydzielony, oddział rajdowy oraz powietrzno-lądowy zespół uderzeniowy.

W zależności od sytuacji i czasu sposób działania tych oddziałów zbliżony jest do sposobu wykonywania regulaminowych zadań przez OW lub

też przyjmowanego obecnie sposobu działania oddziału rajdowego. Charakterystycznym tego przykładem jest działanie 32 pcz w ćwiczeniu „SZOP-78”.

Wejście pułku do działań, podejście do rejonu wykonania zadania oraz przejście do obrony po jego wykonaniu odbywało się zgodnie z zasadami działań oddziału wydzielonego. Wykonanie zadań na OC WĘDRZYN, tj. zniszczenie baterii rakiet operacyjno-taktycznych oraz opanowanie składu MPS i lotnictwa miało charakter omawianych działań rajdowych. Natomiast przełamanie doraźnie zorganizowanej obrony na rz. PLISZKA realizowane było metodą działania powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego.

Wykonanie zadań przez oddziały rajdowe wymaga odpowiedniego przygotowania kadry i żołnierzy służby zasadniczej. Niezbędna jest szczegółowa znajomość rozmieszczania niszczonego lub opanowywanych obiektów oraz ich składów, a zwłaszcza sił i środków ochrony i obrony. Nie bez znaczenia jest też posiadanie umiejętności określenia najważniejszych elementów obiektu, których zniszczenie decyduje o wyeliminowaniu go z walki (działania). Czynniki te wywierają bowiem decydujący wpływ na sposób działania oddziałów i pododdziałów podczas wykonywania poszczególnych zadań. Natomiast obecnie obowiązujący program szkolenia pododdziałów piechoty przewiduje tylko jeden temat (37) z zakresu działania w głębi ugrupowania przeciwnika, tj. zajęcie pierwsze — „kompania piechoty jako desant śmigłowcowy” oraz zajęcie drugie — „wzmocniona kompania piechoty jako oddział wydzielony”. Brak jest natomiast powyższej tematyki dla plutonu i batalionu.

Z analizy zadań stawianych oddziałom rajdowym wynika, że w większości przypadków czas od uzyskania danych z rozpoznania i powzięcia decyzji co do marszu i przystąpienia do wykonania zadania musi być bardzo krótki. Szczególnie dotyczyć to będzie niszczenia środków przenoszenia BMR, odwodów specjalnych, pododdziałów artylerii i pododdziałów tyłowych w marszu. W działaniach bojowych nie będzie możliwości szkolenia kadry przy wykorzystaniu stołów plastycznych, jak uczyniliśmy to w ćwiczeniu „SZOP-78”. Dlatego już w okresie pokoju niezbędne jest przygotowywanie pododdziałów i posiadanie w każdej dywizji pododdziału do niszczenia obiektów w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Z przestudiowanych doświadczeń uzyskanych podczas ćwiczeń wynika, że:

— nie zawsze będzie istniała możliwość wykonania zdjęć lotniczych i wręczenia zainteresowanym, jak to miało miejsce w ćwiczeniu. Mimo takiego przygotowania jeden z pododdziałów miał poważne trudności w wykonaniu zadania;

— w praktyce szkoleniowej należałoby zrezygnować z organizacji oddziałów rajdowych jako doraźnych elementów ugrupowania bojowego;

— do prowadzenia działań rajdowych trzeba by przygotować w odpowiednim zakresie wszystkie oddziały i pododdziały w ramach prowadzonych ćwiczeń taktycznych;

— zadania proponowane do wykonania przez oddziały rajdowe należałyby powierzać:

a) oddziałom wydzielonym, których działanie powinno mieć charakter rajdowy, a wykonanie przez nie określonych zadań powinno się zabezpieczać metodą działania powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego. Takiego samego zdania są towarzysze z PGWAR, z którymi w dniu wczorajszym przeprowadziliśmy szeroką dyskusję;

b) kompaniom awangardowym, które obecnie wchodzą w skład wszystkich ZT. Kompanie te zgodnie z poleceniem Głównego Inspektora Szkolenia uzupełnione są odpowiednio dobranym składem osobowym oraz są przygotowywane i szkolone wg specjalnego programu do udziału w różnego rodzaju uroczystościach w okresie pokojowym zgodnie z ceremoniałem wojskowym oraz do wykonywania zadań specjalnych w czasie wojny;

c) grupom specjalnym pododdziałów rozpoznawczych;

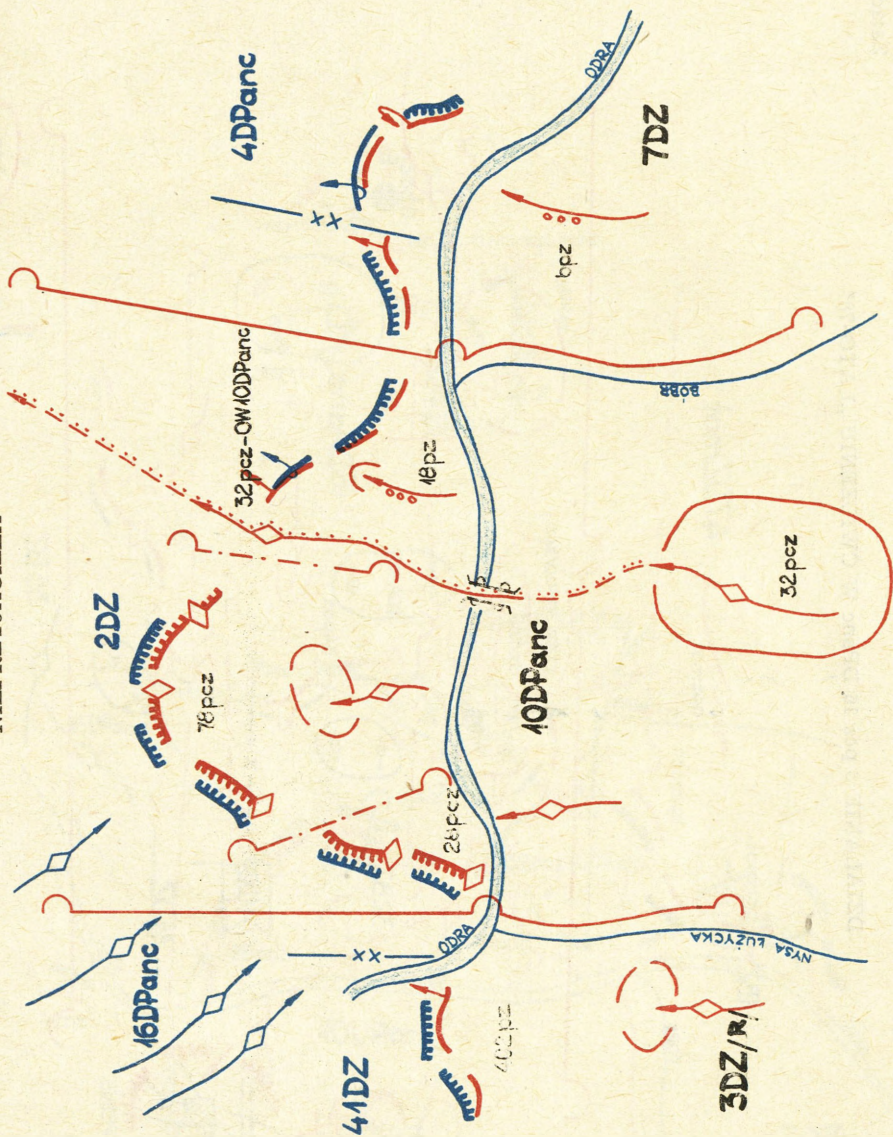
d) pododdziałom śmigłowców szturmowych;

— w procesie szkolenia WOSW i ASG więcej uwagi należałoby poświęcić zapoznaniu kadry ze strukturą organizacyjną obiektów podlegających niszczeniu lub opanowaniu w ramach działań rajdowych. To samo dotyczy szybkiego określania sytuacji taktycznej ze zdjęć lotniczych.

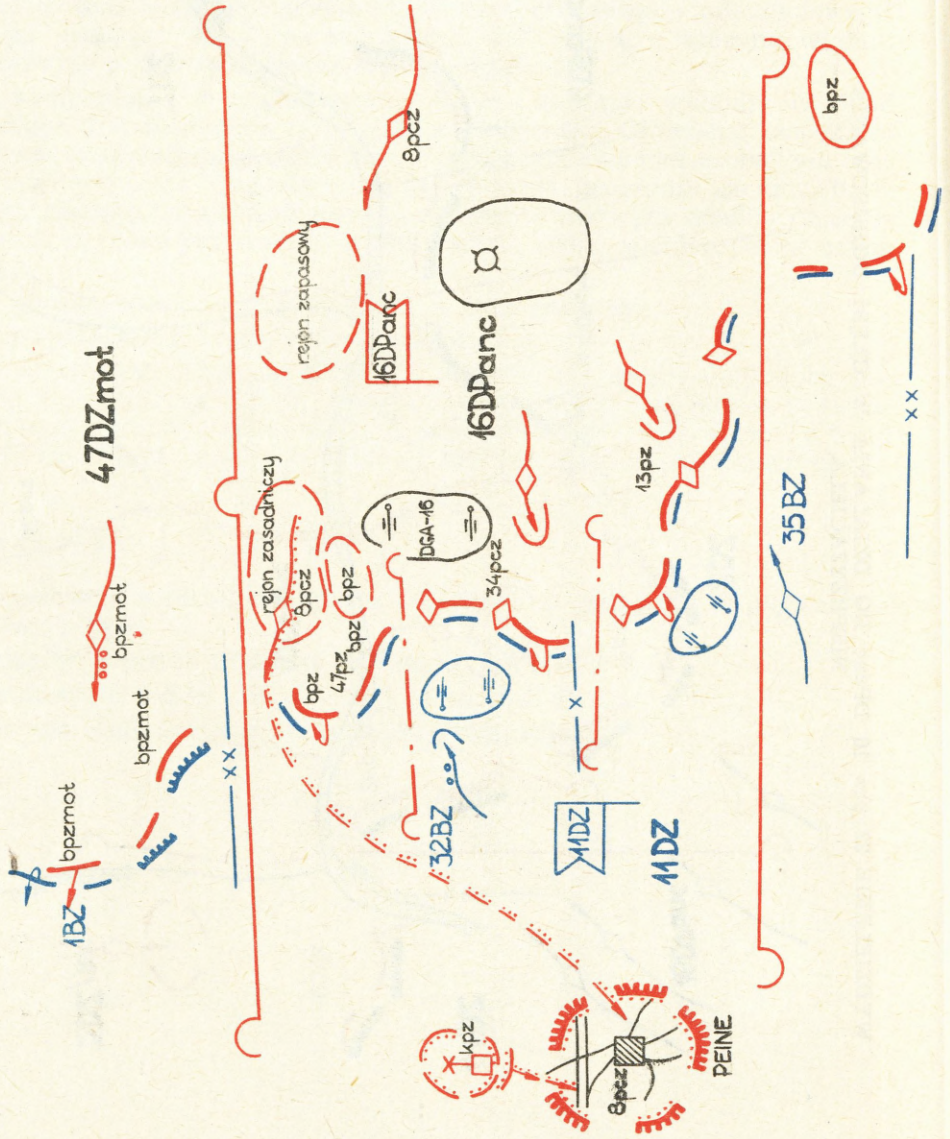
Z a ł ą c z n i k i:

1. Organizacja wydzielienia 32 pcz 10 DPanc do działania w głębi ugrupowania npla.
2. Działanie 8 pcz 16 DPanc w ćwiczeniu „LATO-78”.
3. Działanie 32 pcz 10 DPanc w ćwiczeniu „SZOP-78”.
4. Zadania realizowane przez oddział (grupę) rajdowy.

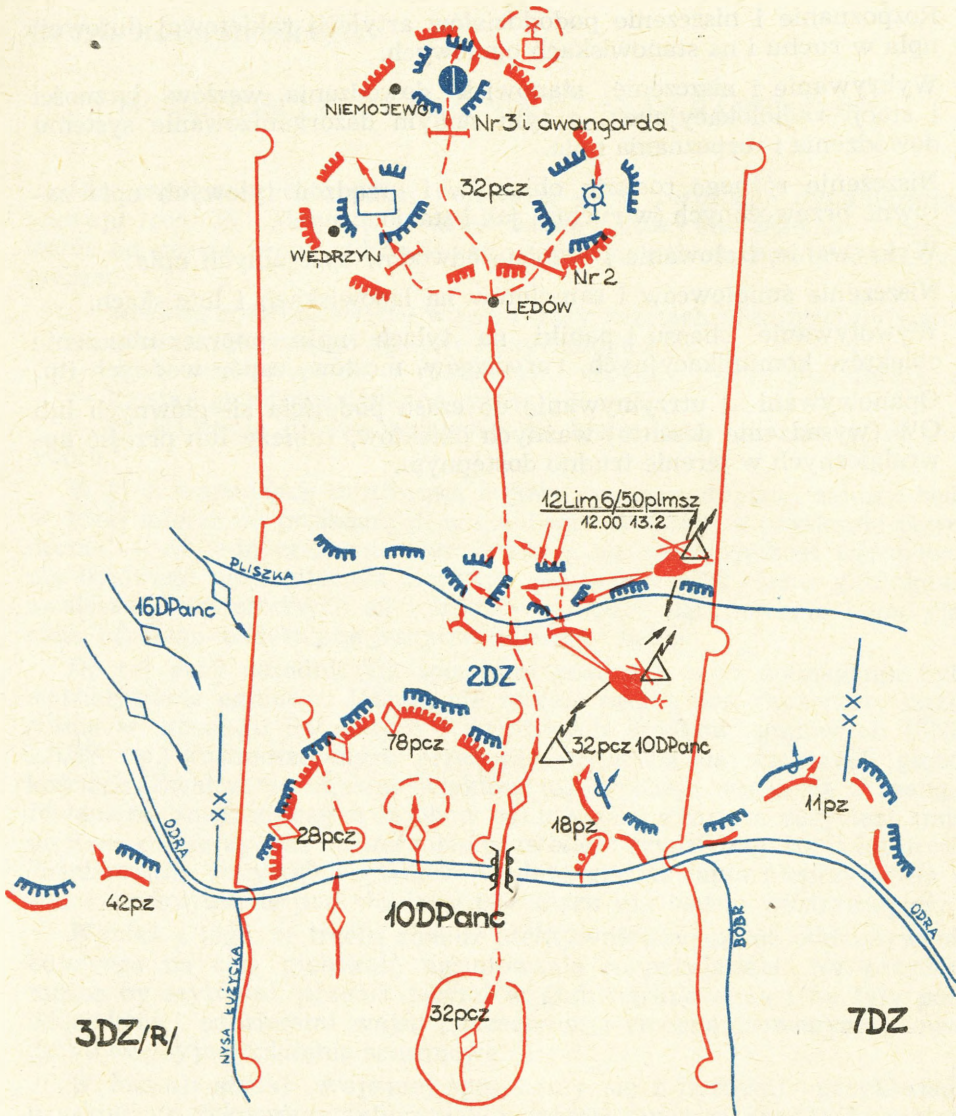
WYDZIELENIE 32 pcz 10 DPanc DO DZIAŁANIA W GŁĘBI UGRUPOWANIA
NIEPRZYJACIELA

DZIAŁANIE 8 pcz 16 DPanc W ĆWICZENIU „LATO-78”

DZIAŁANIE 32 pcz 10 DPanc W ĆWICZENIU „SZOP-78”

ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ ODDZIAŁ (GRUPE) RAJDOWY

1. Poszukiwanie i niszczenie środków przenoszenia i składów BMR, punktów (miejsce) jej elaboracji i składów amunicji.
2. Rozpoznanie i niszczenie pododdziałów artylerii raketowej (lufowej) npla w ruchu i na stanowiskach ogniowych.
3. Wykrywanie i niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i stacji radiolokacyjnych, a tym samym dezorganizowanie systemu dowodzenia i rozpoznania npla.
4. Niszczenie różnego rodzaju obiektów i urządzeń tyłowych npla zarówno przewożonych (w ruchu), jak i stacjonarnych.
5. Wykrywanie, izolowanie i rozbicie odwodów specjalnych npla.
6. Niszczenie śmigłowców i samolotów na lądowiskach i lotniskach.
7. Wywoływanie chaosu i paniki na tyłach npla poprzez niszczenie obiektów komunikacyjnych, rurociągów, mostów, zapór wodnych itp.
8. Opanowywanie i utrzymywanie do czasu podejścia sił głównych lub OW (wysadzenie desantu) ważnych obiektów, rubieży lub przejść niewralgicznych w terenie trudno dostępnym.

Plk dypl. Marian SIEDLIŃSKI

MOŻLIWOŚCI PROWADZENIA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

Dla współczesnych działań bojowych — w rezultacie dynamicznego rozwoju techniki i licznych środków walki o dużej sile rażenia — niezależnie od użycia broni jądrowej czy konwencjonalnej będą charakterystyczne:

- znaczne rozśrodkowanie wojsk i duży rozmach przestrzenny walki;
- silne oddziaływanie ogniowe i psychologiczne;
- duża manewrowość i ruchliwość środków oraz dezinformacja;
- częsta i gwałtowna zmiana sytuacji w walce;
- prowadzenie działań bojowych na kierunkach i brak ciągłej linii frontu.

W tych warunkach możliwości bojowe walczących stron zależą będą w dużej mierze od posiadanych w głębi sił i środków, a uzyskanie powodzenia — od jednoczesnego oddziaływania na całą głębokość ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Stąd też znacznie wzrósł ciężar gatunkowy zwalczania różnorodnych sił i środków w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, od czego uzależnione jest powodzenie w walce.

Do tej pory zasadniczym sposobem realizacji tego wymagania było oddziaływanie ogniowe. Jednak nie zawsze będzie ono skuteczne, szczególnie w stosunku do małych i ruchliwych środków ogniowych (ŚNJ, LARS itp.) rozmieszczanych przez nieprzyjaciela na większych głębokościach. Zwalczanie ogniem obiektów tego rodzaju wiąże się z zaangażowaniem znacznej części środków ogniowych i z dużym zużyciem amunicji, na co nie zawsze można sobie pozwolić. Przydzielany limit lotnictwa do niszczenia wszystkich środków w głębi ugrupowania nieprzyjaciela w walce o utrzymanie panowania w powietrzu nie będzie wystarczający.

Wynika z tego, że trzeba znaleźć efektywniejszy sposób oddziaływania bojowego na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela. Na przykład można by szybkimi, przenikającymi w głąb ugrupowania i na tyły pododdziałami i oddziałami wojsk pancernych i zmechanizowanych prowadzić dywersyjne działania szturmowe.

W historii sztuki wojennej spotykamy się z licznymi przykładami uzyskiwania sukcesów taktycznych i operacyjnych w rezultacie prowadzenia zagonowej walki podjazdowej na tyłach i w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Z charakteru współczesnej walki wynika, że istnieją warunki do dywersyjnego działania szturmowego w ugrupowaniu bojowym i na tyłach nieprzyjaciela rajdem bojowym. Działania te będą mogły prowadzić oddziały czy zespoły rajdowe we wszystkich rodzajach działań bojowych na szczeblu taktycznym i operacyjnym.

Istota tych działań polega na śmiałym przenikaniu (przerwaniu się) w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, zdecydowanym ataku (napadzie) z zaskoczenia na określony obiekt i jego szybkim zniszczeniu lub obezwładnieniu oraz odskoku i prowadzeniu dalszych działań dywersyjno-szturmowych do czasu połączenia się z wojskami własnymi lub powtórnym przeniknięciu przez ugrupowanie nieprzyjaciela, aby dotrzeć do wojsk własnych.

Działania rajdowe zatem są to dywersyjne działania szturmowe oddziału lub zespołu bojowego — w oderwaniu od sił głównych — w ugrupowaniu i na tyłach nieprzyjaciela w celu wykonania takich zadań specjalnych, jak:

- niszczenie ważnych sił i środków oraz dezorganizowanie systemu dowodzenia, systemu logistycznego i systemu dezinformacji;

- poszukiwanie i niszczenie środków przenoszenia i składów broni masowego rażenia (amunicji) oraz punktów jej elaboracji;

- rozpoznanie i niszczenie pododdziałów artylerii (rakietowej i lufowej) nieprzyjaciela na stanowiskach ogniowych;

- wykrywanie i niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i stacji radiolokacyjnych oraz dezorganizowanie systemu dowodzenia, i rozpoznania;

- niszczenie różnego rodzaju obiektów i urządzeń tyłowych stacjonarnych i ruchomych;

- niszczenie śmigłowców i samolotów na lądowiskach i lotniskach;

- niszczenie obiektów komunikacyjnych, infrastruktury oraz wywoływanie chaosu i paniki na tyłach nieprzyjaciela.

Z doświadczeń uzyskanych z prowadzonych ćwiczeń z wojskami w Pomorskim Okręgu Wojskowym wynika, że skład zespołu rajdowego zależy od charakteru przewidywanych do niszczenia obiektów nieprzyjaciela w strefie zainteresowań określonych szczebli dowodzenia (pułk, dywizja lub armia) oraz od czasu prowadzenia działań rajdowych.

Oddziały rajdowe można organizować od szczebla pułku wzwyż z pododdziałów II rzutu bądź z kompanii (batalionu) działających w I rzucie w natarciu i II rzutu pułku oraz dywizji w obronie lub sił głównych w marszu ubezpieczonym.

Do prowadzenia działań rajdowych mogą wydzielić:

- **pułk**: zespół rajdowy w sile od wzmocnionego plutonu do kompanii;

- **dywizja**: jeden — dwa zespoły rajdowe w sile wzmocnionej kompanii do batalionu;

- **armia**: dwa — trzy oddziały rajdowe w sile do pułku każdy.

Skład zespołów czy oddziałów rajdowych nie może być stały i będzie zależał od aktualnych możliwości i przewidywanego zadania, w powiąza-

niu z innymi sposobami oddziaływania bojowego na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela.

W zależności od rodzaju działań bojowych należy przewidywać i ustalać skład zespołu bojowego czy oddziału przeznaczonego do działań rajdowych ze względu na specyfikę potrzeb wyposażenia i zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz przygotowania dowódców do tych działań, bez wyłączenia ich z aktualnego ugrupowania bojowego. Usprawnia to organizację działań już w chwili powzięcia decyzji o przejściu zespołu czy oddziału rajdowego do działań bojowych.

Prowadzenie działań rajdowych zależy przede wszystkim od szybkości działania i możliwości uzyskania zaskoczenia. Ważnym czynnikiem, który często będzie decydował o możliwości i opłacalności wysłania zespołu czy oddziału rajdowego, jest teren ułatwiający szybkie i jednocześnie skryte działanie. Jeśli nie ma się po temu warunków, to celowe okazuje się wykonanie rajdu powietrznego przez wysadzenie taktycznego desantu śmigłowcowego w sile do wzmocnionej kompanii lądującej w zależności od sytuacji bezpośrednio na obiekt, w pobliżu lub z dala od obiektu ataku. W POW wykonano taki doświadczalny rajd.

Działanie powietrznego zespołu rajdowego wsparte uderzeniem lotnictwa lub śmigłowców szturmowych daje duże możliwości uzyskania zaskoczenia. Na działanie tego rodzaju potrzeba jednak 3,5—4 godzin czasu od powzięcia decyzji o działaniach rajdowych do wylądowania oraz posiadania w dyspozycji śmigłowców transportowych. Działanie takie można organizować tylko na szczeblu dywizji i armii, gdy posiada się limit śmigłowców transportowych.

W kolejnych ćwiczeniach z wojskami w Pomorskim Okręgu Wojskowym zamierza się przeprowadzić powietrzno-lądowe działania rajdowe w składzie lądowego oddziału rajdowego i taktycznego desantu śmigłowcowego wspólnie z zespołem śmigłowców szturmowych. Organizacja tych działań i przygotowanie prowadzone będzie w czasie planowania działań bojowych na szczeblu armii.

Dotychczas mamy jeszcze skromne doświadczenia uzyskane podczas prowadzenia ćwiczeń z wojskami na temat działań rajdowych. Dlatego też pozwolę sobie wyrazić duże uznanie kadrze naukowo-dydaktycznej Akademii Sztabu Generalnego WP za wniesiony dorobek w zakresie teorii działań rajdowych oraz rozwoju myśli taktyczno-operacyjnej. Wykładnią tego jest opracowanie w formie tez dotyczących możliwości i sposobów prowadzenia działań rajdowych.

Proszę przyjąć od kadry i wojsk Pomorskiego Okręgu Wojskowego życzenia dalszych owocnych wyników w prowadzonych pracach naukowo-badawczych nad wypracowaniem teorii kompleksowego, jednoczesnego oddziaływania na całą głębokość strefy działań bojowych nieprzyjaciela, z działaniami rajdowymi włącznie. Pragniemy wypracowane zasady teoretyczne zastosować w szkoleniu mającym na celu podwyższenie gotowości bojowej sił zbrojnych naszej Ojczyzny.

Gen. bryg. Zbigniew JUREWICZ

NIEKTÓRE UWAGI I PROPOZYCJE DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

W swoim wystąpieniu chciałbym ustosunkować się do niektórych problemów rozważanych na dzisiejszym sympozjum. Sądzę, że uwagi i spostrzeżenia mogą w pewnym stopniu być wykorzystane przez zespół autorski w jego dalszej pracy. Pozwólcie więc towarzysze, że zacznę od dwóch truizmów, ale są one mi potrzebne do dalszych rozważań.

Po pierwsze, niewątpliwie bodźcem do wyeksponowania problemów działań rajdowych w naszej działalności naukowo-badawczej była dyrektywa ministra obrony narodowej. Problem ten również postawiło na porządku dnia samo życie, a mianowicie potrzeba rozwijania sztuki wojennej we współczesnych warunkach. Wprowadzenie nowych środków walki, techniki i broni powoduje zawsze określone zmiany na polu walki. Pomimo „rewolucji” w sztuce wojennej dokonanej w wyniku wprowadzenia broni jądrowej, jesteśmy nadal pod wpływem techniki konwencjonalnej. Stąd też obserwujemy dążność do poszukiwania nowych rozwiązań zastosowania nowych wzorców techniki i uzbrojenia na współczesnym polu walki.

Po drugie, nie zawsze badania naukowe potwierdzają założoną hipotezę. Niezależnie jednak od tego, czy się ona potwierdza, czy też nie, najpierw muszą być przeprowadzone badania. Na marginesie chciałbym podkreślić, że u nas często cały wysiłek wkładamy w udowodnienie danej hipotezy bez względu na wynik badań, dokonując pewnych uproszczeń mających na celu potwierdzenie słuszności postawionego zadania.

Jeżeli towarzysze pozwolą uzupełnić w jakimś stopniu wystąpienie płka KŌŁCZA, to chciałbym przede wszystkim stwierdzić, że jego uwagi w pełni mi odpowiadają i z przedstawionymi przez niego wnioskami prawie w zupełności się zgadzam. Stąd też moje propozycje i wnioski będą niejako uzupełnieniem lub poszerzeniem tego, co powiedział płk KŌŁCZ.

Po pierwsze, jestem przeciwny wprowadzaniu nowych terminów, szczególnie nieusankcjonowanych w regulaminach. Nie budzą sprzeciwu poglądy i myśli zamieszczone w prasie („Żołnierzu Wolności”), ale już w „Myśli Wojskowej”, aby poglądy te mogły być zrozumiałe, muszą być wyrażane z przestrzeganiem obowiązującej terminologii. Dotyczy to również materiałów oficjalnych (podręczniki, Biuletyn Informacyjny

Sztabu Generalnego WP). Jestem przeciwny przyjęciu terminu „oddziały rajdowe”. Nie widzę po prostu takiej potrzeby. Mamy już wystarczająco dużo elementów ugrupowania bojowego, wykonujących zadania wchodzące w zakres działań rajdowych. Uważam, że jeśli zadania rajdowe wykonywane są przez wyznaczone pododdziały (oddziały) danego rodzaju wojsk (sił zbrojnych), należy używać tych terminów, jakie w danym rodzaju wojsk obowiązują, np. oddział wydzielony w wojskach lądowych.

Po drugie, jeśli dla wykonania określonego zadania łączy się kilka pododdziałów (oddziałów) rodzajów wojsk (służb), itp., wówczas można użyć określonego terminu podkreślającego specyfikę tego oddziału czy też związku taktycznego. „Prawo obywatelstwa” uzyskują u nas takie terminy, jak: „zespoły uderzeniowe”, „zespoły ogniowe”, „lądowo-powietrzne zespoły uderzeniowe”, „powietrzno-morskie zespoły” itp.

Po trzecie, sądzę, że nie należy rozpatrywać działań rajdowych tylko w odniesieniu do szczebla taktycznego, który takie działania organizuje. Uważam, że działania rajdowe mogą być wykonywane również na szczeblu operacyjnym zarówno w interesie szczebla operacyjnego, jak i taktycznego. Warto się zastanowić, czy na przykład działania armii pancernej w operacji frontowej we współdziałaniu z dywizją powietrzno-desantową, wsparte określonymi siłami lotnictwa, nie stanowią „działań rajdowych”, albo czy oderwanie się kompanii czołgów od sił głównych i wyjście jej na tyły przeciwnika, np. dla zniszczenia artylerii na SO, nie będą działaniami rajdowymi.

Z kolei chciałbym bardziej szczegółowo wypowiedzieć się na temat działań rajdowych. Jak już wyżej wspomniałem, powinien to być termin umowny, określający różne formy działań na współczesnym polu walki, a nie jakąś nową formę. Jeśli jednak chcemy taki termin wprowadzić, to należy go wpierw zdefiniować, porównując z takimi czy innymi terminami, jak na przykład: „działania dywersyjne”, „działania w głębi obrony nieprzyjaciela”, „działania desantowe”, „działania specjalne”.

Termin „działania rajdowe” mógłby zostać przyjęty, moim zdaniem, w przypadku włączenia w jego treść kilku form działań już przyjętych u nas. Sądzę, że do działań rajdowych należałoby włączyć wszystkie działania mające na celu przenoszenie walki (działań bojowych) w głąb obrony przeciwnika, w jak najkrótszym czasie i niespodziewanie dla niego, niszczenie ważnych obiektów i celów oraz wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych. Wtedy wszystkie działania służące temu celowi należałoby, moim zdaniem, nazwać „działaniami rajdowymi”, a nie wybierać sztucznie tylko jedną z tych form działań bojowych.

Uważam, że działania rajdowe są to przede wszystkim działania bojowe prowadzone w warunkach użycia broni jądrowej (BMR), w tych właśnie warunkach bowiem istnieje potrzeba prowadzenia działań rajdowych. Nie wykluczam możliwości prowadzenia ich również w warunkach działań z użyciem środków konwencjonalnych, ale tylko w warunkach szczególnych.

Chciałbym jeszcze raz nawiązać do wypowiedzi tow. płka KOŁCZA, który przedstawił przykład działań rajdowych w ćwiczeniu „LATO-78”.

Problem działań rajdowych w tym ćwiczeniu wyłonił się w czasie otrzymania sygnału o możliwości użycia broni jądrowej. Rozważano wtedy moment pierwszego uderzenia jądrowego, szczególnie zaś wariant zakładający możliwość wyprzedzenia nas przez nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń i w konsekwencji tego prawdopodobieństwo powstania „przerwy” w działaniach bojowych, potrzebnej do likwidacji skutków uderzeń jądrowych oraz skrócenia tego krytycznego czasu do minimum — poniżej doby. Powstała zatem myśl, żeby w każdej armii pierwszego rzutu operacyjnego zawczasu przygotować siły i środki (powietrzno-lądowe zespoły uderzeniowe), które uchylając się przed uderzeniami jądrowymi — już po wykonaniu przez nieprzyjaciela dodatkowego rozpoznania — przegrupowałyby się z rejonów zajmowanych do rejonów zawczasu rozpoznanych i przygotowanych.

W rejonach głównych miało nastąpić spotkanie oddziałów ogólnowojskowych ze śmigłowcami, załadowanie desantu na śmigłowce i tuż przed uderzeniami jądrowymi przejście (przelot) do rejonu zapasowego. Druga salwa rakiet taktycznych wojsk frontu wykonywana w ramach pierwszego uderzenia, po upływie około 55—60 minut od pierwszej salwy, była zarazem sygnałem do startu śmigłowców i ruchu oddziału wydzielonego, wchodzącego w skład powietrzno-lądowego zespołu ogniowo-uderzeniowego. Przedsięwzięcia te realizowane były 14—15 godzin przed spodziewanym terminem pierwszego uderzenia jądrowego.

W czasie planowania i organizowania powietrzno-lądowych zespołów ogniowo-uderzeniowych napotymano olbrzymie trudności związane głównie z ustaleniem zadań i obiektów uderzeń nie tylko dla broni jądrowej, ale także dla tych zespołów. Po wykonaniu uderzeń jądrowych musi upłynąć przynajmniej 15—20 minut, aby śmigłowce mogły przekroczyć rejony i właściwie wykorzystać skutki uderzeń broni jądrowej, wykonanych głównie na środki obrony przeciwlotniczej i zasadnicze zgrupowania wojsk przeciwnika.

Na zakończenie pragnę zasugerować kierunki dalszej pracy nad badanym problemem. Sądzę, że w naszych badaniach za mało zwracamy uwagi na warunki prowadzenia działań rajdowych, zwłaszcza na oddziaływanie nieprzyjaciela i na teren, na którym wykonywane będą tego rodzaju zadania. Nie należy bowiem oczekiwać bierności ze strony nieprzyjaciela, szczególnie w warunkach, kiedy zawczasu zorganizuje on obronę, przyjmie określone ugrupowanie i będzie dążył do uniemożliwienia swobodnego działania naszym zespołom uderzeniowym. Stąd też nie widzę większych możliwości prowadzenia tego typu działań w czasie przełamania obrony, kiedy nie został jeszcze zdeorganizowany (obezwładniony) system ognia nieprzyjaciela, a jego działania są jeszcze dokładnie zorganizowane i zawczasu uzgodnione.

Musimy zatem głębiej rozważyć i przeanalizować możliwości prowadzenia działań rajdowych, wychodząc przede wszystkim z oceny możliwości bojowych nieprzyjaciela w obronie i charakteru terenu zachodnio-europejskiego teatru działań wojennych. Zupełnie inne będą np. warunki działania oddziałów rajdowych na północnonadmorskim kierunku ope-

racyjnym, inne zaś na kierunkach operacyjnych, gdzie występują duże miasta i obszary zurbanizowane, np. na berlińsko-ruhrskim kierunku operacyjnym.

Na podstawie powyższych rozważań chciałbym sformułować następujące wnioski:

— **po pierwsze** — planując działania rajdowe należy przede wszystkim brać pod uwagę oprócz konkretnej sytuacji warunki terenowe i sposoby oddziaływania nieprzyjaciela;

— **po drugie** — należy określić sytuacje, w których można prowadzić tego typu działania;

— **po trzecie** — działania oddziałów rajdowych muszą być doskonale zabezpieczone pod każdym względem; należy zapewnić im zarówno możliwość wyjścia na tyły nieprzyjaciela, jak i skuteczne działanie w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela.

W badaniach tej skomplikowanej problematyki należy zawsze realnie ocenić i udowodnić możliwości prowadzenia działań rajdowych w różnych sytuacjach, zwłaszcza po wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego, w boju spotkaniowym i pościgu. Należy także uwzględnić specyficzne współzależności działań i możliwości pododdziałów ogólnowojskowych, śmigłowców szturmowych oraz pododdziałów innych rodzajów wojsk i służb w działaniach rajdowych.

Mjr dypl. Zdzisław GALEWSKI

OCENA OBIEKTÓW W GŁĘBI UGRUPOWANIA NIEPRZYJACIELA NISZCZONYCH PRZEZ ODDZIAŁ RAJDOWY

W składzie ugrupowania bojowego związków taktycznych i operacyjnych przeciwnika można wyróżnić wiele elementów i obiektów, które mogą być niszczone (lub tylko może być dezorganizowana ich praca) działaniami rajdowymi. Zostały one w sposób ogólny przedstawione w tezach na sympozjum. Wydaje się, że na wstępie należałoby bardziej precyzyjnie określić cel działań rajdowych z uwzględnieniem konkretnego szczebla, który je organizuje, i na tej podstawie ustalić „hierarchię ważności” obiektów, traktując działania rajdowe jako uzupełnienie możliwości ogniowych pułku i dywizji.

W referatach wspomniano już, że na szczeblach taktycznych organizatorem działań rajdowych może być pułk i dywizja. Głębokość rajdów i zakres zadań oddziału rajdowego będą niewątpliwie podporządkowane zadaniom wykonywanym przez te szczeble. Dlatego też w celu umożliwienia pełnego wykorzystania rezultatów rajdu oraz podporządkowania oddziaływania rajdowego interesom nacierającego można przyjąć, że w zasadzie oddział rajdowy będzie działał na głębokość (w granicach) zadania dnia dywizji. Określenie tej głębokości jest dlatego potrzebne, że stanowić musi podstawę do rozważań i oceny obiektów nieprzyjaciela, które mogą w jej granicach wystąpić, a tym samym być niszczone przez oddziały rajdowe.

Dywizja zachodnoniemiecka broni — używając terminologii regulaminu Bundeswehry — rejonu głębokości 20—50 km, zaś głębokość rejonu korpusu armijnego wynosi 60—120 km. Z danych tych wynika, że oddział rajdowy może zwalczać niektóre elementy ugrupowania i obiekty dywizji, a także w ograniczonym zakresie — korpusu armijnego nieprzyjaciela. Może również oddziaływać na obiekty nie wchodzące w skład ugrupowania tych szczebli, ale znajdujące się w obszarze broniących przez nie rejonów.

Powszechnie uważa się, że następujące elementy ugrupowania obronnego przeciwnika i obiekty w jego głębi wymagają niszczenia:

- środki napadu jądrowego;
- punkty dowodzenia i węzły łączności;
- siły i środki walki radioelektronicznej;
- środki OPL;
- pododdziały artylerii raketowej i lufowej;

- odwody specjalne;
- składy i urządzenia tyłowe;
- składy amunicji specjalnej;
- samoloty i śmigłowce na lotniskach (lądowiskach);
- obiekty stałe.

Określając typowe zadania oddziału rajdowego trzeba traktować go jako jeden z elementów systemu zwalczania nieprzyjaciela, zwłaszcza obiektów znajdujących się w głębi jego ugrupowania, a więc poza bezpośrednim oddziaływaniem wojsk walczących w styczności z nieprzyjacielem. Możliwości oddziaływania na wymienione obiekty raketami i artylerią wynikają przede wszystkim z ich zasięgu. Porównując go z odległością obiektów przeciwnika od przedniego skraju obrony, nie trudno stwierdzić, że tylko część z nich znajduje się w strefie zasięgu całości artylerii dywizji. Są to:

- stanowiska dowodzenia i węzły łączności do szczebla brygady włącznie;

- część środków walki radioelektronicznej;
- pododdziały artylerii.

Większość zatem obiektów wymagających zniszczenia lub obezwładnienia znajduje się poza zasięgiem podstawowej masy artylerii, a jedynie w granicach możliwości oddziaływania raketami taktycznymi. Przy ograniczonych, często niewystarczających przydziałach głowic, trudno zakładać wykonanie całości tych zadań przez dywizjon rakiet taktycznych. Oczywiście można jeszcze wykorzystać do tego celu lotnictwo i śmigłowce uzbrojone, trzeba jednak pamiętać, że dywizja etatowo nie dysponuje tymi środkami i nie zawsze otrzyma ich przydział.

Jest jeszcze jeden aspekt tego zagadnienia. Pewne obiekty, znajdujące się nawet w zasięgu artylerii, są niezwykle trudne do zniszczenia ze względu na swą ruchliwość, możliwości maskowania oraz rozśrodkowanie. Należą do nich pododdziały raketowej i lufowej artylerii nieprzyjaciela, które — posiadając samobieżny i opancerzony sprzęt — mogą szybko zmieniać stanowiska ogniowe, w krótkim czasie przygotowywać dane do skutecznego ognia. Możliwość niszczenia ich dział jest praktycznie ograniczona do bezpośrednich trafień. Zwalczanie artylerią takich celów wymaga wielkiego zużycia amunicji, nie gwarantując wcale skuteczności.

Przedstawione rozważania zmierzały do wykazania potrzeby poszukiwania innych rozwiązań, umożliwiających likwidację ważnych, a trudnych do zniszczenia obiektów, znajdujących się w głębi ugrupowania przeciwnika. Wydaje się, że właśnie działania rajdowe mogą wypełnić tę lukę, likwidując dysproporcję pomiędzy potrzebami a możliwościami w zakresie zwalczania ważnych obiektów nieprzyjaciela. W kontekście przedstawionych rozważań nasuwa się pytanie: które z dość licznych wymienionych już obiektów należy niszczyć działaniami rajdowymi i które z nich można uważać za typowe do zwalczania w ten sposób?

Wydaje się, że odpowiedź nasunie się po rozpatrzeniu tej grupy obiektów, które znajdują się poza zasięgiem podstawowej masy własnej

artylerii, lub są szczególnie odporne na jej ogień. Wszystkie te cele, które można skutecznie niszczyć w inny sposób, nie mogą być włączone w zakres zadań rajdowych. Kierując się tą zasadą można, jak sądzę, zaproponować niszczenie działaniami rajdowymi takich obiektów, jak (kolejność przedstawienia odpowiada ważności):

1. Korpuśne i dywizyjne środki napadu jądrowego.
2. Stanowiska dowodzenia i węzły łączności dywizji i korpusu.
3. Pododdziały artylerii raketowej i lufowej.
4. Samoloty i śmigłowce na lotniskach (lądowiskach).
5. Składy i urządzenia tyłowe.
6. Obiekty stałe, ważne w systemie obrony przeciwnika.

Oczywiście próba zhierarchizowania ważności wymienionych obiektów nie może wyznaczać kolejności ich niszczenia. Celowe wydaje się jednak określenie i porównanie wagi różnych elementów, ponieważ w czasie prowadzenia działań rajdowych, gdy wykonawcy mają ograniczone możliwości, sprawa wyboru celu działania jest bardzo istotna.

Nie zawsze możliwości bojowe oddziału rajdowego i jego uzbrojenie wystarczą do całkowitego zniszczenia wymienionych obiektów. Nie ma zresztą takiej potrzeby; najczęściej rozbicie jednego lub kilku elementów danego obiektu może sparaliżować jego funkcjonowanie. Określenie tych newralgicznych miejsc jest istotne dla wypracowania pewnego schematu prowadzenia działań rajdowych i dlatego ich charakterystyka jest bardzo potrzebna.

1. Rakietowymi środkami napadu jądrowego w dywizji zachodnioniemieckiej są baterie HONEST JOHN lub LANCE posiadające 4 wyrzutnie, natomiast w korpusie armijnym — 4 wyrzutnie SERGEANT (lub również LANCE). Środki dywizyjne rozmieszcza się w odległości ok. 10 km od przedniego skraju, zaś środki korpuśne — 15—25 km. Rejon rozmieszczenia jest zwykle osłaniany przez środki przeciwlotnicze (dąplot uzbrojony w 40 mm armaty plot) oraz chroniony przez siły wydzielone z batalionu ochrony lub oddziałów ogólnowojskowych. Z tych względów jest to obiekt dość odporny na uderzenia, szczególnie po zajęciu stanowisk startowych i pełnym zorganizowaniu osłony i ochrony. Najdogodniejszym momentem do wykonania ataku jest okres rozwijania i zwijania baterii na stanowiskach oraz w czasie marszu.

2. Dywizyjne stanowiska dowodzenia rozmieszcza się w odległości 15—20 km od przedniego skraju, zaś korpuśne — 20—40 km. Chronią je również specjalnie wydzielone siły. Najważniejszymi elementami wymagającymi zniszczenia są węzły łączności, środki radiowe oraz operacyjne komórki sztabu wraz z urządzeniami ich miejsca pracy.

3. Pododdziały artylerii raketowej i lufowej najlepiej jest zwalczać wtedy, gdy są rozwinięte na stanowiskach. Zniszczenia wymagają działa oraz wozy dowodzenia i urządzenia służące do kierowania ogniem. Szczególnie trudne do zlokalizowania są baterie LARS, zmieniające bardzo często stanowiska ogniowe. Są one jednak łatwiejsze do zniszczenia (po wykryciu) i bardziej wrażliwe na uderzenia.

4. Samoloty i śmigłowce na lotniskach (lądowiskach) są obiektami szczególnie wrażliwymi na uderzenia. W zasięgu swego działania oddziały rajdowe będą zwykle mogły zwalczać etatowe śmigłowce dywizji (eskadra lotnicza) rozmieszczone w pobliżu stanowisk dowodzenia oraz sprzęt stanowiący wyposażenie brygady śmigłowców korpusu armijnego. Zwalczenie samolotów będzie możliwe rzadziej ze względu na położenie lotnisk dość głęboko w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Celem ataku musi być przede wszystkim zniszczenie sprzętu latającego, a w przypadku uderzeń na lotniska — urządzeń służących do kierowania i naprowadzania.

5. Składy i urządzenia tyłowe — to przede wszystkim polowe magazyny materiałów oraz środki do ich transportu. W pierwszym rzędzie muszą być niszczone składy MPS i amunicji, w których znajdują się materiały najbardziej potrzebne na polu walki. Zwalczenie obiektów tyłowych należy również traktować jako okazję do uzupełnienia zaopatrzenia przez oddział rajdowy.

6. Obiektami stałymi są różne urządzenia, które mogą być wykorzystane przez nieprzyjaciela. Mogą to być rurociągi, węzły i linie kolejowe, zapory i urządzenia hydrologiczne, mosty itp. Wybór takich obiektów nie może być przypadkowy, gdyż korzystać z nich również będą nacierające i opanowujące teren nieprzyjaciela wojska własne.

Omówione cele działania rajdowego zostały przedstawione na tle ugrupowania obronnego nieprzyjaciela. W innych rodzajach działań bojowych wystąpią podobne obiekty i elementy ugrupowania bojowego nieprzyjaciela jak w obronie. Dodatkowym zadaniem w obronie może być oddziaływanie na system rozwijania i podejścia wojsk nieprzyjaciela na rubież ataku. W określonych sytuacjach to działanie może być najważniejsze i prowadzić do rezygnacji ze zwalczania innych, niejako „typowych” obiektów nieprzyjaciela.

Na podstawie przedstawionych rozważań można, jak sądzę, zaproponować następujący podział zadań w zwalczaniu obiektów nieprzyjaciela w głębi jego ugrupowania:

— artyleria niszczy te obiekty w granicach zasięgu, które ze względu na swą wrażliwość gwarantują opłacalność ognia;

— wojska raketowe (drt) zwalczają cele wymagające natychmiastowego oddziaływania oraz oddziały (pododdziały) ogólnowojskowe, np. odwody;

— oddział rajdowy niszczy obiekty znajdujące się poza możliwościami oddziaływania artyleryjskiego, uzupełniając wysiłki wojsk raketowych.

Sprawa wyboru obiektu, na który ma oddziaływać oddział rajdowy, jest bardzo ważna, gdyż zdarzają się tendencje do powierzenia mu zbyt szerokiego i przekraczającego jego możliwości zakresu zadań. Działania rajdowe nie mogą zmierzać do zwalczania wszystkich wykrytych czy spotkanych obiektów. Musi zawsze istnieć pewna gradacja ważności, trzeba określić oddziałowi rajdowemu jego główne zadania. Wykonywanie zadań mniej ważnych, (tzn. zwalczanie np. przypadkowo spotkanych obiektów) może mieć miejsce pod warunkiem, że nie dzieje się to ze szkodą dla wykonania zadania podstawowego.

Mjr dypl. Bronisław SZOSTAK

NIEKTÓRE PROBLEMY ROZPOZNANIA NA KORZYŚĆ DZIAŁANIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO

Z tez i referatu wprowadzającego, wystąpien moich poprzedników oraz z dyskusji wynika jednoznaczny wniosek, że działania rajdowe stanowić będą na perspektywicznym polu walki swego rodzaju prawidłowość wynikającą z wysoce manewrowego charakteru działań, braku ciągłych frontów oraz możliwości i celowości efektywnego wykorzystania współczesnej techniki i sprzętu bojowego. Każdy rodzaj działań, każda ich nowa forma wymagają odpowiedniego rozpoznania przeciwnika, dlatego też w moim krótkim wystąpieniu chciałbym zasygnalizować niektóre właściwości zabezpieczenia działań oddziałów (pododdziałów) rajdowych pod względem rozpoznawczym.

Ponieważ rodzaj i charakter obiektów, które celowo byłoby niszczyć w działaniach rajdowych, zostały ogólnie przedstawione w referacie wprowadzającym, nie będę się nimi zajmował, lecz przejdę od razu do omówienia ważniejszych problemów związanych z możliwościami i sposobem działań rozpoznawczych na rzecz oddziału (pododdziału) rajdowego.

Sposób wykorzystania sił i środków rozpoznania na szczeblu taktycznym lub operacyjnym dla zabezpieczenia działań rajdowych zależeć będzie przede wszystkim od:

- czasu organizowania i planowania działań oddziału rajdowego;
- posiadanych sił i środków rozpoznania i ich aktualnego położenia (działania) w okresie planowania działań rajdowych;
- treści zadań postawionych przez dowódcę i szefa sztabu przed organami rozpoznania w zakresie zdobycia danych dla zabezpieczenia działania rajdowego.

Wydaje się, że działania rozpoznawcze prowadzone w celu realizacji interesujących nas zadań rozpatrywać należy w trzech zasadniczych aspektach:

- gdy oddział (ZT) planuje działanie rajdowe w okresie przygotowania i organizowania natarcia po podejściu do rejonu wyjściowego w warunkach, gdy system rozpoznania tego szczebla dowodzenia nie został jeszcze rozwinięty i zadania na rzecz oddziału (pododdziału) rajdowego można będzie z góry uwzględnić w planie rozpoznania i zarządzeniach dla wykonawców.

W wariacie tym istnieje również możliwość zorganizowania współdziałania między oddziałem (pododdziałem) rajdowym a rozpoznającymi na jego korzyść elementami rozpoznania:

— gdy oddział (ZT) planuje działania rajdowe w czasie organizowania natarcia, ale w styczności z przeciwnikiem, gdy system rozpoznania był wcześniej rozwinięty dla zabezpieczenia poprzednich działań;

— gdy decyzja użycia oddziału (pododdziału) rajdowego została połączona w toku natarcia, a elementy systemu rozpoznania nie otrzymały wcześniej sprecyzowanych zadań w odniesieniu do obiektów stanowiących cel zadania rajdowego.

W drugim i trzecim przypadku zaistnieje konieczność postawienia działającym już elementom rozpoznania zadań dodatkowych, precelowania kierunków i rejonów działań niektórych elementów na inne obiekty lub dodatkowego użycia sił i środków odwodu rozpoznania.

We wszystkich przypadkach wstępną podstawę do planowania działań rajdowych stanowią będą informacje i dane rozpoznawcze uzyskane wcześniej przez komórkę rozpoznawczą określonego szczebla bądź to w wyniku działania własnych organów rozpoznania, bądź też w ramach informacji otrzymanych ze szczebla wyższego lub z wojsk będących w styczności z przeciwnikiem.

Chodzi o to, aby te ogólne nieraz informacje o istnieniu, a nawet położeniu określonego obiektu wzbogacić dodatkowymi danymi posiadającymi istotne znaczenie dla planowania i użycia oddziału rajdowego.

Byłyby to głównie informacje dotyczące:

— dokładnej i szczegółowej charakterystyki obiektu z punktu widzenia jego rzeczywistej wartości operacyjno-taktycznej i znaczenia dla przebiegu dalszych działań;

— sił i środków jego obrony i ochrony, a zwłaszcza obrony przeciwlotniczej, przeciwpancernej, zapór inżynierskich na podejściach do obiektu itp.;

— rozmieszczenia wojsk nieprzyjaciela (w tym jednostek OT) w pobliżu obiektu oraz odwodów i możliwości ich wykorzystania przez nieprzyjaciela w czasie ataku na obiekt przez oddział rajdowy;

— szczegółowej charakterystyki terenu w rejonie obiektu, dogodnych rejonów lądowania (desantowania) i drogi podejścia oddziału rajdowego oraz kierunku wykonania ataku.

Wszystkie te oraz inne zadania postawione przez dowódcę powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planie rozpoznania, jeśli system będzie dopiero rozwijany, lub też w dodatkowych zarządzeniach dotyczących rozpoznania, jeśli elementy systemu były już rozwinięte i wykonują wcześniej postawione zadania.

Oprócz zdobytych informacji szef rozpoznania określonego szczebla powinien przedstawić dowódcy propozycje co do możliwości i sposobów wykorzystania własnych elementów rozpoznania działających w rejonie obiektu (głównie grup specjalnych) zarówno w celach rozpoznawczych, jak i ewentualnego ich udziału w ataku na obiekt.

Wyszczególnione zadania mogą być realizowane przez wszystkie rodzaje i elementy rozpoznania, jakimi dysponują sztaby poszczególnych szczebli dowodzenia, organizujące działania rajdowe, tj.:

- patrole i samodzielne patrole rozpoznawcze pułków i dywizji działające na głębokość 50—70 km;
- grupy specjalne dywizji w granicach do 100 km i armijne na większych głębokościach;
- elementy (środki) rozpoznania radioelektronicznego dywizji (armii) w odniesieniu do obiektów dysponujących źródłami promieniowania elektromagnetycznego;
- rozpoznanie powietrzne (śmigłowcowe i lotnicze);
- elementy (środki) rozpoznania artyleryjskiego w odniesieniu do obiektów położonych na głębokości do 25 km.

Wybór środków rozpoznania do wykonania określonych zadań zależy będzie od charakteru i rodzaju obiektu, głębokości jego położenia, treści zadań rozpoznawczych i oczekiwanych efektów i skuteczności ich realizacji przez poszczególne rodzaje i elementy rozpoznania. Na przykład szczegółowych i wszechstronnych danych o ważnym obiekcie stacjonarnym (most, węzeł komunikacyjny, lotnisko itp.) może dostarczyć rozpoznanie powietrzne (zdjęcia lotnicze) i grupy dywersyjno-rozpoznawcze, a żadnych możliwości w tym zakresie nie ma rozpoznanie radioelektroniczne, które z kolei może dostarczyć wszechstronnych danych o ważności i znaczeniu w systemie dowodzenia przeciwnika poszczególnych stanowisk dowodzenia, węzłów łączności itp.

Możliwości wykorzystania poszczególnych rodzajów i środków rozpoznania zależne też będą od szczebla organizującego działania rajdowe. Na korzyść pododdziału rajdowego organizowanego przez pułk mogą być wykorzystane jedynie patrole rozpoznawcze i w najlepszym przypadku śmigłowce rozpoznawcze; na szczeblu dywizji wykorzystane będą dodatkowo samodzielne patrole rozpoznawcze, kompania rozpoznania radioelektronicznego i grupy specjalne, a na szczeblu armii rozpoznanie powietrzne prowadzone przez lotnictwo taktyczno-rozpoznawcze.

Szefowie rozpoznania nie powinni się jednak ograniczać do informacji zdobywanych przez własne (organiczne) pododdziały rozpoznawcze. Na dane, których zdobycie wykracza poza możliwości własnego rozpoznania, powinni składać w odpowiednim czasie zapotrzebowania do sztabu nadrzędnego. Wydaje się, że tylko w niektórych przypadkach można przewidywać podporządkowanie określonego elementu rozpoznania szczebla wyższego sztabowi organizującemu działania rajdowe celem realizacji zadań na jego korzyść.

Innym ważnym problemem działalności rozpoznawczej na rzecz oddziału (pododdziału) rajdowego, który chciałbym zasygnalizować, jest obieg informacji rozpoznawczych i ich wykorzystanie.

Wydaje się, że w okresie planowania i organizowania działań rajdowych na każdym szczeblu dowodzenia oraz w toku kierowania działaniami oddziału rajdowego w składzie pułku, który posiada własną komórkę

rozpoznawczą, obieg informacji nie jest problemem złożonym, gdyż sztab organizujący działania rajdowe i dowódca oddziału (pododdziału) rajdowego będą na czas zapoznani z wszystkimi interesującymi ich zdobywanymi na bieżąco informacjami. Nieco trudniejszym problemem do rozwiązania jest dostarczanie dodatkowych informacji o obiekcie ataku lub rejonie w toku działań rajdowych prowadzonych przez pododdział rajdowy w sile batalionu lub kompanii. Pododdziały te powinny otrzymać maksimum interesujących ich danych o obiektach działania przed rozpoczęciem rajdu. Niektóre dodatkowe i szczególnie ważne informacje mogłyby być przekazywane w sieci dowodzenia.

Zasygnalizowane przeze mnie niektóre tylko właściwości rozpoznania na rzecz działań rajdowych stanowią jedynie wstępny materiał, który będzie przedmiotem rozważań teoretycznych Katedry RWiAO. Jest to problem nowy, którym dotychczas nie zajmowaliśmy się. Dzisiejsze sympozjum, głosy w dyskusji i ewentualne ustalenia w zakresie zasad i metod organizowania i prowadzenia działań rajdowych dostarczą Katedrze RWiAO dalszych podstaw do rozważań i przemyśleń na temat rozpoznania w tej formie działania bojowego.

Mjr dypl. Michał HUZARSKI

UŻYCIE SIŁ PRZEZNACZONYCH DO DZIAŁAŃ RAJDOWYCH W NATARCIU PUŁKU I DYWIZJI

Nawiązując do wystąpień moich przedmówców przedstawię niektóre problemy dotyczące użycia sił przeznaczonych do działań rajdowych w natarciu pułku i dywizji.

Obecnie można zauważyć, iż działania te zaczynają interesować nie tylko teoretyków, ale i również praktyków wojskowych. Przychyłam się do poglądów tej grupy oficerów, którzy wyraźnie podkreślają konieczność wcześniejszego planowania działań rajdowych, przy czym nie wykluczają możliwości zwalczania obiektów i elementów ugrupowania przeciwnika w zaistniałej, dogodnej ku temu sytuacji taktycznej. Z tej też racji uważam, iż działania rajdowe mogą być również prowadzone przez oddziały wydzielone, desanty i inne elementy ugrupowania. W związku z tym, że o rajdach oddziałów wydzielonych powiedziano już wiele, w dalszej części swojego wystąpienia zajmę się siłami, których głównym sposobem wykonywania zadań będą rajdy.

Jestem zdania, aby pododdziały przeznaczone do tych działań — od wzmocnionego plutonu do kompanii wzmocnionej włącznie — nazywać „grupami rajdowymi”, zaś w sile batalionu i pułku — „oddziałami rajdowymi”. Stąd też różne będą ich możliwości i zadania bojowe w zakresie niszczenia i obezwładniania obiektów nieprzyjaciela.

Jak wynika z poprzednich referatów, w natarciu pułku i dywizji oddziały rajdowe mogą być tworzone podczas planowania walki, jak również w jej toku. Niezależnie od warunków tworzenia oddziałów rajdowych w natarciu wyróżnić można kilka sposobów ich działania, które wymienione zostały w referacie głównym.

Najlepsze warunki wyjścia OR¹ na wyznaczony kierunek działania mogą zaistnieć wówczas, kiedy w linii styczności wojsk powstaną znaczne przerwy i luki (rys. 1), a mianowicie:

- przejście przez teren trudno dostępny (lasy, jeziora, teren podmokły itp.);
- przejście w pobliżu rejonu zniszczeń po uderzeniach jądrowych;
- wejście w lukę powstałą w obronie lub po odejściu przeciwnika;

¹ OR — oddział rajdowy.

- podczas pościgu;
- po pomyślnie rozegranym boju spotkaniowym.

Korzystne jest wyjście na teren przeciwnika bez uprzedniego przygotowania ogniowego czy też innych zabiegów mogących zwrócić uwagę nieprzyjaciela. Skryte przeniknięcie umożliwi rozpoczęcie działań bez demaskowania swoich zamiarów. Nie zawsze jednak sytuacja na polu walki pozwoli na to, trzeba więc będzie niekiedy zapewnić lub stworzyć warunki wyjścia OR na planowany kierunek po wykonanych uderzeniach jądrowych, lotniczych, za pomocą ognia artylerii lub odpowiedniego działania wojsk (rys. 2). Nie należy wykluczać też możliwości przekształcenia batalionu lub pułku mającego największe powodzenie w oddział rajdowy. Wtedy wszystkie czynności organizacyjne musiałyby być wykonywane w toku walki.

W referacie stwierdzono, iż działania rajdowe mogą być też prowadzone przez desanty taktyczne. Takie przedsięwzięcie wymaga jednak wielu dodatkowych zabiegów organizacyjnych i należytego zabezpieczenia przez szczebel dywizji. Odmienność tych działań od działań typowego desantu taktycznego polegałaby przede wszystkim na wykonywaniu zadań sposobem manewrowym. Przygotowanie OR do takiego działania miałyby specjalny charakter, głównie ze względu na możliwości transportowe śmigłowców, które rzutują na skład, wyposażenie i uzbrojenie tego oddziału. Niedobór środków transportowych i ciężkiego uzbrojenia w znacznym stopniu zmniejszyłyby jego możliwości bojowe.

Jednym ze śmielszych rozwiązań tego problemu byłoby planowanie działań z wykorzystaniem uzbrojenia i sprzętu zdobycznego. Wymaga to włączenia do składu OR żołnierzy przeszkolonych w obsłudze podstawowych typów czołgów, transporterów i broni przeciwnika. Oprócz zwiększenia możliwości manewrowych i ogniowych działania tak wyposażonego OR byłyby w pewnym stopniu zamaskowane w szczególnie oryginalny sposób. Wprawdzie jest to przedsięwzięcie trudne do realizacji, długotrwałe, łatwiejsze do wykrycia w jego pierwszej fazie, lecz spodziewane efekty rajdu mogą okazać się bardzo opłacalne.

Do działań rajdowych można też włączyć śmigłowce szturmowe i przez to w znacznym stopniu zwiększyć skuteczność rajdów. Tworzone w ten sposób ogniowe zespoły lądowo-powietrzne mają duże możliwości wzajemnego uzupełniania się i doskonalenia ogólnego systemu ognia. Należy jednak mieć tu na uwadze zmniejszającą się swobodę działań śmigłowców nad ugrupowaniem przeciwnika.

Planując użycie tak połączonego zespołu można wykorzystać niektóre doświadczenia z działań grup powietrzno-manewrowych stosowanych przez wojska amerykańskie w Wietnamie.

Rozpatrując głębokość wykonywanych rajdów w natarciu dywizji można zauważyć, iż będą one prowadzone na mniejszą głębokość niż głębokość zadania dnia. Wejście do walki OR lub wyjście na kierunek działania może nastąpić po przełamaniu obrony batalionów pierwszego rzutu, zaś połączenie się z siłami nacierającymi — przed wykonaniem zadania przez dywizję. Zadania OR na szczeblu pułku będą odpowiednio płytsze,

a głębokość rajdu uzależniona będzie od usytuowania w terenie obiektów przeciwnika planowanych do zniszczenia. Głębokości rajdów nie można ująć w sztywne normy, gdyż uzależniona jest od sposobów działania, które zostały już wymienione przez moich przedmówców.

Może zaistnieć również sytuacja, w której OR będzie współdziałał z sąsiednimi pułkami czy też dywizjami. Wówczas jeden z pułków lub dywizja może być organizatorem OR, a po wykonaniu zadania oddział ten połączyłby się z wojskami własnymi nacierającymi w sąsiednim paśmie. (Ten wariant przedstawia rys. 3).

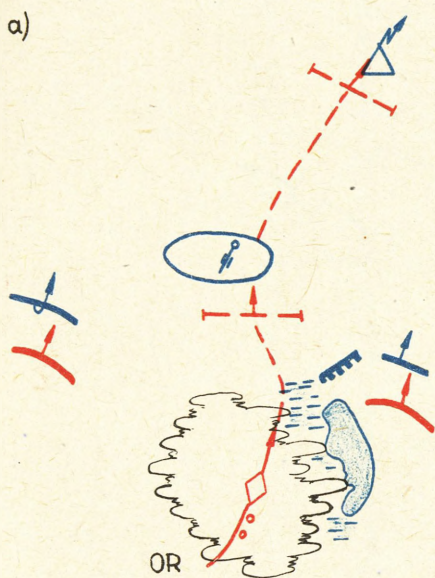
Miałem możliwość — podczas wspomnianego już przez płka KOŁCZA ćwiczenia pk „SZOP-78” — obserwowania działań pcz jako OW, który następnie wydzielił trzy grupy rajdowe do zniszczenia rakiet taktyczno-operacyjnych na stanowiskach startowych oraz do innych zadań. Ciekawym przedsięwzięciem w tym ćwiczeniu było zaopatrywanie okrążonego oddziału rajdowego z powietrza przez śmigłowce transportowe oraz wsparcie go ogniem przez dywizjon artylerii raketowej.

Natomiast w POW podczas ćwiczeń prowadzonych w styczniu br. posłużono się grupą rajdową w sile kcż do rozbicia dywizjonu artylerii nieprzyjaciela. Uważam, że zebrane doświadczenia pozwolą wypracować metodę nowego i skutecznego wykonywania zadań, uwzględniającą fortel i przebiegłość taktyczną.

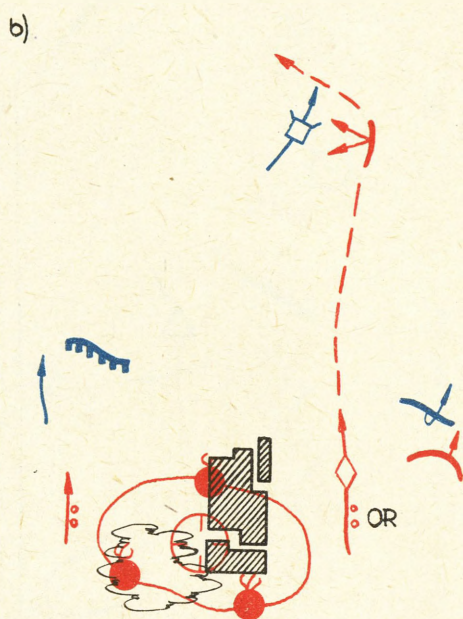
W akademii podczas ćwiczeń, pk „MAZURY-78” słuchacze II kursu ogólnowojskowego dwukrotnie planowali rajdy celem rozbicia da, SD brygady i baterii Honest John. Wejście do walki OR wymagało w konkretnie zaistniałej sytuacji zabezpieczenia nawałami ogniowymi artylerii. Głębokość zadań OR wynosiła 20 do 25 km.

Uważam, że poczynione próby teoretycznego i praktycznego użycia OR pozwolą doskonalić ten bardzo ciekawy, wymagający polotu, a niekiedy żołnierskiej fantazji i brawury sposób prowadzenia działań bojowych.

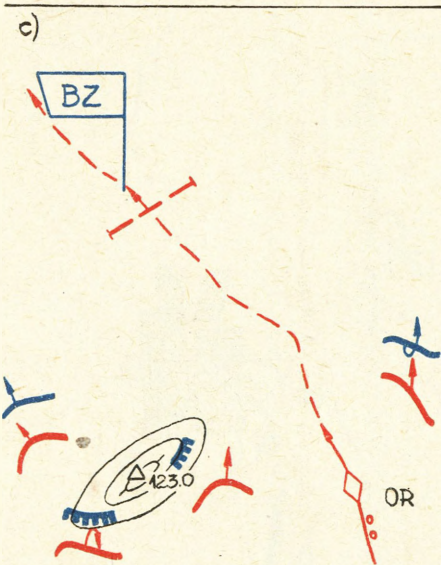
Działania rajdowe, które znalazły się już w programach studiów akademickich i planach szkolenia wojsk, wymagają dalszych opracowań teoretycznych potrzebnych do taktycznego szkolenia sztabów i wojsk.

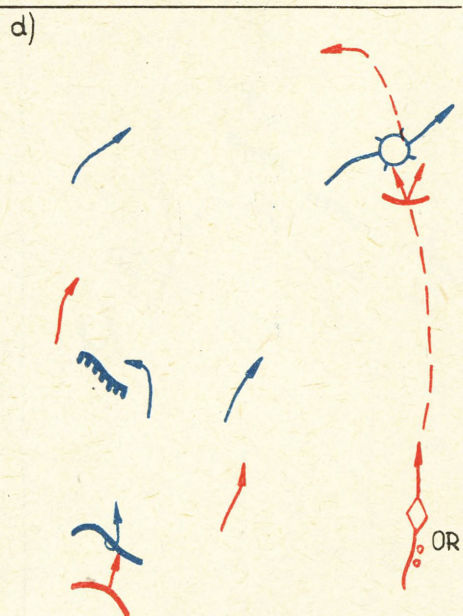
Przez teren trudno dostępny

W pobliżu rejonu zniszczeń

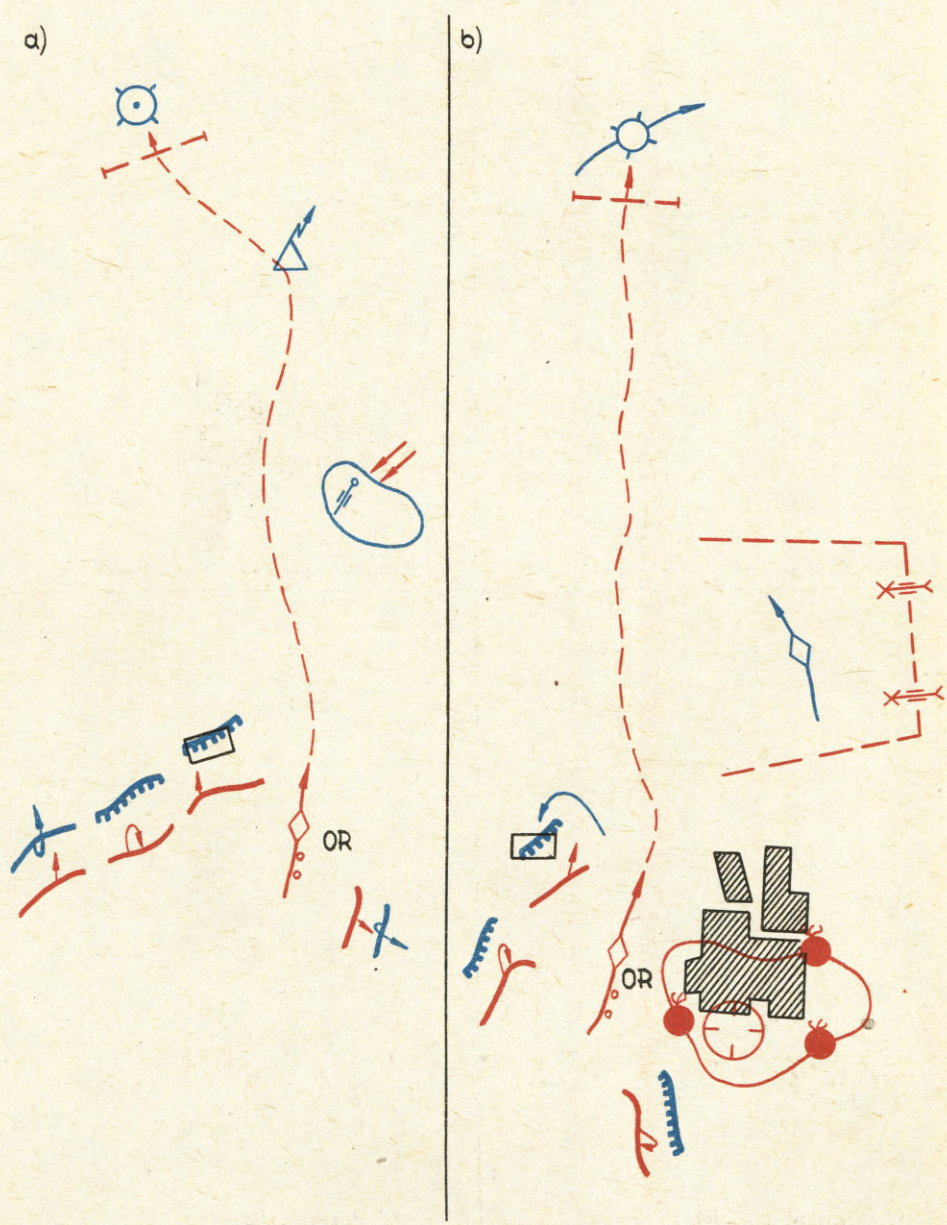

W powstałą lukę

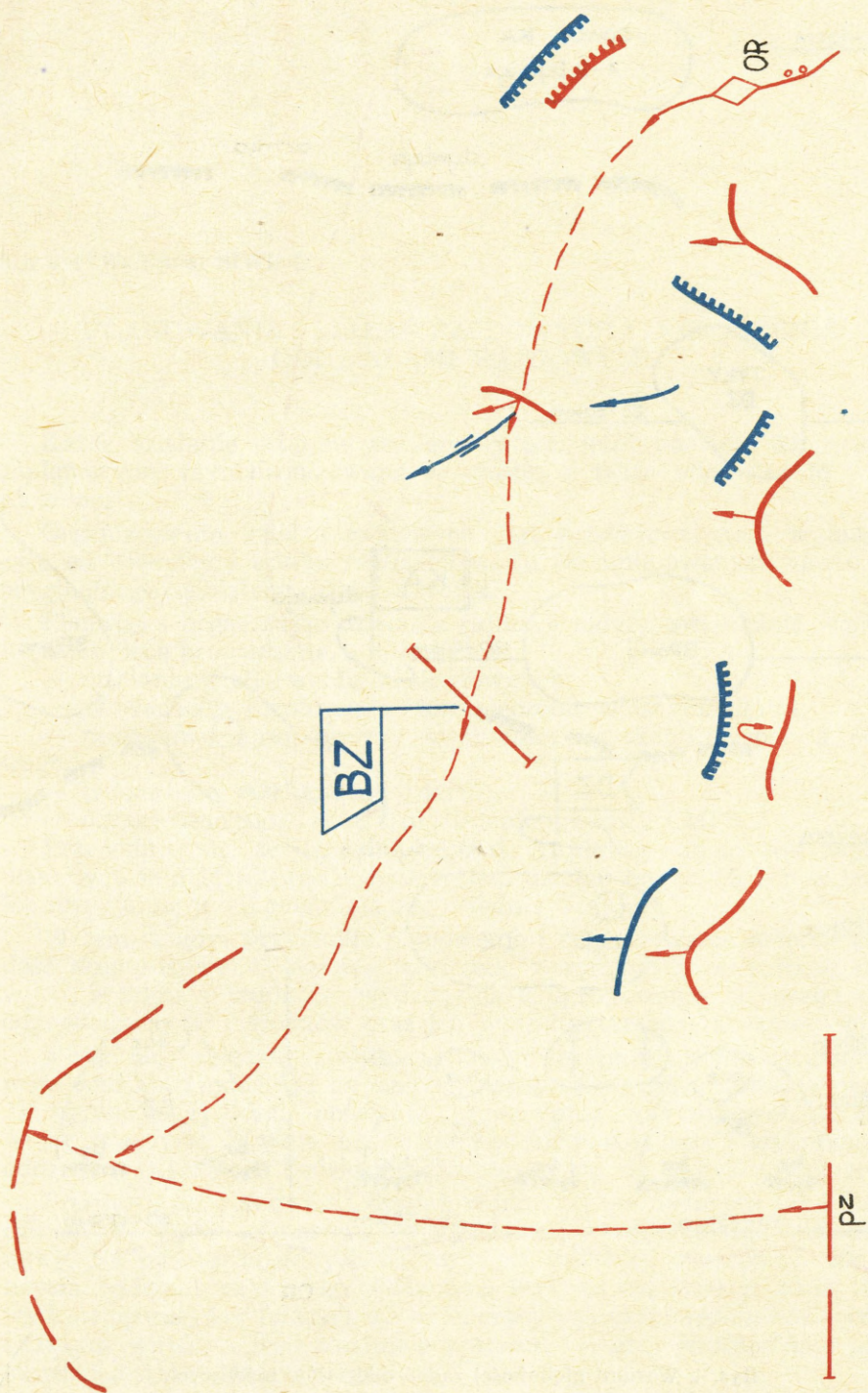

W pościgu

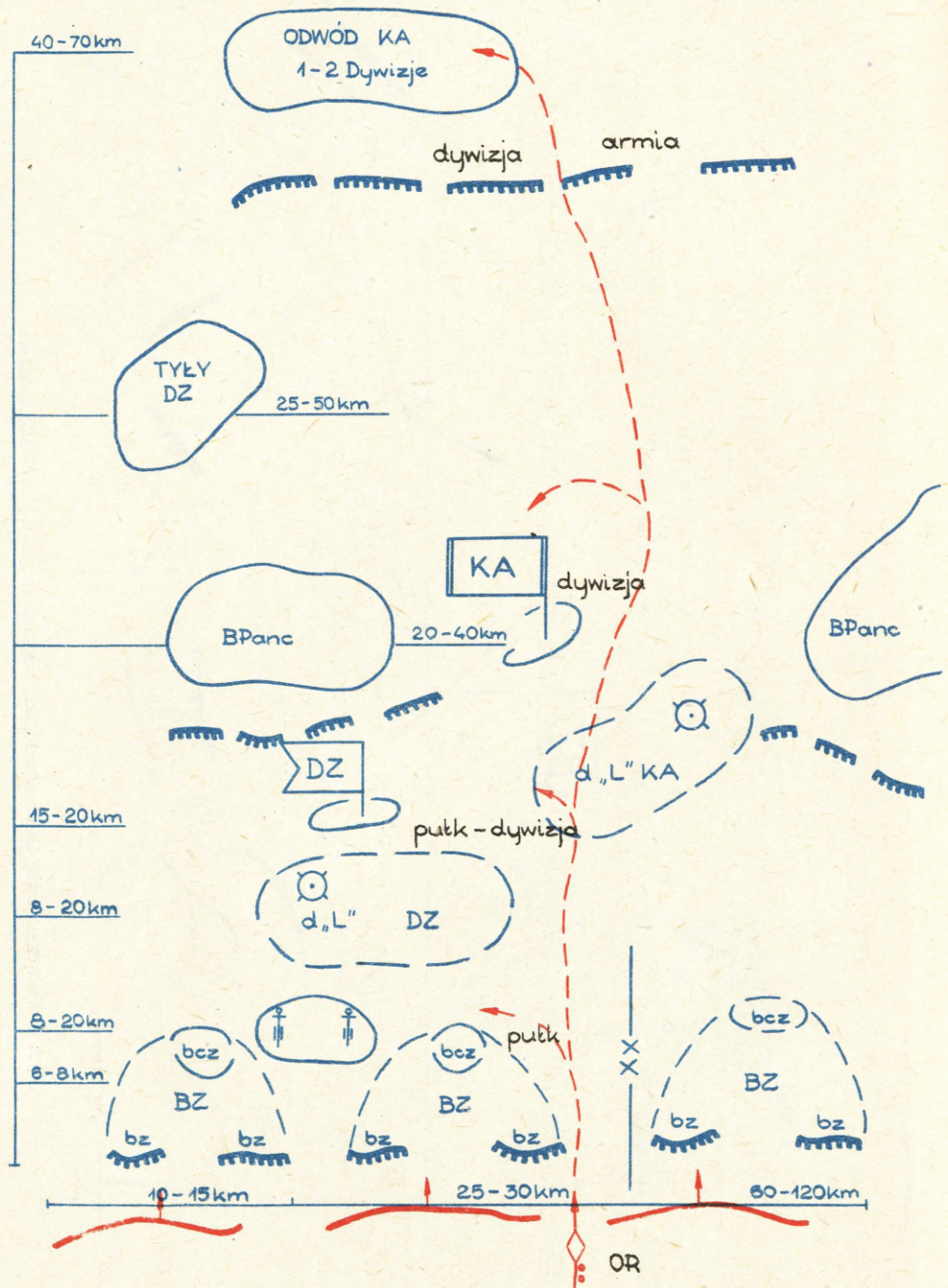
Rys. 1. Dogodne sytuacje wyjścia OR na planowany kierunek działania

Rys. 2. Warunki wymagające ogniowego zabezpieczenia wyjścia OR do działania

Rys. 3. Połączenie się OR z sąsiednim oddziałem po wykonaniu zadania

Rys. 4. Wariant głębokości zadań oddziałów rajdowych

Mjr dypl. Waldemar SIWIEC

PLANOWANIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH I DOWODZENIE ODDZIAŁAMI RAJDOWYMI

Każde działanie osiągnie zamierzony cel, jeżeli zostanie odpowiednio zaplanowane, zsynchronizowane w czasie, a także odpowiednio zabezpieczone.

Organizowanie działań rajdowych jest przedsięwzięciem wymagającym od dowódcy i sztabu realizacji wielu skomplikowanych zadań oraz oryginalnego i śmiałego działania wojsk.

Planując i organizując działania rajdowe należy uwzględnić warunki, w jakich będą prowadzone, a mianowicie:

- działanie w oderwaniu od sił głównych;
- prowadzenie rozpoznania i ubezpieczenia własnymi siłami;
- posiadanie ograniczonych możliwości uzyskania wsparcia ogniowego;
- trudności w maskowaniu działań;
- ograniczone możliwości uzupełnienia amunicji i MPS.

Przewiduje się, że działanie oddziału rajdowego może być zaplanowane wcześniej, tzn. przed rozpoczęciem działań bojowych lub w trakcie ich rozwijania, jeżeli zaistnieją odpowiednie warunki.

W tym drugim przypadku planowanie i organizowanie działań będzie dość skomplikowane. Wynika to przede wszystkim z ograniczeń czasowych, a także z trudności wydzielenia z ugrupowania bojowego wojsk odpowiednich sił i środków oraz ich wszechstronnego zabezpieczenia.

Mając na względzie możliwości bojowe takiego doraźnie zorganizowanego oddziału rajdowego należałoby planować dla niego zadania niszczenia ograniczonej ilości obiektów przeciwnika znajdujących się blisko wojsk własnych. Wydaje się, że ten sposób planowania i wykorzystania oddziałów rajdowych będzie szeroko stosowany na szczeblu oddziału.

Podstawę do planowania działań rajdowych — podobnie jak i innych działań bojowych — stanowi decyzja dowódcy wysyłającego oddział rajdowy. Na podstawie danych decyzyjnych dowódcy opracowuje się plan użycia oddziału rajdowego. Głównym wykonawcą tego zadania będzie wydział operacyjny (starszy oficer operacyjny) przy współudziale szefów rodzajów wojsk, a jeśli zaistnieje potrzeba — przy współudziale przedstawiciela sztabu nadrzędnego.

W opracowanym planie prawdopodobnie znajdą miejsce następujące informacje dotyczące użycia oddziału rajdowego:

- rejon wyjściowy do działań;
- rubieże wprowadzenia do działań rajdowych oraz drogi podejścia do nich;
- kierunek działania oddziału rajdowego w ugrupowaniu przeciwnika;
- obiekty przeciwnika przewidziane do zniszczenia;
- rejon połączenia z własnymi wojskami;
- elementy współdziałania.

Ze względu na ilość informacji, które należy przedstawić w opracowywanym dokumencie, wyłania się pytanie, czy opracowywać dodatkowy dokument, tj. „Plan działania oddziału rajdowego” jako załącznik do decyzji, czy wykorzystać w tym celu mapę decyzji.

Działanie oddziału rajdowego może być wyrażone na mapie decyzji, a niektóre szczegóły w legendzie oraz w planach użycia rodzajów wojsk.

Na współczesnym polu walki wykonanie postawionego zadania przez oddział rajdowy będzie w dużej mierze uzależnione od umiejętnego zaplanowania i utrzymania ciągłości dowodzenia. Uwzględniając specyficzny charakter działań rajdowych dochodzimy do wniosku, że zadania bojowe dowódca może postawić osobiście tylko w jednym wypadku, tzn. jeżeli użycie oddziału rajdowego jest zawczasu planowane. Natomiast w trakcie działań bojowych zadanie jest przekazywane wyłącznie przez techniczne środki łączności. Dlatego też sztaby będą zmuszone zwrócić szczególną uwagę w trakcie planowania na problem zabezpieczenia ciągłości dowodzenia. Jednym z warunków wykonania tego zadania jest sprawnie działająca łączność, a także odpowiednio zorganizowany system punktów dowodzenia. Wydaje się, że najbardziej efektywnym środkiem zapewnienia łączności z oddziałami rajdowymi będą radiostacje i powietrzny element dowodzenia (PED), których walory techniczne pozwolą utrzymać w ruchu łączność na dużą odległość.

Radiostacje takie powinny być przydzielone do oddziału rajdowego. Wydaje się, że byłoby celowo, jeżeli istnieją takie możliwości, organizować oddzielny kierunek radiowy z oddziałem rajdowym. Sposób ten wpłynie na efektywność dowodzenia.

Działanie oddziału rajdowego w ugrupowaniu przeciwnika stwarza pewne trudności w stawianiu zadań bojowych jego dowódcy. Z chwilą rozpoczęcia wykonywania zadania przez oddział rajdowy, sytuacja może ulec radykalnej zmianie. Obiekty przeciwnika przewidziane do zniszczenia mogą mieć zmienione rejony rozmieszczenia. W związku z tym zadanie bojowe należałoby stawiać ogólnie na każdy następny dzień walki określając rejony działania i obiekty, które przewiduje się do zniszczenia, a precyzować je w trakcie działań.

Jeżeli dowódca oddziału rajdowego wykryje ważny obiekt przeciwnika, który nie był przewidziany do zniszczenia, to na jego zaatakowanie powinien uzyskać zgodę przełożonego. W wypadku, gdy obiektem tym będą środki przenoszenia broni jądrowej, dowódca oddziału rajdowego

powinien natychmiast przystąpić do ich zniszczenia, a o wyniku działań zameldować przełożonemu.

Ponieważ oddział rajdowy może działać w ugrupowaniu przeciwnika od kilku godzin do kilku dni (w przypadku ZT), może zaistnieć sytuacja zmuszająca do podporządkowania tego oddziału innemu związkowi taktycznemu (ZT wysyłający oddział rajdowy zostaje wycofany do drugiego rzutu). W tym wypadku należałoby wcześniej przygotować dokumenty bojowe, które umożliwią przejęcie dowodzenia przez nowy ZT, a także powiadomić o tym dowódcę oddziału rajdowego. Problem ten może być rozwiązany także przez sztab nadrzędny. Wynika to z tego, że i tak szczebel operacyjny włączy się do planowania użycia oddziału rajdowego, a tym samym będzie w posiadaniu dokumentów bojowych, w których zawarte będą informacje dotyczące planowanych kierunków działań oddziałów rajdowych, uderzeń bronią jądrową, lotnictwa, a także prowadzenia rozpoznania na korzyść ww. elementów ugrupowania bojowego oraz zabezpieczenia w środki walki drogą powietrzną.

Nie mniej ważnym zadaniem będzie zorganizowanie przez dowódcę wysyłającego oddział rajdowy ścisłego współdziałania głównie oddziałów rajdowych, oddziałów wydzielonych, a także oddziałów (pododdziałów) pierwszorzutowych, lotnictwa oraz innych elementów ugrupowania bojowego. Organizując współdziałanie powinno się zwrócić szczególną uwagę na ustalenie i przekazanie pododdziałom sygnałów wzajemnego rozpoznania. Sygnały te powinny znać nie tylko oddziały i pododdziały wojsk lądowych, ale i lotnictwo działające w rejonie oddziału rajdowego. W tym wypadku bardzo dobrym rozwiązaniem byłoby wykorzystanie umieszczonych na wozach dowodzenia dodatkowych urządzeń umożliwiających w sposób automatyczny wzajemne rozpoznanie. Sposób ten jest stosowany w Armii Radzieckiej do oznaczenia w terenie położenia wojsk własnych.

Wydaje się, że współdziałanie celowo jest organizować według takich etapów, jak:

- podejście do linii styczności wojsk;
- wprowadzenie do działań;
- likwidacja obiektów przeciwnika (w określonej kolejności);
- połączenie oddziału rajdowego z siłami głównymi (uwzględniając określone warianty).

W odróżnieniu od innych działań bojowych działania rajdowe stwarzają taką sytuację, która zmusza dowódców i sztaby — bez względu na ograniczenia czasowe — do precyzyjnej organizacji współdziałania.

Treść planu współdziałania może być wyrażona graficznie na mapie lub — w zależności od sytuacji — w formie tabelarycznej.

Podkreślając rolę sztabu w organizowaniu i planowaniu użycia oddziału rajdowego nie należy zapominać o zabezpieczeniu tych działań.

Prowadzenie rozpoznania przez oddział rajdowy organicznymi siłami będzie utrudnione ze względu na ich ilość i możliwości. Obiekty przeciwnika przeznaczone do zniszczenia powinny być pod ciągłą obserwacją. Należy także prowadzić rozpoznanie przeciwnika na kierunku działania

oddziału rajdowego tak pod względem ogólnowojskowym, jak i specjalistycznym.

Ogrom tych zadań sugeruje wzmocnienie oddziału rajdowego pododdziałami rozpoznawczymi, a także prowadzenie rozpoznania na jego korzyść przez wyższego przełożonego. Nie należy do tego zagadnienia podchodzić zbyt jednostronnie. Wiele danych dotyczących przeciwnika, a zdobytych przez oddział rajdowy, może okazać się cennymi wiadomościami dla wyższego przełożonego.

Rozpoznanie ściśle łączy się z obroną przed bronią masowego rażenia. Sztab planując użycie oddziału rajdowego powinien wziąć pod uwagę zaopatrzenie w sprzęt i środki ochrony przed skażeniami, a także zorganizować przekazywanie sygnałów powiadamiania o wykonaniu własnych uderzeń jądrowych. W tym wypadku istnieje możliwość wcześniejszego określenia rejonów, do których wejście oddziału rajdowego może nastąpić po otrzymaniu odpowiedniego sygnału.

Trudnym problemem do rozwiązania będzie zorganizowanie maskowania. Wydaje się, że do momentu wejścia do działań oddziału rajdowego maskowaniem powinien zajmować się szczebel nadrzędny. W trakcie działań zaś maskowanie będzie uzależnione od inwencji i pomysłowości dowódcy oddziału rajdowego i sprowadzi się przede wszystkim do umiejętnego wykorzystania terenu.

Istotnym elementem zabezpieczenia działań bojowych, od którego między innymi zależy wykonanie zadania przez oddział rajdowy, będzie zabezpieczenie tyłowe. Oddział rajdowy powinien być pod każdym względem samowystarczający. Dotyczy to także uwzględnienia w czasie planowania sposobu zabezpieczenia w amunicję, żywność i MPS. Część tych materiałów można zdobyć na przeciwniku, jednak nie należy zbyt mocno przeceniać tych możliwości. Działania rajdowe prowadzone w czasie II wojny światowej często kończyły się niepowodzeniem. Przyczyną był brak środków walki. Przykłady działań tego rodzaju są zawarte we wspomnieniach marszałków Związku Radzieckiego: Iwana JAKUBOWSKIEGO, Konstantego ROKOSSOWSKIEGO czy dowódcy armii gen. GORBATOWA.

Problem zabezpieczenia bojowego można rozwiązać praktycznie na szczeblu armii, gdzie występują śmigłowce transportowe. W innym wypadku czas działania oddziału rajdowego będzie uzależniony od zapasów, które zabierze ze sobą.

Kończąc chciałbym zwrócić uwagę na rolę sztabu w przygotowywaniu oddziału rajdowego do działań. Otóż mając na uwadze przygotowanie oddziału rajdowego do przyszłych działań należy przewidzieć zgrupowanie jego pododdziałów organicznych i przydzielonych w rejonie wyjściowym w celu przeprowadzenia pewnych zabiegów natury szkoleniowej i technicznej.

W planie przygotowania oddziału rajdowego do działań należałoby między innymi ująć:

- prowadzenie intensywnej pracy polityczno-wychowawczej;
- przeszkolenie pododdziałów do działań w ugrupowaniu przeciwnika;
- zapewnienie zaopatrzenia pododdziałów w środki materiałowe;
- przygotowanie pod względem technicznym sprzętu bojowego i uzbrojenia.

Sumując należy stwierdzić, że planowanie i dowodzenie oddziałami rajdowymi jest procesem złożonym, angażującym wiele sił i środków, specyfika zaś działań tych oddziałów zmusza sztaby do opracowania optymalnego pod każdym względem planu ich działania.

Mjr dypl. pil. Ryszard RAJMAŃSKI
Mjr dypl. Roman MACOCH

WYBRANE PROBLEMY LOTNICZEGO WSPARCIA DZIAŁAŃ BOJOWYCH ODDZIAŁÓW RAJDOWYCH

Lotnicze wsparcie oddziałów rajdowych jest przedsięwzięciem skomplikowanym ze względu na specyfikę działań tych oddziałów. Jednocześnie wydaje się ono niezbędnym warunkiem powodzenia działań oddziałów rajdowych, ponieważ ich możliwości bojowe w walce z czołgami, artylerią i innymi środkami ogniowymi nieprzyjaciela są znacznie ograniczone.

Wysoka manewrowość lotnictwa umożliwia koncentrowanie, w stosunkowo krótkim czasie, niezbędnych sił na najbardziej zagrożonym odcinku walki i zwalczanie obiektów najniebezpieczniejszych w danym momencie dla oddziałów prowadzących działania o charakterze rajdowym.

Rozpatrując specyfikę działań lotnictwa wykonującego zadania wsparcia ogniowego oddziałów rajdowych należy pamiętać, że działania o charakterze rajdowym będą prowadzone w toku walki, w skomplikowanych sytuacjach taktyczno-operacyjnych, w różnych warunkach terenowych, atmosferycznych i pory doby. Wymienione warunki determinować będą charakter, zakres i sposób realizacji całokształtu przedsięwzięć przygotowania i wykonania zadań przez lotnictwo, a w tym głównie przez śmigłowce szturmowe.

Mówiąc o wpływie sytuacji taktyczno-operacyjnej na działanie lotnictwa należy mieć na uwadze przede wszystkim charakter prowadzonych działań bojowych, użycie broni jądrowej, możliwości własne w zakresie wydzielenia niezbędnych sił i środków do obozwładniania (niszczenia) obiektów, tempo natarcia wojsk własnych, charakter obiektu działań oraz możliwości przeciwdziałania nieprzyjaciela, głównie jego środków obrony przeciwlotniczej.

Zgodzić się należy z dość powszechnym poglądem, że w działaniach zaczepnych armii z użyciem broni jądrowej wykonaniu zadań przez lotnictwo sprzyjać będą znacznie ograniczone możliwości bojowe wojsk nieprzyjaciela, będące rezultatem poniesionych strat od naszych uderzeń jądrowych. Z lotniczego punktu widzenia chodzi tutaj głównie o poważnie osłabioną i zdeorganizowaną obronę przeciwlotniczą nieprzyjaciela, co pozwala spodziewać się słabszego i mniej skoordynowanego przeciw-

działania w czasie lotu w rejon określonych obiektów stanowiących cele dla lotnictwa.

Wydaje się przy tym, że najkorzystniejsza sytuacja dla działań lotnictwa, w tym głównie dla śmigłowców szturmowych, zaistnieje wkrótce po zmasowanym własnym uderzeniu jądrowym. Dotyczy to szczególnie okresu, w którym nieprzyjaciel nie zdąży ochłonąć po tym uderzeniu i odtworzyć zdolności bojowej wojsk, gdy w ugrupowaniu tych wojsk powstaną luki dogodne do działań lotnictwa oraz gdy ocalałe siły i środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela nie będą w stanie w sposób zorganizowany przeciwdziałać naszym działaniom z powietrza.

Równie korzystne warunki prowadzenia działań przez lotnictwo zaistnieją w czasie pościgu, dla którego charakterystyczne są: brak ciągłego frontu, niestabilizowana sytuacja i nietrwały system ognia nieprzyjaciela, głównie środków obrony przeciwlotniczej. Warunki te umożliwią nie tylko swobodne działanie oddziałów prowadzących działania rajdowe w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, lecz również aktywne poszukiwanie i zwalczanie określonych obiektów przez lotnictwo.

Na podstawie działań prowadzonych wyłącznie konwencjonalnymi środkami walki można wnioskować, że warunki pokonania silnej i niedostatecznie obezwładnionej obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela będą niezwykle trudne, a tym samym wywierać będą znaczny wpływ na wykonanie zadań przez lotnictwo. Działanie oddziałów rajdowych w strefie taktycznej, którą charakteryzuje duże nasycenie wojskami, środkami walki i środkami obrony przeciwlotniczej, nie stwarza korzystnych warunków do przenikania nad ugrupowanie bojowe przeciwnika, zwłaszcza przez śmigłowce szturmowe. Nie oznacza to jednak rezygnacji z wykorzystania działań lotnictwa na korzyść oddziałów prowadzących działania rajdowe. Działania rajdowe nie mogą obyć się bez lotniczego wsparcia, w którym najpoważniejszą rolę odegrają niewątpliwie śmigłowce szturmowe, głównie ze względu na swoje walory taktyczno-techniczne.

Kolejnym niezmiernie ważnym czynnikiem, mającym bezpośredni i często decydujący wpływ na pomyślny przebieg działań lotnictwa, a zwłaszcza śmigłowców szturmowych, są warunki terenowe. Warunki te należy rozpatrywać głównie pod kątem widzenia dogodności maskowania i przelotu do celu, uzyskania zaskoczenia, wyboru trasy i profilu lotu (dla zmniejszenia efektu oddziaływania naziemnych środków obrony przeciwlotniczej) oraz prowadzenia działań na korzyść oddziałów rajdowych. Należy stwierdzić, że w zasadzie na całym obszarze zachodniego TDW istnieją korzystne warunki do działań lotnictwa.

Często podkreślamy w licznych publikacjach, że znaczny wpływ na wykonanie zadań przez lotnictwo mają konkretne warunki atmosferyczne i pora doby. Ponieważ oddziały rajdowe w celu przeniknięcia w głąb ugrupowania nieprzyjaciela będą między innymi często wykorzystywały noc i trudne warunki atmosferyczne, należy brać pod uwagę możliwości działań lotnictwa w tych warunkach. Wspomniane warunki znacznie ograniczą aktywność i skuteczność działań lotnictwa, o czym należy pamiętać wprowadzając oddział rajdowy do walki.

W tezach na sympozjum wymieniono bardzo szeroki wachlarz zadań, jakie mogą wykonywać oddziały prowadzące działania rajdowe w warunkach współczesnego pola walki. Zresztą sam fakt tak szerokiej skali przewidywanych zadań o różnym stopniu trudności oraz warunki, w jakich mogą one być wykonywane, sugeruje konieczność realizowania przez lotnictwo określonych zadań na ich korzyść.

Z analizy i oceny ugrupowania nieprzyjaciela wynika, że w pasach działania wojsk znajduje się wiele obiektów przeciwnika mających wpływ na przebieg walki. Do najważniejszych z nich należą niewątpliwie środki jądrowe, nowoczesne środki ogniowe o dużej mocy, system dowodzenia, zgrupowania wojsk, system obrony przeciwlotniczej itp. Ponieważ lotnictwo działające na korzyść oddziałów prowadzących działania rajdowe będzie wywierało znaczny wpływ na sposób działania i wykonania zadań przez te oddziały, które będą mogły angażować mniej sił i środków do niszczenia obiektów nieprzyjaciela, celowe wydaje się, aby wykonywało ono następujące zadania (schemat — załącznik nr 1):

— wykrywanie i niszczenie środków napadu jądrowego oraz punktów elaboracji;

— niszczenie siły żywej znajdującej się: w okopach (transzejach) w rejonach ześrodkowania lub w marszu na kierunku przenikania oddziałów rajdowych;

— niszczenie czołgów, transporterów opancerzonych i innych pojazdów mechanicznych, zwłaszcza tych, które stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla oddziałów rajdowych;

— niszczenie artylerii na stanowiskach ogniowych, środków przeciwpancernych i gniazd karabinów maszynowych;

— niszczenie śmigłowców uzbrojonych nieprzyjaciela na lądowiskach lub w powietrzu;

— obezwładnianie sztabów na stanowiskach dowodzenia lub w czasie ich przemieszczania;

— niszczenie technicznych środków łączności oraz dezorganizowanie systemów: łączności i dowodzenia, wykrywania oraz powiadamiania;

— niszczenie i obezwładnianie nowo pojawiających się obiektów nieprzyjaciela w maksymalnie krótkim czasie od ich wykrycia lub wznowienia działalności.

Z analizy przedstawionych zadań wynika jednoznacznie, że ich realizacja w określonym czasie i miejscu może mieć poważne znaczenie dla osiągnięcia zamierzonego celu działań przez oddział rajdowy. Podczas wykonywania wymienionych zadań celowo jest wykorzystywać lotnictwo myśliwsko-szturmowe do wsparcia oddziałów prowadzących działania o charakterze rajdowym według wcześniej zaplanowanych lub doraźnie określonych zadań, w ramach limitu wysiłku lotnictwa, przydzielonego dowódcy armii na operację. Wykorzystanie wspomnianego rodzaju lotnictwa powinno odbywać się na kierunku działań oddziału rajdowego i na odległościach wykluczających zdemaskowanie kierunku jego przemieszczania się. Jednocześnie wydaje się, że włączanie pododdziałów (od-

działów) lotnictwa myśliwsko-szturmowego w skład oddziałów (grup) rajdowych jest niecelowe.

Śmigłowce szturmowe (w odróżnieniu od LMSz) celowo byłoby za każdym razem włączać w skład oddziału rajdowego. Nie oznacza to jednak ciągłego towarzyszenia śmigłowców szturmowych grupie rajdowej, gdyż ze względu na maskowanie poczynąń wspomnianej grupy oraz występowanie w takim przypadku szeregu problemów natury taktycznej i technicznej byłoby to niewskazane i trudne lub w niektórych sytuacjach wręcz niemożliwe. Celowy natomiast wydaje się następujący sposób wykorzystania śmigłowców szturmowych na korzyść oddziału rajdowego, bez względu na to, czy oddział ten będzie tworzony w trakcie przygotowywania działań czy też doraźnie w czasie ich trwania. Śmigłowce szturmowe w czasie realizowania zadań przez oddział rajdowy powinny wyprzedzać jego przemieszczanie się oraz — działając na jego skrzydłach — wykrywać i niszczyć te elementy ugrupowania wojsk nieprzyjaciela, które stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla oddziału w trakcie wykonania jego zadań, jak to przedstawiono na schemacie — załącznik nr 2. W tym celu śmigłowce szturmowe powinny działać poza rejonem działania oddziału rajdowego, na kierunkach podejścia przeciwnika, wykonując uderzenia ogniowe przede wszystkim na kolumny czołgów, artylerii oraz podchodzące odwody. Takie działanie, oprócz zadania przeciwnikowi znacznych strat, umożliwi zyskanie na czasie dla wykonania zasadniczego zadania przez oddział rajdowy. Wsparcie to może być realizowane poprzez uderzenia ogniowe na cele zaplanowane wcześniej całością sił (uderzenie jednoczesne) lub — co wydaje się bardziej prawdopodobne — poprzez samodzielne poszukiwanie i niszczenie obiektów nieprzyjaciela mogących uniemożliwić oddziałowi rajdowemu wykonanie zasadniczego zadania. Wspomniane działania mogą być prowadzone zarówno przez śmigłowce szturmowe, jak i samoloty lotnictwa myśliwsko-szturmowego w określonych rejonach na kierunku przemieszczania się oddziału rajdowego.

Możliwości bojowe lotnictwa działającego na korzyść oddziałów rajdowych należy rozpatrywać, jak wspomniano w tezach na sympozjum, według trzech grup wskaźników. Jednak ze względu na ograniczony czas mojego wystąpienia zasygnalizuję jedynie jeden z ważniejszych, moim zdaniem, elementów z grupy wskaźników skuteczności bojowej, tj. możliwości ogniowe.

Możliwości te należy rozpatrywać oddzielnie dla samolotów i dla śmigłowców szturmowych, jak przedstawiono to w tabelach (załączniki nr 3, 4 i 5) uwzględniając różne warianty uzbrojenia i strzelań. Są one dość duże, zwłaszcza podczas strzelania rakietami kierowanymi. Z przedstawionych danych wynika, że eskadra w składzie 16 śmigłowców uzbrojona w pociski kierowane jest w stanie zniszczyć z prawdopodobieństwem 0,95 od 8 do 13 czołgów, co w konkretnej sytuacji bojowej może mieć ogromne znaczenie dla działalności oddziału rajdowego. Jeżeli jednak przyjąć prawdopodobieństwo rażenia 0,8, to możliwości eskadry w tym zakresie

poważnie wzrosną, bowiem może ona zniszczyć około 30 środków pancernych nieprzyjaciela.

Z przedstawionych możliwości bojowych lotnictwa myśliwsko-szturmowego i śmigłowców szturmowych można wyciągnąć wniosek, że na ogół lotnictwo wsparcia jest zdolne do wykonywania większości zadań wymienionych poprzednio, a rzutujących na działania oddziałów rajdowych. Jednak należy liczyć się z tym, że siły i środki, jakimi lotnictwo to dysponuje, wobec dużej ilości różnorodnych obiektów nieprzyjaciela, są niewystarczające. Dlatego też przy wyborze zadań dla lotnictwa działającego na korzyść oddziałów prowadzących działania rajdowe należy kierować się zasadą przydziału lotnictwu w pierwszej kolejności tych obiektów do zwalczania, które mogą zagrazić oddziałom rajdowym w momencie, kiedy oddziały te nie będą w stanie ich skutecznie zwalczyć, np. w czasie przenikania w głąb ugrupowania nieprzyjaciela.

Bardzo poważny wpływ na jakość lotniczego wsparcia będzie miało: planowanie wykorzystania lotnictwa, dowodzenie oraz właściwa organizacja współdziałania z wojskami lądowymi.

Planowanie wykorzystania lotnictwa do wsparcia działań bojowych oddziału rajdowego powinno odbywać się na szczeblu taktycznym, a więc na SD DZ (DPanc), organizującej taki oddział, z udziałem oficerów z GDB. Ponieważ w skomplikowanej sytuacji bojowej może jednak zaistnieć konieczność zorganizowania (w skali armii) kilku oddziałów do działań rajdowych, planowanie wykorzystania lotnictwa będzie się odbywać wówczas na szczeblu operacyjnym przy współudziale CDB AL rozwiniętego przy SD armii ogólnowojskowej. Planowanie wykorzystania lotnictwa musi zawsze opierać się na konkretnej ocenie potrzeb oddziału rajdowego i możliwości lotnictwa, zapewniającego warunki skutecznego wykonania zadań. W celu właściwej organizacji współdziałania między lotnictwem a oddziałem rajdowym należy uwzględniać wszystkie możliwe warianty oddziaływania nieprzyjaciela w czasie realizowania poszczególnych zadań w jego ugrupowaniu. Szczególną uwagę należy zwrócić między innymi na ustalenie jednolitych sygnałów wzajemnego rozpoznawania się i wskazywania celów.

Wydaje się więc celowe, aby oficer lotnictwa z GDB przy SD związku taktycznego, który organizuje oddział rajdowy, wchodził w skład tego oddziału i posiadał łączność z GDB. Wspomniany oficer w konkretnej sytuacji bojowej mógłby nawet wskazywać cele dla lotnictwa wykonującego zadania ogniowe na korzyść oddziału rajdowego oraz informować załogi o miejscu znajdowania się tego oddziału. Znajomość aktualnego położenia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oddziału rajdowego przez załogi samolotów i śmigłowców stanowi podstawowy warunek zapewnienia bezpieczeństwa, wykluczający rażenie własnych wojsk.

Wspomniany oficer GDB znajdujący się w oddziale rajdowym powinien dodatkowo wykonywać niektóre czynności w celu upewnienia się co do przynależności nadlatujących grup lotnictwa, zwłaszcza śmigłowców, jeśli ich działanie odbywa się w bezpośredniej bliskości oddziału rajdowego, np. wezwanie dowódcy grupy lotniczej do wykonania wcześ-

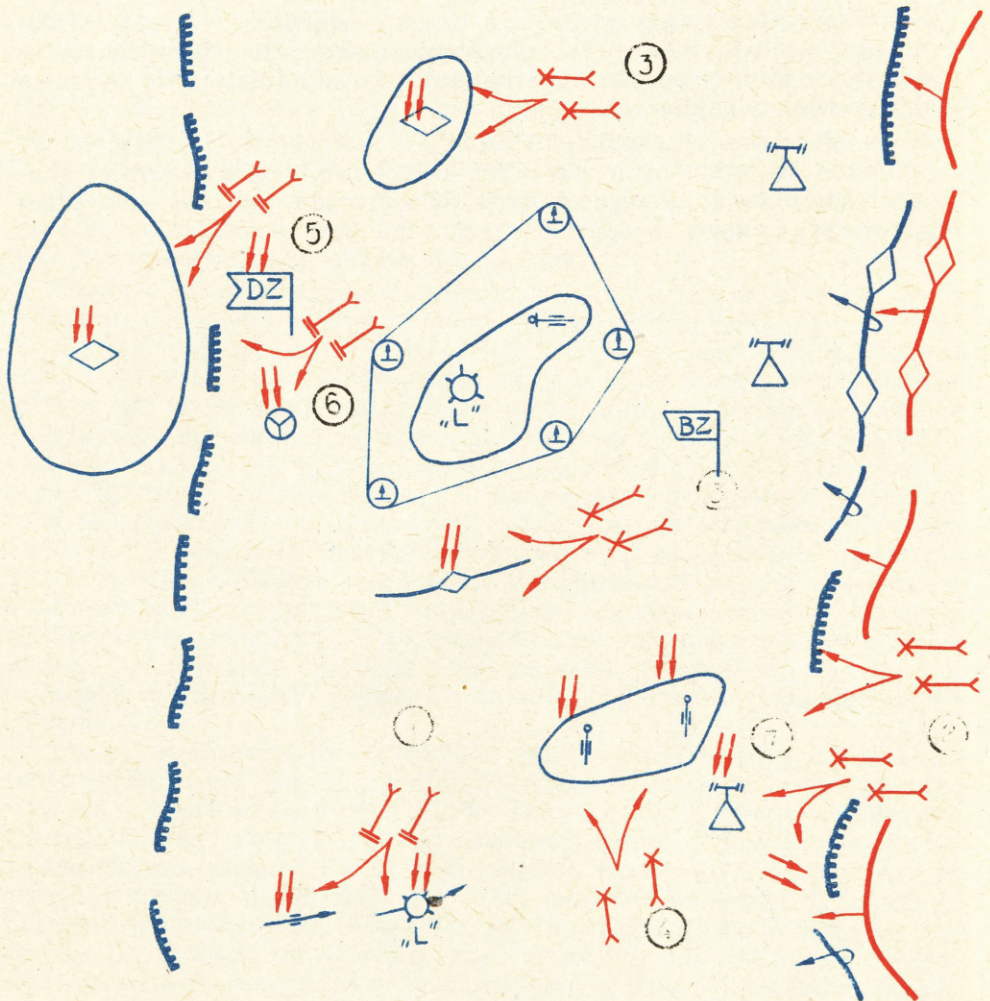
niej ustalonych sygnałów w ramach identyfikacji „ja swój samolot (śmigłowiec)”.

Wydaje się, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo samolotów i śmigłowców w strefach rażenia własnych środków obrony przeciwlotniczej powinien ponosić szef obrony przeciwlotniczej tego związku taktycznego, który organizuje i wysyła oddział do działań rajdowych. Dowodzenie lotnictwem wspierającym działania rajdowe powinno odbywać się według dotychczas obowiązujących zasad.

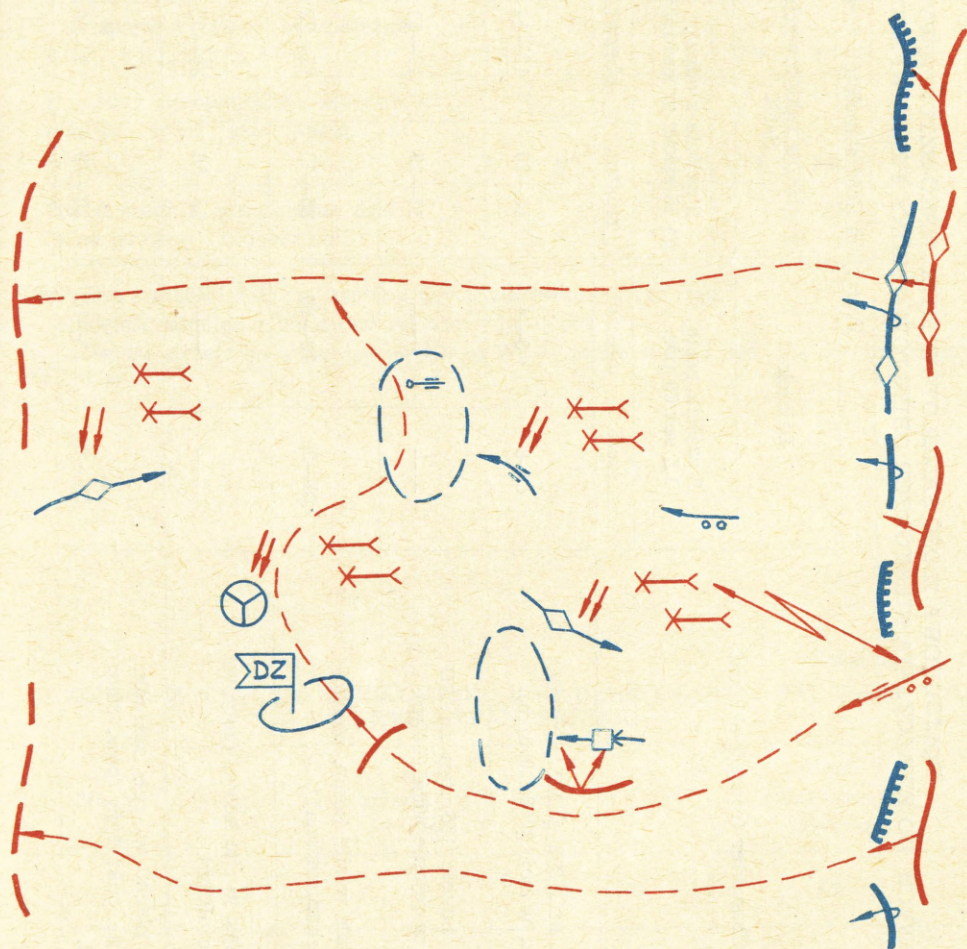
Na zakończenie należy stwierdzić, że przedstawione rozważania stanowią niewątpliwie tylko próbę określenia niektórych zagadnień rzutu-jących w zasadniczy sposób na problemy użycia lotnictwa do wsparcia działań oddziałów rajdowych.

W najbliższej przyszłości konieczne jest szczegółowe i kompleksowe rozpatrzenie wspomnianych zagadnień celem ustalenia najbardziej skutecznych sposobów lotniczego wsparcia działań rajdowych, zwłaszcza przez śmigłowce szturmowe.

ZADANIA WYKONYWANE PRZEZ LOTNICTWO
W RAMACH WSPARCIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO

WYKORZYSTANIE SMIGŁOWCÓW SZTURMOWYCH
PODCZAS DZIAŁAŃ ODDZIAŁU RAJDOWEGO
(wariant)

POLIGONOWA ILOŚĆ SAMOLOTÓW MYŚLIWSKO-SZTURMOWYCH
 POTRZEBNYCH DO ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH OBIEKTÓW OBRONY PRZECIWPANCERNEJ NIEPRZYJACIELA

Charakter (rodzaj) obiektu	Potrzebna ilość samolotów przy użyciu:					
	Działek		Pocisków raketowych S-5K		Działek i pocisków raketowych	
	zniszcz.	obezwł.	zniszcz.	obezwł.	zniszcz.	obezwł.
	2 zająścia, serie 1,5 sek/60 poc.	3—4	2 zająścia z odpal. po 16 rakiet w każdym.	12—14	I atak. 1,5 sek. seria z dz. II atak. salwa 32 rak.	
Bateria art. 203 i 175 mm na SO/4 dz. w rej. 2000x2000 m).	6—8	3—4	18—20	12—14	8—10	5—6
Bateria haubic 155 mm na SD (6 dział w rejonie 800x1000 m).	—	—	17—19	10—12	—	—
Kontratak w sile komp. piechoty zmechanizowanej.	20—30	18—20	36—40	28—32	30—34	24—26
Kontratak w sile komp. czołgów (ok. 17 czołgów).	—	—	50—56	30—32	—	—
Komp. piech. w rej. ześrodk. w terenie odkrytym (pow. 300x x400 m).	18—20	12—16	26—30	18—20	32—26	16—18

POLIGONOWA LICZBA SMIGŁOWCÓW DO OBEZWŁADNIENIA NIEKTÓRYCH
TYPÓW SPRZĘTU BOJOWEGO NIEPRZYJACIELA

Obiekty (cele)	Prawdopodob. gwarant. = 0,5			Prawdopodob. gwarant. NS-23		
	Działko NS-23		Pociski raketowe S-5K	Działko NS-23		Pociski raketowe S-5K
	W ₁	W ₂		W ₁	W ₂	
Transportery opanc. samobieżne działa i wyrzutnie PPK.	1,3	0,6	1,2	2,9	2,5	2,8
Pojazdy nieopancerz. samoch. transp. spec. radiostacje, st. r/lok. itp.	1,0	0,5	1,2	2,4	2,2	2,6
Czołgi średnie, samobieżne dzia- ła na podwoziu czołgowym.	—	—	1,3	—	—	2,9

Powyższe wartości dotyczą następujących warunków strzelania:

- odległość odpalenia pocisków raketowych — 600 m;
- odległość strzelania z działek — 400 m W₁ — jedną serią 2 sek. W₂ dwoma seria-
mi 2x2 sek.

MOŻLIWOŚCI KLUCZA SMIGŁOWCÓW Mi-2 UZBROJONYCH WG WARIANTU
PRZECIWPANCERNEGO

Praż	Pg	Ilość zniszczonych czołgów	Pg	Ilość zniszczonych czołgów
0,5	0,8	3,5	0,95	1,8
0,7	0,8	6,3	0,95	3,2

- Uwagi: — Praż = prawdopodobieństwo rażenia celu jednym pociskiem
— Pg = prawdopodobieństwo gwarantowane wyk. zadania.

Ppłk dypl. Roman ORŁOWSKI

SKŁAD, MOŻLIWOŚCI BOJOWE I DZIAŁANIE ODDZIAŁÓW RAJDOWYCH

Skomplikowany charakter współczesnego pola walki narzuca potrzebę tworzenia doraźnych oddziałów specjalnych dla wykonania określonego, specyficznego zadania bojowego, a zatem elastycznego kształtowania ugrupowania bojowego w zależności od wytworzonej sytuacji bojowej i wynikających z niej optymalnych zamierzeń rozegrania walki. Jednym z takich oddziałów specjalnych jest — zwany zgodnie z dokumentami normatywnymi — „oddział rajdowy”, którego istotę stanowi oddział wydzielony działający w wymiarze lądowo-powietrznym, stosujący formę działań rajdowych, które polegają na przeniknięciu w ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela, a następnie na poszukiwaniu obiektów ataku i rozbijaniu ich (niszczeniu), niejednokrotnie kilku jednocześnie, w nakazanym pasie, rejonie czy na kierunku działania.

Skład oddziałów rajdowych (wydzielonych) zależy będzie przede wszystkim od szczebla organizacyjnego, na którym zostaną one tworzone, przewidywanego charakteru obiektów do zwalczania, możliwości manewrowych, głębokości działania oraz ilości elementów ugrupowania bojowego nieprzyjaciela.

Analiza powyższych obiektów nieprzyjaciela i czynników przestrzenno-czasowych sugeruje, że oddział rajdowy powinien być w sile od kompanii do pułku włącznie. W niektórych publikacjach spotyka się stwierdzenie, że należy organizować oddział rajdowy już w sile plutonu. Uważam, że pluton może stanowić grupę rajdową doraźnie wysyłąną z oddziału dla zniszczenia (rozbicia) pojedynczego obiektu, na przykład: taktycznego węzła łączności lub taktycznego węzła energetycznego, stacji radiolokacyjnej, plutonu mózdzierzy, a nawet SD batalionu. Po wykonaniu zadania pluton powinien wrócić do sił głównych oddziału rajdowego.

Pułk może zorganizować oddział rajdowy w sile od kompanii do batalionu i wzmocnić go pododdziałami rodzajów wojsk i służb. Dywizja natomiast powinna tworzyć oddział rajdowy w sile batalionu do pułku wzmocnionego siłami i środkami rodzajów wojsk i służb.

W tyłowym zabezpieczeniu działań oddziału rajdowego partycypuje jedynie służba techniczna, wydzielając punkty pomocy technicznej na ciągach pancernych z takim wyliczeniem, by co najmniej jeden z nich

przypadł na kompanię. Zabezpieczenie medyczne polegać powinno na przydzieleniu każdej kompanii (baterii) co najmniej jednego opancerzonego wozu sanitarnego.

Taki skład bojowy oddziału rajdowego gwarantuje manewrowość działań bojowych i wykorzystanie całej siły ogniowej, a zarazem pozwala dowódcy oddziału na pełną koncentrację w czasie prowadzenia walki.

Możliwości bojowe oddziału rajdowego zależą głównie od jego składu, wyposażenia, parametrów przestrzenno-czasowych, stanu moralno-politycznego, wyszkolenia, efektywności i sprawności dowodzenia oraz zaopatrzenia. Analiza możliwości ogniowych stanowiących podstawowy czynnik ogólnych możliwości bojowych oddziału rajdowego pułku i dywizji wykazuje, że oddział ten w składzie kompanii piechoty na BWP i plutonu czołgów, prowadząc ogień z krótkich przystanków i w ruchu na odległość 1000—1500 m i zużywając średnio osiem pocisków na jeden cel może zniszczyć jedną jednostką ognia do 75 celów. Natomiast oddział rajdowy w składzie kompanii czołgów i plutonu piechoty na BWP, przy tych samych założeniach, może zniszczyć do 110 celów. Równa się to w przybliżeniu etatowej ilości ważniejszych środków walki batalionu nieprzyjaciela urzutowanego w głąb. Zakładając powyższe możliwości ogniowe można przyjąć, że zadania dla oddziału rajdowego o powyższym składzie powinny sięgać głębokości ugrupowania pierwszorzutowej brygady nieprzyjaciela. Treścią zadań powinno być zwalczanie elementów jego ugrupowania i dezorganizowanie systemu obrony poprzez rozbijanie odwodów batalionów pierwszorzutowych i stanowisk ogniowych moździerzy i artylerii, a także stanowisk dowodzenia.

Oddział rajdowy w sile batalionu piechoty na BWP z kompanią czołgów i baterią samobieźnych haubic 122 mm, przy podobnych założeniach, posiadana amunicją przy spręcie może zniszczyć do 270 celów, zaś w sile batalionu czołgów z kompanią piechoty na BWP i baterią samobieźnych haubic — do 310 celów, co stanowi ilość podstawowych środków walki brygady zmechanizowanej czy pancерnej Stanów Zjednoczonych i Bundeswehry. W związku z tym zadania powinny sięgać na głębokość ugrupowania dywizji nieprzyjaciela. Treścią ich powinno być zwalczanie przede wszystkim dywizjonów rakiet taktycznych i taktyczno-operacyjnych oraz wyrzutni rakietowych i równocześnie stanowisk dowodzenia dywizji i korpusu.

Oddział rajdowy w sile pułku zmechanizowanego z dywizjonem samobieźnych haubic 122 mm ma możliwość posiadanymi środkami ogniowymi, przy podobnych założeniach, zniszczyć do 810 celów, a w sile pułku czołgów z batalionem piechoty na BWP i dywizjonem samobieźnych haubic 122 mm — do 710 celów. Stanowi to zatem ilość zasadniczych środków walki dywizji zmechanizowanej i pancерnej urzutowanej w głąb. Należy stąd przyjąć, że oddział rajdowy w sile pułku wzmocnionego może otrzymać zadanie zwalczania obiektów nieprzyjaciela na całą głębokość ugrupowania jego korpusu armijnego. Powyższą głębokość zadań bojowych umożliwia również zasięg sprzętu bojowego zuży-

wającego jedną jednostkę napełnienia, bez potrzeby zabierania zapasów doraźnych.

Prowadzenie działań bojowych przez oddział rajdowy w natarciu pułku i dywizji polegać będzie przede wszystkim na rozbiciu (niszczeniu) elementów ugrupowania obronnego nieprzyjaciela, zwalczaniu jego środków napadu broni masowego rażenia, artylerii, odwodów specjalnych i ogólnowojskowych oraz systemów dowodzenia i zaopatrywania, a jednocześnie izolowaniu dopływu świeżych sił w rejon walki. W prowadzeniu tych działań można wyodrębnić następujące formy:

— przeniknięcie oddziału rajdowego w głąb ugrupowania bojowego nieprzyjaciela i niszczenie jego obiektów, po czym oderwanie się od nieprzyjaciela i ześrodkowanie w rejonie na jego tyłach dla odtworzenia zdolności bojowej;

— przeniknięcie oddziału rajdowego w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, rozpoczęcie działań bojowych w nakazanym rejonie i prowadzenie ich do czasu podejścia sił głównych. Ta forma będzie aktualna zwłaszcza wtedy, kiedy zaistnieje potrzeba wsparcia walki okrążonych wojsk własnych czy też rozpoznania i zniszczenia niezidentyfikowanych obiektów nieprzyjaciela;

— przeniknięcie oddziałów rajdowych w głąb ugrupowania nieprzyjaciela i rozbicie jego obiektów, a następnie opanowanie określonego rejonu (rubieży), samodzielnie lub z wcześniej lądującym desantem taktycznym i utrzymanie go do czasu podejścia sił głównych wojsk własnych.

Prowadząc działania bojowe oddział rajdowy stosuje takie formy walki, jak: napady, zasadzki i niszczenie. Napad i atak polegają na wcześniejszym rozpoznaniu obiektu, a następnie skrytym podejściu do niego na odległość co najmniej strzału bezwzględnych środków ogniowych wozów bojowych i wykonaniu zaskakującego ognia sztyletowego przy jednoczesnym zbliżeniu się do obiektu na maksymalnych prędkościach czołgów i BWP, by rozbić ocalałe elementy obiektu. Jednocześnie mogą być organizowane zasadzki przez czołgi i BWP przy ogniowym wsparciu samobieżnych haubic, w dogodnym terenie, na maszerujące kolumny nieprzyjaciela do frontu, jak i od frontu. Prowadzone także będą działania polegające na nękanii nieprzyjaciela ogniem i odchodzeniu w dogodnym kierunku. Takie działania odwracać będą uwagę nieprzyjaciela od zasadniczego rejonu (kierunku) walki własnych sił głównych. Działania „wiążące” prowadzone będą jedynie z odwodami (drugimi rzutami) nieprzyjaciela poprzez uderzenie oddziału rajdowego na jego ześrodkowane wojska, a następnie — manewrem i ciągłym oddziaływaniem — zmuszenie go do angażowania maksymalnej ilości sił i środków do walki z oddziałem rajdowym. Tworzenie ogniska walki wewnątrz ugrupowania bojowego nieprzyjaciela spowoduje izolację dopływu jego sił do rubieży styczności wojsk, a tym samym umożliwi swobodne działanie własnych sił głównych.

Walka oddziału rajdowego z jednym obiektem (elementem ugrupowania bojowego) nieprzyjaciela może być prowadzona całością lub częścią sił. Zasadą powinno być prowadzenie działań na kierunku siłami

wzmocnionej kompanii, czyli tworzenie w oddziale rajdowym tak zwanych grup rajdowych nawet w sile plutonu, zdolnych rozbić z zaskoczenia takie obiekty nieprzyjaciela, jak: pluton moździerzy, bateria artylerii, bateria rakiet taktycznych, czy wyrzutni raketowych, stanowisko dowodzenia brygady, odwody batalionowe itp. Takie ugrupowanie pozwoli prowadzić działania rajdowe na kilku kierunkach (w pasie) równocześnie, a tym samym zwalczać kilka obiektów w jednym czasie. Większe elementy nieprzyjaciela niszczone powinny być przez oddział rajdowy w sile do batalionu wzmocnionego. Typowymi obiektami ataku dla takiego oddziału będą dywizjony rakiet taktycznych i taktyczno-operacyjnych, dywizjony artylerii na stanowiskach ogniowych, brygadowe odwody specjalne i ogólnowojskowe, stanowiska dowodzenia dywizji, śmigłowce na lotniskach lub lądowiskach itp. W niektórych przypadkach, szczególnie w walce z odwodami dywizyjnymi, a nawet korpuśnymi nieprzyjaciela, oddział rajdowy w sile pułku powinien zaatakować obiekt i zwalczać go całością sił.

Przedstawione warianty składu oddziału rajdowego, jego możliwości bojowych i prowadzenia działań bojowych nie stanowią optymalnego rozwiązania. Sugerują jednak, aby na szczeblu taktycznym jego organizacja i skład umożliwiały — poprzez zaskoczenie — rozbić co najmniej zasadniczych środków walki brygady nieprzyjaciela.

Chciałbym również zwrócić uwagę na możliwość tworzenia zgrupowania rajdowego w sile DPD wyposażonej w BWD, która przerzucona drogą powietrzną na głębokie tyły nieprzyjaciela, może sparaliżować jego komunikację na obszarze do 5000 km² na okres wielu dni.

Kpt. dypl. Władysław ŁODZIANA

OCENA MOŻLIWOŚCI UŻYCIA ODDZIAŁÓW RAJDOWYCH W OBRONIE PUŁKU I DYWIZJI

W swoim wystąpieniu chciałbym omówić problemy obecnie kontrowersyjne, a mianowicie prowadzenie działań rajdowych w obronie pułku i dywizji. Znane są jednak w historii sztuki wojennej przykłady działań rajdowych prowadzonych także w **obronie** i to zarówno w przeszłości, jak i współcześnie.

Na przykład znakomity polski wódz, hetman polny koronny Stefan Czarniecki w czasie szwedzkiego „potopu” prowadząc tzw. „wojnę szarpaną” stosował na szeroką skalę działania rajdowe. Współcześnie spotykamy się z prowadzeniem działań rajdowych podczas wojny arabsko-izraelskiej w październiku 1973 r. przez izraelski oddział rajdowy, który wykorzystując lukę na styku 2 i 3 armii wojsk egipskich przeprawił się na zachodni brzeg kanału, gdzie zniszczył baterię przeciwlotniczych pocisków raketowych, składy amunicji i paliwa oraz wywołał chaos na tyłach wojsk egipskich.

Powyższe przykłady świadczą o celowości prowadzenia tego rodzaju działań, zwłaszcza że warunki, jakie stwarza współczesne pole walki, dla którego charakterystyczne są: manewrowy charakter działań bojowych, szybko zmieniające się sytuacje, istnienie luk, otwartych skrzydeł, powodują, iż działania rajdowe mogą być prowadzone we wszystkich rodzajach działań, a więc także i w obronie. Stąd też wynika konieczność zwrócenia uwagi przez dowódców na działania rajdowe sił wysyłanych z pułku lub dywizji w głąb ugrupowania nieprzyjaciela. Aktywne oddziaływanie oddziałów rajdowych na przeciwnika będącego w natarciu przyczynia się niewątpliwie do zmniejszania jego przewagi w siłach i środkach, dezorganizuje dowodzenie, współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych. Nie bez znaczenia jest także wpływ na stan psychologiczny przeciwnika działań oddziałów rajdowych, które w głąb ugrupowania nacierających wojsk — niszcząc szczególnie ważne obiekty i obezwładniając niektóre elementy ugrupowania bojowego — stwarzają poczucie niepewności i zagrożenia.

Najdogodniejsze warunki przejścia do działań rajdowych powstaną najczęściej w czasie przechodzenia dywizji (pułku) z natarcia do obrony. W okresie tym istnieje bowiem możliwość skrytego wejścia oddziału raj-

dowego w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, głównie przez luki i otwarte skrzydła powstałe w wyniku nierównomiernego rozmieszczenia wojsk nieprzyjaciela wzdłuż frontu.

W czasie przechodzenia z natarcia do obrony niektóre pododdziały dywizji (pułku) będą najdalej wysunięte do przodu. Stąd też mogą być pozostawione i wykorzystane do działań rajdowych; przy czym powinny mieć odpowiednio wcześniej uzupełnione środki materiałowe, głównie amunicję, materiał wybuchowy itp. W skład oddziału rajdowego mogą również wchodzić siły (kompania-batalion) znajdujące się w oderwaniu od sił głównych pułku lub dywizji w okresie przechodzenia do obrony.

Umiejętne wykorzystanie tych sił do działań rajdowych pozwoli w sposób zorganizowany i szybki niszczyć określone obiekty i dezorganizować natarcie nieprzyjaciela, a tym samym stworzyć siłom głównym dywizji (pułku) sprzyjające warunki przejścia do działań obronnych. Niemniej jednak w tym przypadku warunki działania oddziałów rajdowych w głąb zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela będą niezwykle trudne i złożone. Rozwiązania wymagają problemy dotyczące zaopatrywania oddziału rajdowego w środki walki, jego przenikania w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, sposoby powrotu, a w wypadku przechodzenia z obrony do natarcia — sposoby aktywnego przetrwania w głąb ugrupowania do czasu podejścia sił głównych własnych wojsk.

Kolejnymi trudnościami komplikującymi działanie oddziału rajdowego są zdecydowana przewaga przeciwnika oraz duża ilość sił i środków znajdujących się w ruchu w rejonie działania tego oddziału. Z tego też względu należy dokonywać wnikliwej oceny obiektów przeciwnika przeznaczonych do niszczenia przez oddziały rajdowe pułku (dywizji) nieco innej niż w działaniach zaczepnych. Przewartościowaniu ulegną zadania oddziału rajdowego głównie na korzyść zakłócenia organizowania i rozwijania zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela do natarcia. Istota działania oddziału rajdowego polegać będzie na tym, że po wejściu w głąb zgrupowania uderzeniowego przeciwnika przedmiotem działania jest nie jeden, lecz kilka różnych obiektów znajdujących się w ruchu na różnych głębokościach. Jako zadanie priorytetowe w każdych działaniach bojowych, zwłaszcza w obronie, uważać należy zwalczanie broni jądrowej. Jest to bowiem jedno z głównych zadań oddziału rajdowego.

W odróżnieniu od działań rajdowych w natarciu, w obronie przedmiotem ataku będą również pododdziały zmechanizowane i pancerne, głównie kolumny kompanijne, batalionowe, przekraczające newralgiczne przejścia w czasie przegrupowania do rubieży ataku, szczególnie na rubieży rozwinięcia w kolumny batalionowe.

Do innych najważniejszych obiektów, które mogą być zwalczane przez oddziały rajdowe w czasie przechodzenia wojsk do obrony i w toku walki obronnej, należą: pododdziały artylerii raketowej, stanowiska dowodzenia (głównie wysunięte stanowiska dowodzenia przegrupowujące się w rejon rozwinięcia przed siłami głównymi), siły i środki walki radioelektronicznej, elementy systemu OPL, śmigłowce transportowe, śmigłowce uzbrojone, kawaleria powietrzna, w rejonach wyczekiwania, oraz

w niektórych wypadkach pododdziały i urządzenia tyłowe, a więc takie obiekty, które w wyniku ich obezwładnienia lub zakłócenia przez oddział rajdowy spowodują opóźnienie natarcia przeciwnika, zdeorganizują jego współdziałanie i dowodzenie.

Charakterystyka tych samych obiektów będzie jednak różna, a to głównie z tego względu, że większość z nich będzie w trakcie przegrupowywania, zmiany stanowisk startowych lub ogniowych itp. W tej sytuacji do podstawowych sposobów (form) zwalczania obiektów trzeba zaliczyć: zasadzki, napady wykonywane równocześnie na kilka obiektów lub następujące po sobie w warunkach bardzo utrudnionych, głównie ze względu na duże nasycenie sił i środków nieprzyjaciela, (zwłaszcza na głównym kierunku uderzenia), zmienność sytuacji, obecność w głębi ugrupowania uderzeniowego wojsk operacyjnych przegrupowujących się do rubieży wejścia do walki. Biorąc pod uwagę możliwości pułku pierwszego rzutu dywizji, wysłanie oddziału rajdowego może nastąpić tylko w warunkach, gdy pułk (pz, pcz) przechodzi z natarcia do obrony, przez pozostawienie na tyłach przeciwnika części sił kompanii wzmocnionej kp lub kcz z zamiarem działania jako oddział rajdowy.

Inaczej przedstawiać się będzie sprawa na szczeblu dywizji, gdzie szeroki front i występujące w nim luki oraz fakt, że przeciwnik nie uderza w całym pasie obrony dywizji, lecz na wybranych kierunkach, umożliwią wysyłanie i działanie oddziałów rajdowych zarówno w czasie organizowania obrony, jak i w okresie prowadzenia działań obronnych, a także po przegranej boju spotkaniowym, kiedy siły główne organizują obronę w bezpośredniej styczności w warunkach bardzo trudnych i skomplikowanych. Szeroko zakrojone działania rajdowe będą miały za cel utrzymanie aktywności działań bojowych, zmylenie przeciwnika co do zamiaru przejścia do obrony, dezorganizację systemu dowodzenia wojsk będących w styczności poprzez niszczenie stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych, stanowisk ogniowych artylerii, środków przenoszenia broni jądrowej, a także dezorganizację systemu rozpoznania. Oddział rajdowy wysyłany ze szczebla dywizji może być w sile wzmocnionego batalionu (bcz, bp); niekiedy (po przegranej boju spotkaniowym) istnieje możliwość, a nawet konieczność wysłania dwóch oddziałów rajdowych np. w sile batalionu (bcz, bp) i kompanii (kcz, kp), które realizować będą zadania na oddzielnych kierunkach w głębi ugrupowania przeciwnika. Wysłanie większych niż wymieniałem oddziałów rajdowych ze szczebla pułku (dywizji) jest niecelowe ze względu na warunki i możliwości, a przede wszystkim na przewagę przeciwnika i z reguły brak sił i środków do obrony. Oddziały rajdowe w sile do pułku może natomiast wysłać armia, gdyż w jej pasie działania wystąpią dogodniejsze warunki do przenikania w głąb zgrupowania uderzeniowego przeciwnika i działania na jego tyłach.

Godny podkreślenia jest problem warunków terenowych, w jakich działać będą oddziały rajdowe wysyłane z obrony, ponieważ teren odkryty nie zapewniający warunków maskowania, szybkiego i skrytego po-

dejsia do obiektu i odejsia w zasadzie wyklucza dzialanie w ugrupowaniu przeciwnika majacego inicjatywe i przewage.

Omawiajac obiekty przeciwnika oplacalne do zwalczania przez oddzialy rajdowe, jako jedna z ich cech podkreslilem ruchliwosc, ktora czyni z nich cele trudne do niszczenia ogniem artylerii. Jesli maja one jeszcze dodatkowo male wymiary i opancerzenie, sa w owczas wręcz niemozliwe do obezwladnienia lub zniszczenia. Ponadto cele te rozmieszczone beda na roznych glębokosciach w ugrupowaniu przeciwnika od rubiezy styczności, np. wyrzutnie LARS — ok. 4 km, bateria artylerii haubic 203,2 mm — ok. 6 km, wyrzutnie HJ — 6—10 km, wyrzutnie LANCE — 8—20 km, SD brygady — 4—8 km, SD dywizji — 8—20 km. Obiekty te jednoczesnie wywierac beda wplyw na glębokosc dzialania oddzialow rajdowych, tj. na glębokosc rozmieszczenia SD i srodkow przenoszenia broni jadrowej dywizji.

W swietle omawianych problemow nasuwa sie pytanie, jak dzialac bedzie oddzial rajdowy wyslany w glab zgrupowania uderzeniowego przeciwnika. O sposobie dzialania decydowac bedzie wykorzystanie pulku (dywizji) do dalszych dzialan. Jezeli przewiduje sie przejście do dzialan zaczepnych, w owczas oddzial rajdowy nie bedzie dzialal w kierunku wojsk wlasnych po zniszczeniu obiektow na tylach nieprzyjaciela, lecz wykorzystujac warunki terenowe i stopniowa utrate inicjatywy przez przeciwnika bedzie wykonywac zadania rajdowe do czasu podejscia sil glownych do rejonu dzialania oddzialu rajdowego. Jezeli nie przewiduje sie przejścia do dzialan zaczepnych, to w tych warunkach oddzial rajdowy po zniszczeniu obiektow w glębi ugrupowania przeciwnika dziala w kierunku wojsk wlasnych i przy wsparciu artylerii zwalcza obiekty na kierunku powrotu. Uwzgledniajac specyfike dzialania, koniecznosc niszczenia duzej ilosci celow, w tym nie opancerzonych, celowe wydaje sie wyposazenie oddzialow rajdowych w miotacze ognia z przeznaczeniem do niszczenia urzadzen tylowych oraz samochodow i urzadzen stanowisk dowodzenia.

Z rozwazan tych wynikaja nastepujace wnioski:

— oddzialy rajdowe moga byc tworzone wtedy, gdy przewiduje sie przejście do natarcia oraz w okresie organizowania obrony;

— oddzial rajdowy powinien dzialac nie na kierunku glownego uderzenia przeciwnika (tzn. tam, gdzie nie bedzie najwiekszej ilosci sil, glownie wojsk operacyjnych i wystepowac beda sprzyjajace warunki terenowe);

— oddzial rajdowy wyslany z pulku moze niszczyc obiekty znajdujace sie w ugrupowaniu dywizji pierwszego rzutu, zaś wyslany z dywizji — elementy ugrupowania KA (WSD, SD, SS Sergeant).

Kpt. inż. Andrzej MUTH

NISZCZENIE PUNKTÓW DOWODZENIA I OBIEKTÓW TYŁOWYCH NIEPRZYJACIELA PRZEZ ODDZIAŁY RAJDOWE

W swoim wystąpieniu pragnę przedstawić niektóre wybrane problemy działania oddziału rajdowego, głównie podczas niszczenia punktów dowodzenia i obiektów tyłowych nieprzyjaciela, na podstawie doświadczeń uzyskanych z przeprowadzonych ćwiczeń doskonalących w czasie trwania obozu zimowego, a także z ćwiczeń z wojskami, w których uczestniczyły grupy II kursu WL (w 16 DPanc i 8 DZ) oraz z przeprowadzonego seminarium Koła Naukowego Słuchaczy KTO.

W historii znanych jest wiele faktów, gdy oddział czy pododdział wojska, pod doskonałym dowództwem, rozbił wielokrotnie liczniejszy, często dobrze uzbrojony oddział pozbawiony sprawnego dowodzenia i kierowania. Stąd olbrzymią wagę przywiązuje się m. in. do zakłócenia systemu dowodzenia i funkcjonowania punktów dowodzenia. Dużą rolę w tym zakresie mogą odgrywać oddziały rajdowe. Pozwolę sobie w tym miejscu przypomnieć wypowiedź prof. Tadeusza Kotarbińskiego, który m. in. pisze: „Stwierdzimy dalej, że rozpad elementu kierowniczego bardziej na ogół zagraża przetrwaniu przedmiotu złożonego niż rozpad niejednego z elementów niekierowniczych. Jasne jest wtedy, że sprawność wymaga uderzenia w elementy kierownicze tych przedmiotów złożonych, skoro od ich rozpadu zależy w największej mierze rozpad całości”.¹ Trzeba przy tym zaznaczyć, że skutki porażenia organów kierowniczych są tym większe, im szerszy jest ich zakres działania, im większym układem kierują.

Należy zatem poszukiwać skutecznych sposobów nie tylko paraliżowania i zakłócania, ale również zwalczania punktów dowodzenia nieprzyjaciela, wykrywać ich słabe strony oraz ciągle doskonalić formy działania oddziału (grupy) rajdowego.

Oceniając problemy zwalczania punktów dowodzenia warto zwrócić uwagę na niektóre aspekty ich funkcjonowania. Według regulaminów sił lądowych państw NATO rozmieszczenie punktów dowodzenia warunkuje się przede wszystkim konkretną sytuacją taktyczno-operacyjną oraz istniejącymi warunkami i potrzebami. Za niedogodne na lokalizację SD

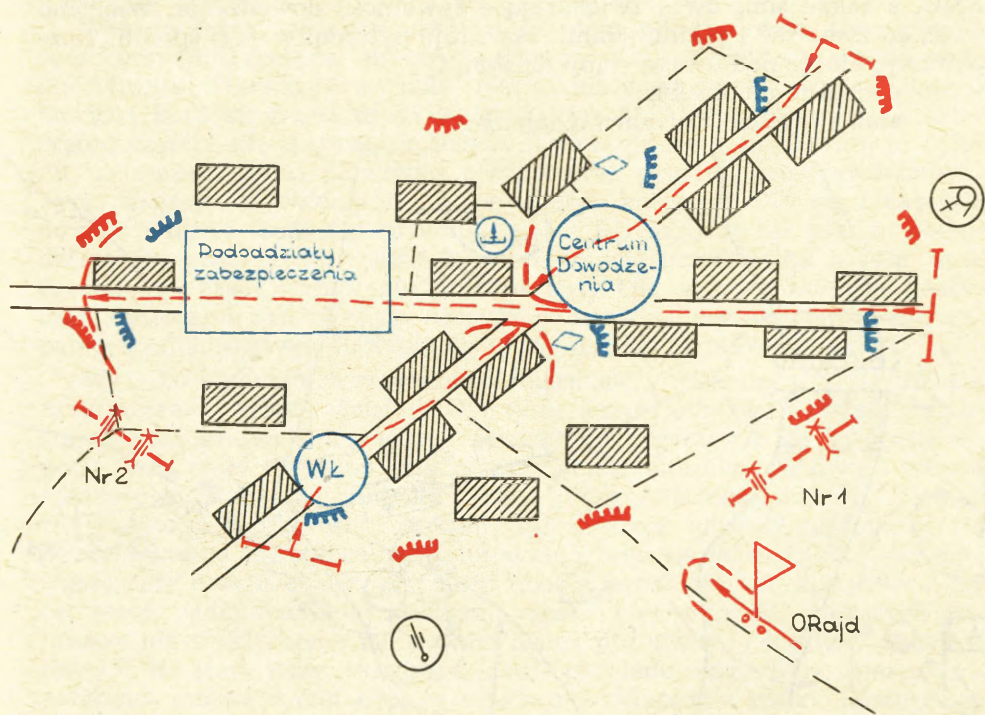
¹ „Traktat o dobrej robocie”. Ossolineum, wyd. 4, 1969 r. s. 244—5.

uważa się podejścia do dużych miast i osiedli, węzły dróg kołowych i kolejowych, kluczowe punkty terenowe itp.

Warto jeszcze dodać, że na szczeblu dywizji i KA organizuje się także SD dowództwa artylerii, a niekiedy nawet SD dowództwa przydzielonymi jednostkami wsparcia. Rozmieszcza się je w pobliżu WSD dywizji (KA).

Ze wstępnej analizy rozmieszczenia punktów dowodzenia na poszczególnych szczeblach wynika, że batalionowe i brygadowe punkty dowodzenia znajdują się w zasięgu pułku, a dywizji i korpusu — na głębokości zadań nacierającej dywizji. Stąd też można przyjąć zasadę, że zakłócanie i niekiedy niszczenie SD do szczebla dywizji powinno być dokonywane przez oddziały rajdowe dywizji.

Na skład oddziałów rajdowych i sposoby niszczenia punktów dowodzenia mają również wpływ: struktura organizacyjna i ugrupowanie tych obiektów, ich znaczenie w systemie dowodzenia oraz ilość sił i środków wydzielonych do obrony tych punktów. Liczebność tych sił można

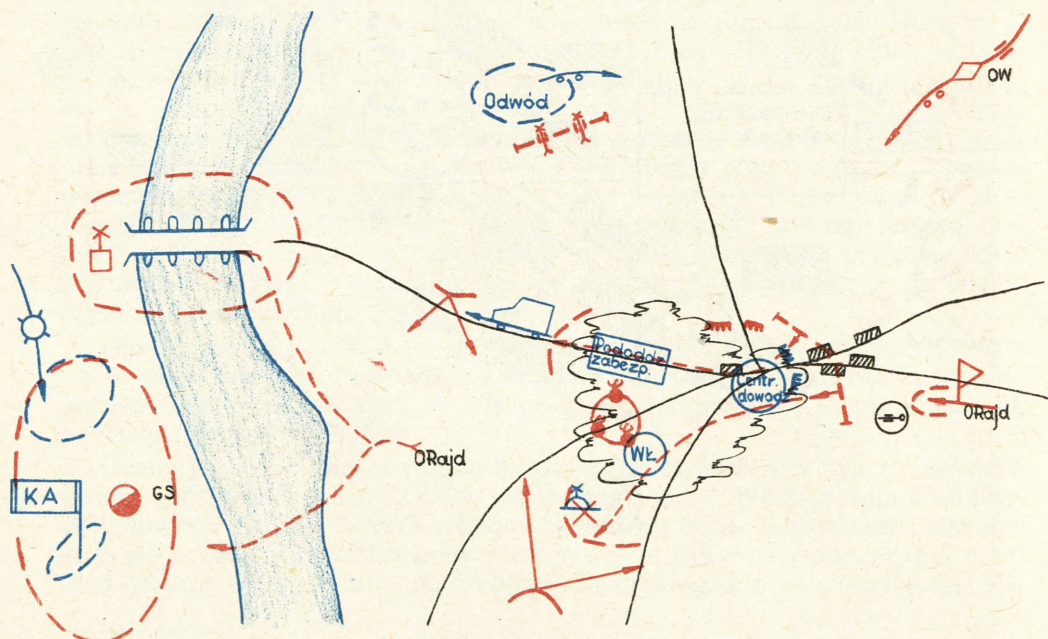

Rys. 1. Atak oddziału rajdowego na SD rozmieszczone w miejscowości (mieście).

przyrównać do pododdziałów bojowych. Biorąc zatem pod uwagę potrzeby ilościowe stwierdzamy, że do zakłócenia funkcjonowania punktu dowodzenia od brygady wzwyż potrzebne są siły od kompanii do batalionu. Porównując jednak te siły pod względem jakościowym, wystarczy do ich rozbicia użyć mniejszych sił, ale niezwykle ruchliwych, wyposażonych w różne środki walki (czołgi, BWP, moździerze, środki ppanc, miotacze ognia).

Uważam, że skuteczność działania oddziałów rajdowych zależy od szybkości, celności i siły uderzenia w najbardziej czułe elementy punktów dowodzenia. Analizując możliwości bojowe oddziału rajdowego warto zaznaczyć, że o ile szybkość towarzyszy ciągle działaniu tego oddziału, o tyle celność i skuteczność ognia staje się problemem niezwykle skomplikowanym. Wpływa na to złożoność punktów dowodzenia. Np. SD dywizji USA posiada 23 elementy organizacyjne. Nie ulega wątpliwości, że głównymi obiektami zwalczanymi w pierwszej kolejności powinny być, ze względu na ich rolę, właśnie centra dowodzenia, węzły łączności, a w nich centrale radiowe i aparatury łączności dalekosiężnej, co obrazują rysunki 1 i 2. W związku z rozwojem automatyzacji dowodzenia powinny być niszczone również środki przetwarzania informacji, centrale EMC, a także śmigłowce zwiększające żywotność dowodzenia. Wiadomo więc, co zwalczać i jakimi siłami. Pozostaje pytanie: w jaki sposób? Rozpatrz je biorąc pod uwagę etapy działań, tj.:

- podejście do obiektu;
- atak i wyjście z obszaru działania.

Rys. 2. Atak oddziału rajdowego na SD rozmieszczone w terenie otwartym.

Wprowadzenie do walki oddziału rajdowego jest przedsięwzięciem skomplikowanym, wymaga bowiem precyzyjnego zaplanowania, zabezpieczenia i zorganizowania współdziałania. Zaniedbanie któregoś z zadań zabezpieczenia walki oddziału rajdowego może przyczynić się do niewykonania zadania, a nawet rozbicia tego oddziału.

Niezwykle istotne w czasie wykonywania rajdu i uderzenia na punkt dowodzenia jest ciągle rozpoznawanie obiektu. Oddział rajdowy musi otrzymywać możliwie dużo danych od organów rozpoznania, w tym również od rozpoznania powietrznego. Na obiekt, w tym wypadku punkt dowodzenia, może precyzyjnie naprowadzić śmigłowiec patrol rozpoznawczy lub grupa specjalna, zwłaszcza gdy SD jest doskonale zamaskowane. W przypadku korzystania z danych rozpoznania radioelektronicznego należy brać pod uwagę oddalenie grupy środków radiowych od centrum dowodzenia. Zasadą jest rozmieszczenie ich w odległości 2—5 km od centrum. Po podejściu oddziału rajdowego do SD (rozwinętego w rejonie), może on działać w dwóch wariantach:

a) okrążyć i atakiem z kilku kierunków całkowicie zniszczyć SD (rys. 1);

b) niszczyć kolejno jego najważniejsze elementy, zmuszając je do wyjścia z rejonu.

W pierwszym wariantcie czas walki zależy od warunków terenowych, sposobu rozmieszczenia, obrony i ochrony, a także niekiedy oddziaływania odvodu. Pierwszy wariant jest trudny do zrealizowania. Dlatego bardziej korzystny jest drugi wariant (rys. 2), który polegałby na uderzeniu częścią sił, aby zmusić SD do wycofania się z zajmowanego rejonu, natomiast siłami głównymi przygotować zasadzki na prawdopodobnych drogach wycofania się. Maszerujące kolumny SD są łatwiejsze do niszczenia, a sam fakt przemieszczenia SD narusza już system dowodzenia. Do zmiany SD można również zmusić przeciwnika innymi sposobami, np. przez wzniecenie pożarów (gdy OR wzmocniony jest miotaczami płomieni lub na jego korzyść wykonuje uderzenie środkami zapalającymi lotnictwo) lub zalanie wodą terenu rozmieszczenia SD.

Wyjątkowego wręcz znaczenia nabiera we współczesnych warunkach zabezpieczenie tyłowe działań. Olbrzymi wzrost siły ognia wojsk zwiększa zużycie amunicji, a wzrost mechanizacji przyczynia się do ogromnego zużycia paliw. Pozbawienie nieprzyjaciela amunicji, paliwa i innych środków w znacznym stopniu obniża jego zdolność bojową. Dlatego też analizując możliwości niszczenia tyłów przez oddziały rajdowe warto zwrócić uwagę na opłacalność stosowania tego sposobu działań, bowiem zniszczenie czołgu, BWP, wyrzutni, działa, samolotu lub śmigłowca czy też stacji radiolokacyjnej środkami ogniowymi wymaga większych nakładów niż wykluczenie ich z walki drogą pozbawienia środków materiałowych. Niszcząc bazy, składnice, stacje przeładunkowe i transporty zaopatrzenia można sprzęt bojowy masowo wykluczać z walki. Dlatego też „walkę z tyłami” przeciwnika uznaje się coraz częściej za jedno z ważniejszych i opłacalnych zadań. Niszczenie tyłów, niezależnie od dotychczas stosowanych sposobów z pomocą lotnictwa, pododdziałów śmigłow-

ców, taktycznych desantów powietrznych, naziemnych grup rozpoznawczych mogą również prowadzić oddziały rajdowe. Zwalczanie wszelkich obiektów w głębi ugrupowania przeciwnika przez pododdziały wojsk lądowych jest bardzo trudne i skomplikowane, a w przypadku tyłów trudności te wzrastają ze względu na głębokość, obszar ich rozmieszczenia oraz sposób funkcjonowania. Dla przykładu, w obronie wg poglądów Bundeswehry, rejony dla pododdziałów zaopatrywania dla szczebli od batalionu do dywizji wyznacza się w odległości od 15 do 80 km od rubieży czołowych punktów oporu. Na uwagę zasługuje fakt, że punkty zaopatrywania w głowice jądrowe rozwija się dla jednostek raketowych „Honest John” w środkowej części tyłowego obszaru korpusu, tj. 60—80 km, a dla dywizjonu „Sergeant” w tylnej części tego obszaru w odległości 100 km i więcej od rubieży czołowych punktów oporu.

Biorąc pod uwagę możliwości maskowania oraz obszar rozmieszczenia poszczególnych obiektów i urządzeń tyłowych, wybór opłacalnych do niszczenia elementów staje się niezwykle trudny. Dlatego uważam, że najskuteczniejsze będzie zwalczanie tyłów na drogach dowozu i ewakuacji. Dla pełniejszej oceny tyłów jako obiektów zwalczanych w działaniach rajdowych konieczne jest rozpatrzenie ich ochrony i obrony.

Na marginesie tych rozważań warto zaznaczyć, że sprawie obrony tyłów poświęca się za mało uwagi. Np. przed operacją Wiślańsko-Odrzańską tyły 1 Frontu Białoruskiego ochraniały: jedna brygada pancerna, trzy pułki specjalne, osiem pułków NKWD, dwa pułki zapasowe, pułk piechoty, cztery paplot oraz jeden daplot.² Nie wykluczone, że współcześnie — w obliczu zagrożenia — do obrony tyłów wydzielać się będzie również określone siły.

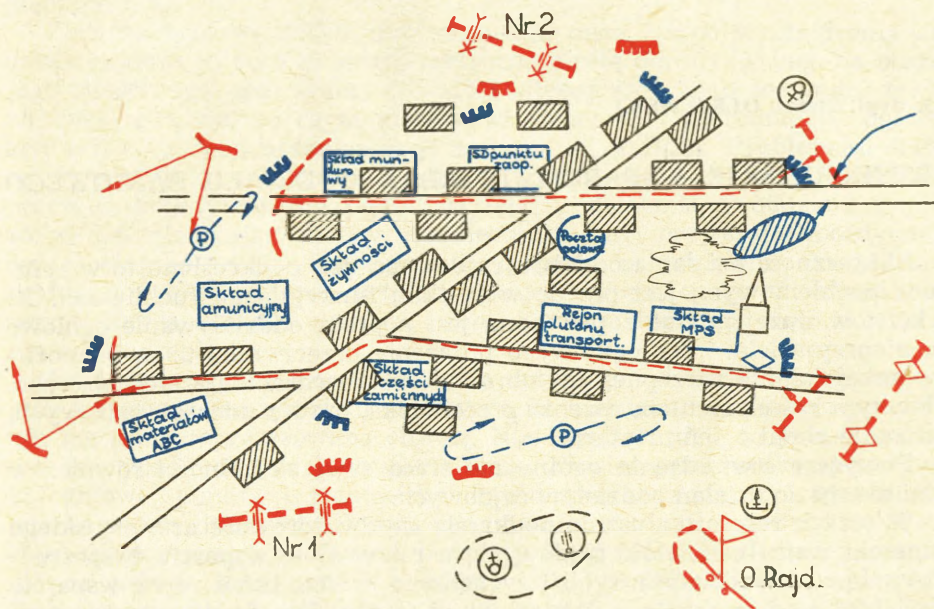
W Bundeswehrze przywiązuje się dużą wagę do obrony tyłów, np. w pododdziałach tyłowych brygady wg etatu znajduje się 70 pancerzownic. Z analizy ugrupowania i możliwości obronnych tyłów przeciwnika wynika, że do zwalczania rozwiniętych elementów tyłowych brygady i dywizji należałoby tworzyć dywizyjne oddziały rajdowe w sile do wzmocnionego bp, natomiast korpusne punkty zaopatrywania powinny niszczyć armijne OR. Nie oznacza to, że nie ma możliwości zwalczania obiektów tyłowych wymienianych szczebli w czasie rajdów wykonywanych przez pododdziały o mniejszym składzie, szczególnie kolumn tyłowych w ruchu. Sądzę również, że sposoby niszczenia obiektów i urządzeń tyłowych powinny być różne i za każdym razem wnikliwie rozpatrywane przez dowódcę oddziału rajdowego. Wariant takiego działania przedstawia rys. 3.

W zakończeniu ograniczę się do uogólnienia niektórych zasad niszczenia tyłów przez oddziały rajdowe:

— do szczególnie ważnych obiektów należy zaliczyć składy ładunków jądrowych i paliwa raketowego, min jądrowych, amunicji, MPS i części zamiennych;

— w czasie działania oddziału rajdowego, ze względu na brak nie-

² „Myśl Wojskowa” nr 3/1966 s. 90.

Rys. 3. Atak oddziału rajdowego na dywizyjny punkt zaopatrywania

kiedy możliwości oceny stopnia ważności poszczególnych obiektów, powinno się niszczyć wszelkie punkty zaopatrywania;

— ze względu na obronę i ochronę tyłów, najbardziej efektywne może być zwalczanie ich w czasie rajdów powietrzno-lądowych;

— oddziały rajdowe powinny niszczyć przede wszystkim kolumny tyłowe z zaopatrzeniem maszerujące w kierunku frontu i na drogach rozkadowych;

— mogą powstać sytuacje, w których zajdzie potrzeba zdobycia określonych składów środków materiałowych i utrzymania ich do czasu podejścia sił głównych (jak to miało miejsce np. w Ardenach).

Problem zwalczania punktów dowodzenia i obiektów tyłowych jest niezwykle trudny i wymaga dalszych badań. Rozważania mają charakter dyskusyjny i zostały w pewnym stopniu uogólnione bez podania szczegółów działania oddziałów rajdowych. Zamierzałem jedynie zwrócić uwagę na najważniejsze problemy teoretyczne, które — moim zdaniem — należałoby w ramach dyskusji rozwinąć i sprawdzić w procesie szkolenia wojsk.

Mjr dypl. Stefan OLSZEWSKI

ARTYLERYJSKIE WSPARCIE DZIAŁAŃ ODDZIAŁU RAJDOWEGO

Skuteczność działania oddziału rajdowego, jak podkreślono to w referacie problemowym, jest przede wszystkim funkcją jego ruchliwości. Ta z kolei w dużej mierze zapewniona jest poprzez oddziaływanie ogniowe na nieprzyjaciela. „Bez ogniowego porażenia przeciwnika ... są niemożliwe ani działania zaczepne, ani obronne”¹ stwierdza marszałek Greczko. Głównym zaś elementem rażenia przeciwnika, oprócz uderzeń jądrowych, pozostaje nadal ogień artylerii.

Powyższe stwierdzenia ogólne nie tracą swej aktualności również w odniesieniu do działań oddziałów rajdowych.

W tezach referatu słusznie podkreśla się dwutorowość artyleryjskiego wsparcia walki oddziałów rajdowych, a mianowicie wsparcie bezpośrednie przez pododdziały artylerii wchodzące w ich skład oraz wsparcie pośrednie ogniem artylerii działającej od frontu. Ten drugi rodzaj wsparcia występuje okresowo, tylko w początkowej i końcowej fazie działania oddziału rajdowego. Niemniej decyduje on często o powodzeniu tegoż działania. Dlatego też rozpatrzony zostanie w pierwszej kolejności.

1. Pośrednie wsparcie działań oddziału rajdowego

1.1. W okresie wejścia do walki.

Wsparcie ogniem artylerii jest jednym z czynników zapewniających płynne wejście do walki i oderwanie się oddziału rajdowego od sił głównych. Oczywiście działalność ogniowa artylerii w tym okresie uzależniona będzie od sposobu wchodzenia oddziału rajdowego do działań. Jak to już podkreślano, powinien on wejść do działań skrycie i w dużym tempie. System ognia artylerii powinien więc być tym wymaganiom podporządkowany. Nie może być mowy o metodycznym torowaniu ogniem artylerii drogi dla oddziału rajdowego. Wydaje się, że bardziej celowe byłoby wzmocnienie działalności ogniowej na kierunku dezorientującym przeciwnika. Odwrócenie uwagi przeciwnika od kierunku wprowadzania oddziału rajdowego zapewni mu szybkie pokonanie strefy obrony przeciw-

¹ A. A. Greczko, Siły Zbrojne Państwa Radzieckiego, s. 258.

nika najbardziej zagęszczonej środkami walki. Sądzę, że działalność ogniowa artylerii w tym okresie powinna skupić się na zwalczaniu punktów i stanowisk dowodzenia oraz systemu rozpoznania przeciwnika w głębi obrony.

Zadania ogniowe artylerii umożliwiają duże tempo wychodzenia oddziału rajdowego poza przednią taktyczną strefę obrony, a więc na obszar jego właściwego operowania (10—15 i więcej km). Etap ten może trwać najwyżej godzinę, po czym możliwości wsparcia pośredniego ogniem artylerii — z racji ograniczonego zasięgu — zanikają. Problemem ściśle artyleryjskim jest techniczna strona wykonania tych zadań. Zachodzi potrzeba koordynowania ognia artylerii z działaniami oddziału rajdowego. Uwzględniając obecny stan techniki artyleryjskiej koordynację ognia osiągnąć można najsukuteczniej poprzez przydzielenie do oddziału rajdowego obserwatora artyleryjskiego, wyposażonego w odpowiedni sprzęt. Ranga zadania wymaga, ażeby był nim któryś z dowódców plutonu dowodzenia.

Omówiony wyżej sposób działania artylerii będzie miał miejsce podczas wprowadzania oddziału rajdowego na kierunek, na którym przeciwnik ma słabo zorganizowaną obronę. Nie zawsze będzie to jednak możliwe. W wypadkach takich artyleria może oslepić przeciwnika (jego środki ogniowe, punkty i stanowiska dowódczo-obszernicze) poprzez stawianie zasłon dymnych. Sposób zadymiania jest uzależniony od warunków atmosferycznych. Zawsze będzie jednak można wykonać zadymianie na jednym ze skrzydeł wchodzącego do walki oddziału rajdowego. Rubież zadymiania należałoby urzutowywać w głąb na 3—4 km. Drugie otwarte skrzydło powinno być zabezpieczone bądź to ogniem artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk ogniowych na tym kierunku, bądź osłonięte odwodem przeciwpancernym (pułku, dywizji).

1.2. W końcowej fazie działania

Wsparcie ogniem artylerii w tej fazie uzależnione jest od sposobu kończenia działań przez oddział rajdowy. Jeżeli wraca w ugrupowanie bojowe sił głównych, artyleria nacierających czy broniących się oddziałów powinna ogniem umożliwić jego połączenie się z nimi. Gdy oddział rajdowy przechodzi do obrony uchwyconej rubieży czy obiektu z zadaniem utrzymania go do czasu podejścia sił głównych, wówczas artyleria wspiera jego walkę, jeśli tylko pozwala na to donośność sprzętu. Sytuacja tego rodzaju również potwierdza potrzebę posiadania w składzie oddziału rajdowego oficera artylerii do uzgadniania zadań ogniowych.

Zadania w końcowym okresie działań są szczególnie istotne, gdyż możliwości bojowe oddziału rajdowego w tej fazie działań będą ograniczone — być może — nie tyle w wyniku strat, co ze względu na wyczerpanie się zapasów amunicji i środków materiałowych. Sposób wsparcia ogniowego w tej fazie — przed rajdem — może być uzgodniony tylko w ogólnych zarysach. Jego realizacja wymaga dużo inwencji i inicjatywy zarówno dowódcy oddziału rajdowego, jak i wspomnianego obserwatora artylerii.

Wydaje się, że celowo byłoby wykorzystywać śmigłowce podczas ogniowego wsparcia wprowadzenia i wyprowadzenia z walki oddziału rajdowego: przez oficera artylerii — do kierowania ogniem i przez dowódcę ogólnowojskowego — do kierowania całością tego manewru.

2. Artyleria w składzie oddziału rajdowego

Efektywne wsparcie ogniem artylerii ze składu sił głównych zapewnia szybkie wyjście oddziału rajdowego w obszar jego właściwego operowania. Wsparcie to jest realizowane do czasu jego przeniknięcia na głębokość 8—10 km od linii styczności. Z racji ograniczonych możliwości rozpoznania i zwiększającego się zużycia amunicji wraz ze wzrostem odległości oddział rajdowy musi korzystać prawie wyłącznie z własnych środków ogniowych, a w tym i z własnej artylerii.

Rodzaj i ilość artylerii, która ma wchodzić w skład oddziału rajdowego, powinny zapewnić mu wsparcie ogniowe w razie nawiązania walki, a także umożliwić samodzielne zwalczanie niektórych obiektów. Sugestia taka zawarta była w referacie problemowym. Przydzielanie tej artylerii stanowi problem skomplikowany, zdeterminowany dwoma przeciwnymi przesłankami. Istotą rajdu jest ruch (wysoka manewrowość), co wymaga nieprzeciążania go nadmiernie ciężkim sprzętem. Usamodzielnienie go jednak pod względem artyleryjsko-ogniowym wymaga przydzielania mu ciężkiego sprzętu artylerii. Przeciwstawne te przesłanki muszą być wszechstronnie wyważone. Problem pogłębia fakt, że zakres zadań oddziału rajdowego nie jest do końca sprecyzowany w momencie jego wysyłania. Trudno więc decydować o ilości artylerii według zakresu zadań, jak zwykle się czynić przed organizacją innych działań. Ponadto należy pamiętać, że sposób i formy prowadzenia ognia przez pododdziały artylerii muszą być inne. Artyleria oddziału rajdowego nie zwalcza celów poprzez wykonywanie ześrodkowań ognia, ogni zaporowych czy ogni do kolumn. Zasadniczym rodzajem ognia są ognie z obserwacji i ogień na wprost.

Bateria artylerii jest w stanie zabrać własnym transportem jedną jednostkę ognia, a więc 480 pocisków. Ilość ta pozwala wykonać 10—15 ogni z obserwacji do celów pojedynczych. Przy „tradycyjnym” prowadzeniu ognia przytoczona wyżej ilość amunicji wystarcza na obezwładnienie jednej baterii artylerii czy też jednej wyrzutni raketowej.

Najskuteczniejszą formą ognia wymagającą najmniejszego zużycia amunicji jest ogień na wprost. W swej działalności ogniowej artyleria oddziału rajdowego powinna dążyć do takiego właśnie sposobu prowadzenia ognia. Wyłania się więc potrzeba przydzielenia do oddziału rajdowego artylerii przeciwpancernej. Jest rzeczą oczywistą, że najkorzystniej byłoby posiadać w składzie oddziału wyłącznie artylerię samobieżną.

Ilość wyznaczonych pododdziałów artylerii zależeć będzie, co nie wymaga szerszych uzasadnień, od zadania i wielkości oddziału rajdowego.

Sądzę, że w przeciętnych warunkach oddziały rajdowe mogą być wzmocniane:

- w składzie plutonu — plutonem przeciwpancernym,
- w składzie kompanii — baterią (plutonem) artylerii (moździerzy), plutonem przeciwpancernym,
- w składzie batalionu — baterią artylerii samobieżnej, baterią przeciwpancerną,
- w składzie pułku — do dywizjonu artylerii samobieżnej, baterią przeciwpancerną.

Zwalczanie środków napadu jądrowego

Pododdziały artylerii wykonują 3—5-minutową nawałę ogniową ogniem szybkim i ciągłym na najwrażliwsze punkty ugrupowania bojowego baterii (wyrzutnie, punkty dowodzenia, składy), przygotowując rajd (atak) wozów bojowych przez stanowiska startowe. W okresie ataku stanowiska są w gotowości do prowadzenia ognia w celu wzbronienia manewru sił ubezpieczenia przeciwnika. Zużycie amunicji przy tym rodzaju działania nie przekracza 50—60 pocisków na baterię. Pododdziały przeciwpancerne rozwijają się (najkorzystniej plutonami) na możliwych kierunkach podejścia czołgów przeciwnika.

Zwalczanie baterii artylerii (w tym strzelającej amunicją jądrową)

Większość artylerii samobieżnej przeciwnika charakteryzują gabaryty większe od gabarytów czołgów (wysokość rzędu 2,7—3 m). W dynamice walki baterie nie będą z zasady ukryte (okopane), stanowiąc tym samym idealny cel dla środków przeciwpancernych, szczególnie dla ppk. Zadanie niszczenia baterii artylerii nieprzyjaciela może wykonać pluton przeciwpancerny batalionu, po skrytym podejściu na odległość rzędu 800—2000 m. Krótki czas wykonania, około 3—5 minut, przesądza o niemożliwości uchylecia się ostrzeliwanej baterii od ognia.

Mniej korzystny wydaje się rajd przez stanowisko ogniowe poprzeczony krótką nawałą ogniową artylerii. Działanie takie zawsze musi doprowadzić do znacznych strat oddziału rajdowego.

Niszczenie składów amunicji specjalnej i urządzeń tyłowych

Słaba obrona przeciwpancerna tych obiektów sugeruje możliwość wykonywania rajdów przez ich rejony, bez korzystania ze wsparcia artyleryjskiego. Poważną przeszkodą w tego rodzaju działaniu jest jednakże fakt, że będą one z zasady znajdowały się w terenie trudno dostępnym (lasy, rejony zurbanizowane).

Istnieje duża szansa zniszczenia bądź unieruchomienia tego typu ce-

łów ogniem artylerii posługując się amunicją zapalającą, szczególnie w okresie letnim. Wskazane byłoby więc przydzielanie oddziałowi rajdowemu od kilkunastu do kilkudziesięciu pocisków zapalających.

Niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i grup środków radioelektronicznych

Grupa tych obiektów ma wiele cech wspólnych i można je w odniesieniu do ognia artylerii potraktować jako jednorodne. Należy dążyć do bezpośredniego zniszczenia tych obiektów za pomocą broni pokładowej wozów bojowych (czołgów) i broni osobistej żołnierzy. Pododdziały artylerii ogniem na wprost i pośrednim przygotowywałyby atak, a następnie wzbraniały manewr siłom nieprzyjaciela idącym na odsiecz. Byłoby to swoiste wsparcie ogniowe działań prowadzonych przez oddział rajdowy.

Pragnę jeszcze raz podkreślić, że możliwość zabrania ograniczonej liczby pocisków przez pododdziały artylerii wchodzące w skład oddziału rajdowego oraz trudności w jej uzupełnianiu obligują do wyboru najefektywniejszych sposobów strzelania. Tam, gdzie jest to tylko możliwe, należy dążyć do prowadzenia ognia na wprost nawet wtedy, gdy będzie to artyleria haubiczna. Podczas strzelania z zakrytych stanowisk ogniowych zasadą jest prowadzenie ognia obserwacyjnego. **Sam sposób prowadzenia ognia może odbiegać częstokroć od zasad instrukcyjnych.**

* * *

Przedstawione refleksje nie wyczerpują absolutnie problematyki działania artylerii na korzyść oddziałów rajdowych. Zagadnienia wykorzystania oddziałów rajdowych nie są zbadane do końca przez teoretyków taktyki i sztuki operacyjnej. Postępowi badań w tych dziedzinach towarzyszyć będzie niewątpliwie postęp w rozwoju poglądów na wykorzystanie rodzajów wojsk i służb, a w tym i artylerii. Na obecnym etapie zasadniczą trudnością w badaniach nad wykorzystaniem artylerii w oddziałach rajdowych jest jej niski stopień usamobieżnienia, nie pozwalający na szerokie prowadzenie doświadczeń. Artyleria Wojska Polskiego nie dysponuje większymi jednostkami samobieżnymi niż bateria. Poglądy teoretyczne wymagają niestety sprawdzenia, a w konsekwencji weryfikacji w praktyce.

Płk dypl. Zdzisław SWITAŁA

ORGANIZACJA OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ ODDZIAŁU RAJDOWEGO

Celem obrony przeciwlotniczej jest uniemożliwienie przeciwnikowi powietrznemu prowadzenia rozpoznania i wykonywania uderzeń lub zmniejszenie ich skutków, a tym samym zapewnienie wojskom zdolności bojowej i swobody działania. Cel ten osiąga się poprzez właściwą organizację działań sił i środków obrony przeciwlotniczej odgrywających główną rolę w walce z przeciwnikiem powietrznym oraz realizację przedsięwzięć w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej.

W obronie przeciwlotniczej można więc umownie wyróżnić dwie grupy zadań: do pierwszej grupy należą zadania wykonywane przez specjalistyczne oddziały i pododdziały obrony przeciwlotniczej, do drugiej zaś — zadania wykonywane przez wszystkie rodzaje wojsk, a w tym również i wojska obrony przeciwlotniczej.

Ilość i skład wojsk obrony przeciwlotniczej w oddziałach czy też związkach taktycznych są ograniczone i wiadomo jest na ogół wszystkim, że nie wystarczają dla pełnego zabezpieczenia przed środkami napadu powietrznego przeciwnika wszystkich elementów ugrupowania bojowego. Dlatego też osłania się przede wszystkim najważniejsze obiekty, których zniszczenie przekreśla dalsze wykonywanie zadania bojowego. Powstaje zatem pytanie, które elementy ugrupowania bojowego (obiekty) należy osłaniać. Odpowiedź w zasadzie może być jedna. Osłaniać trzeba te elementy ugrupowania bojowego, które w danej chwili wykonują najważniejsze zadania i których nie można ukryć przed rozpoznaniem przeciwnika. Elementy ugrupowania bojowego, które są dobrze zamaskowane, a działalność ich jest trudna do rozpoznania przez przeciwnika, mogą mieć niekiedy większą szansę przetrwania będąc nie osłaniane, niż w przypadku posiadania słabej obrony przeciwlotniczej, ponieważ działalność ognio- wa środków obrony przeciwlotniczej zawsze wskazuje na istnienie ważnego obiektu w tym rejonie. Czym będzie więc z punktu widzenia obrony przeciwlotniczej oddział rajdowy? Jak sama nazwa wskazuje, będzie to oddział bardzo szybko przemieszczający się na tyłach przeciwnika, działający z zaskoczenia, dokonujący gwałtownych uderzeń, szybko niszczący wskazane lub napotkane obiekty i natychmiast odrywający się, aby niespodziewanie uderzyć na następne obiekty oraz unikać walki

z drobnymi, mało znaczącymi pododdziałami przeciwnika. Takie działanie oddziału rajdowego nie będzie ułatwiało rozpoznania go przez ŚNP przeciwnika, a szczególnie przez lotnictwo taktyczne, które przy dużych prędkościach lotu nie jest w stanie rozróżnić, czy są to wojska własne czy też przeciwnika. Sytuacja taka może się jeszcze pogarszać dla lotnictwa przeciwnika, jeśli oddział rajdowy będzie wykorzystywał naturalne pokrycia terenu sprzyjające maskowaniu. Naprowadzenie lotnictwa taktycznego nieprzyjaciela będzie także utrudnione ze względu na ciągły ruch oddziału rajdowego. Z tych to właśnie przyczyn zwalczanie oddziału rajdowego przez taktyczne lotnictwo przeciwnika jest mało prawdopodobne. Jeżeli nawet oddział rajdowy zostanie umiejscowiony w danym rejonie przez naziemne środki rozpoznania, to będą jednak trudności naprowadzenia lotnictwa taktycznego. Jestem przekonany, że jedynymi siłami ŚNP przeciwnika, które mogą podjąć skuteczną walkę z oddziałem rajdowym, są śmigłowce, które mogą prowadzić rozpoznanie i naprowadzać na oddział rajdowy śmigłowce uderzeniowe (uzbrojone).

Mając na uwadze powyższe rozważania jestem zdania, że oddziałowi rajdowemu nie należy przydzielać pododdziałów obrony przeciwlotniczej, które byłyby przeznaczone tylko do zwalczania ŚNP przeciwnika. Oddział rajdowy powinien osłaniać się tylko etatowymi środkami i to wtedy, kiedy jest to konieczne, a przede wszystkim tak działać, aby nie stwarzać za wiele sytuacji ułatwiających zwalczanie go przez ŚNP przeciwnika, nie pozwalać się rozpoznać i nie przebywać długo w jednym rejonie, w pełni wykorzystywać ukształtowanie terenu i przedmioty terenowe do maskowania swej działalności. Jeżeli oddział rajdowy będzie w sile batalionu lub pułku, to działa ZU-23-2 należałoby zabierać tylko wtedy, kiedy będą umieszczone na platformie samochodu; nie jest wskazane zabieranie dział holowanych, ponieważ ich odczepianie i ustawianie na SO powoduje poważną stratę czasu i obniża manewrowość oddziału rajdowego.

Jeżeli oddział rajdowy będzie występował w sile wzmocnionej kompanii piechoty, to wskazane byłoby przydzielić mu dwóch strzelców — przeciwlotników z odpowiednim zapasem rakiet STRZAŁA — 2M.

Walkę ze śmigłowcami przeciwnika oddział rajdowy może z powodzeniem prowadzić bronią pokładową, będącą w wyposażeniu czołgów i transporterów opancerzonych oraz przydzielonymi zestawami rakiet STRZAŁA — 2M.

Reasumując powyższe można stwierdzić, że przeciwlotnicza broń pokładowa będzie wykorzystywana przez dowódcę oddziału rajdowego w zależności od nakazu chwili. Jeżeli w danym momencie przeciwnik naziemny okaże się groźniejszy od przeciwnika powietrznego, to skierujemy ją przeciwko niemu, i odwrotnie, jeżeli zajdzie konieczność bezwzględnej walki z przeciwnikiem powietrznym, który mógłby sparaliżować działanie oddziału rajdowego, wówczas wszystkie siły ogniowe skierujemy przeciwko niemu, aby zachować zdolność bojową oddziału rajdowego dla wykonania postawionego przed nim zadania.

Mjr dypl. Józef MARCZAK

ZABEZPIECZENIE INŻYNIERYJNE
DZIAŁANIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO
I WYKORZYSTANIE W JEGO SKŁADZIE
PODODDZIAŁÓW INŻYNIERYJNYCH

Do najważniejszych cech charakterystycznych działania oddziałów rajdowych mających wpływ na określenie celu i zakresu zadań zabezpieczenia inżynierskiego można zaliczyć:

- działanie w terenie trudno przekraczalnym, poza drogami, w celu uniknięcia starcia z siłami przeciwnika i uzyskania zaskoczenia,
- wysokie tempo ruchu i manewru,
- konieczność niszczenia sprzętu bojowego przeciwnika, urządzeń obronnych i obiektów komunikacyjnych,
- opanowywanie i utrzymywanie ważnych obiektów (rubieży), a także dezorganizowanie komunikacji przeciwnika.

W świetle powyższego celem zabezpieczenia inżynierskiego działania oddziałów rajdowych będzie zapewnienie możliwości wykonywania szybkiego ruchu i manewru w terenie trudno przekraczalnym i nasyconym zaporami inżynierskimi oraz niszczenia różnorodnych obiektów i sprzętu w krótkim czasie, a także — poprzez budowę zapór — ograniczenie możliwości przeciwdziałania przeciwnika.

Nie ulega wątpliwości, że właściwie zorganizowane i realizowane zabezpieczenie inżynierskie będzie jednym z czynników warunkujących sprawność i efektywność działania oddziału rajdowego.

Zakres zadań zabezpieczenia inżynierskiego oraz ilość i rodzaj sił, sprzętu i środków inżynierskich potrzebnych dla oddziału rajdowego powinny być zawsze określane po dokładnej ocenie warunków terenowych i rozbudowy inżynierskiej rejonu działania oraz zadań oddziału rajdowego.

Z charakteru działania oddziałów rajdowych i celu zabezpieczenia inżynierskiego wynikają następujące zadania zabezpieczenia inżynierskiego:

- rozpoznanie inżynierskie terenu i rozbudowy inżynierskiej przeciwnika oraz obiektów niszczeń,
- torowanie przejść w zaporach inżynierskich,
- pokonywanie różnorodnych przeszkód terenowych, z przeszkodami wodnymi włącznie,

— niszczenie sprzętu wojskowego, urządzeń obronnych i obiektów komunikacyjnych,

— budowa zapór inżynieryjnych dla zatrzymywania lub opóźniania ruchu sił przeciwnika oddziałujących na oddział rajdowy, a także dla umocnienia opanowanych obiektów (rubieży),

— rozminowanie i zabezpieczenie ważnych obiektów komunikacyjnych, hydrotechnicznych i innych opanowanych przez oddział rajdowy.

Omawiając możliwości realizacji poszczególnych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego oddziału rajdowego przedstawię jednocześnie wykorzystanie pododdziałów, sprzętu i środków inżynieryjnych.

Rozpoznanie inżynieryjne ma na celu ustalenie najbardziej dogodnych dla ruchu oddziału rajdowego przejść w terenie, przeszkodach terenowych, wodnych i zaporach inżynieryjnych. Rozpoznanie inżynieryjne powinny prowadzić patrole rozpoznawcze ogólnowojskowe. Jeśli występują liczne przeszkody, zwłaszcza przeszkody wodne, celowo byłoby wzmocnić oddział rajdowy patrolami rozpoznania inżynieryjnego. Dla przyspieszenia prowadzenia rozpoznania terenu w szerokim pasie na kierunku działania oddziału rajdowego można byłoby je prowadzić jednocześnie 2—3 patrolami przesuwającymi się w odległości 0,5—1 km jeden obok drugiego i w oddaleniu 3—5 km od sił głównych.

Wykorzystanie śmigłowców do prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego w radykalny sposób przyspieszyłoby uzyskiwanie informacji o terenie na kierunku działania oddziału rajdowego.

Torowanie przejść w zaporach inżynieryjnych ze względu na przewidywaną masową ich rozbudowę w działaniach bojowych będzie stanowił jedno z najważniejszych przedsięwzięć zapewniających oddziałowi rajdowemu wysokie tempo działania. Zapory inżynieryjne oddział rajdowy będzie musiał torować zarówno podczas przechodzenia rubieży styczności wojsk, w czasie manewrowania w ugrupowaniu przeciwnika, jak i podczas atakowania ważnych obiektów, najczęściej osłanianych zaporami (np: SO raket plot, lotniska, mosty).

Dla sprawnego torowania przejść w zaporach przez oddział rajdowy należy czołgi wyposażać w doczepny sprzęt do torowania przejść (USCz, KMT-4, wyrzutnie ŁWD) oraz przydzielić do oddziału rajdowego pododdział saperów wyposażony w sprzęt i środki umożliwiające rozpoznanie i torowanie różnorodnych zapór inżynieryjnych. W działaniach oddziału rajdowego często zachodzić będzie potrzeba skrytego torowania przejść sposobem ręcznym dla uzyskania zaskoczenia przeciwnika i maskowania ruchu oddziału rajdowego. Przykład takiego działania znajduje się we wspomnieniach marszałka I. Jakubowskiego: „Do wieczora porobiliśmy przejścia w jego polach minowych, po zapadnięciu ciemności natomiast prześlizgnęliśmy się przez nie i obeszliliśmy od północy Chmielnik”.¹

Pokonywanie przeszkód terenowych, a w tym i przeszkód wodnych będzie konieczne dla oddziału rajdowego zarówno ze względu na omijanie broniowych lub wykorzystywanych przez przeciwnika dróg i obiektów

¹ „Ziemia w ogniu” Warszawa 1976 r., s. 637.

tów komunikacyjnych, jak i na częstotliwość występowania różnorodnych przeszkód terenowych, zwłaszcza na północnonadmorskim kierunku operacyjnym.² Dla zapewnienia sprawnego pokonywania przeszkód terenowych przez oddział rajdowy należy:

— włączyć w jego skład tylko wozy bojowe i środki transportowe mogące poruszać się bardzo szybko w terenie trudnym,

— wzmocnić oddział rajdowy sprzętem inżynieryjnym do pokonywania przeszkód (USCz, BLG, pokrycia drogowe — EPD, LPD),

— przygotować i wyposażyć wszystkie pojazdy w koleiny przyburtowe,

— wzmocnić oddział rajdowy pododdziałem saperów, który przygotowywałby drogi i mosty (przejścia) przez naturalne i sztuczne przeszkody terenowe, a także mógłby przygotowywać przeprawy w bród, desantowe i czołgów pod wodą.

Gdy na kierunku działania oddziału rajdowego znajdują się przeszkody wodne szerokości ponad 20 m, których ze względu na niedogodne warunki nie można pokonać czołgiem w bród lub pod wodą, należy wzmocnić oddział rajdowy pododdziałami przeprawowymi. Ze względu na możliwość ruchu w terenie najbardziej do tego celu nadają się pododdziały GSP. W warunkach dobrej przejezdności terenu i dla oddziałów rajdowych w sile batalionu (pułku) można byłoby przydzielać pododdział pontonowy do urządzania przepraw promowych, a niekiedy i mostowych.

Wykonywanie niszczeń przez oddział rajdowy wymaga użycia do tego celu pododdziału saperów, chociaż niekiedy, jeśli obiekty są łatwe do zniszczenia i jest ich niewielka ilość, może to zadanie wykonywać piechota. Środki do wykonywania niszczeń przydzielane do oddziału rajdowego — mimo małego ciężaru — powinny powodować duże niszczenia. Warunki te spełniają ładunki kumulacyjne (UŁK, ŁK-2) i ładunek plastyczny MW. Dla przyspieszenia wykonywania niszczeń należałoby w okresie organizowania działania przygotować ładunki ze środkami zapalającymi dla niszczenia określonych obiektów.

Budowa zapór inżynieryjnych w postaci pojedynczych min, grup min i zawałów oraz niszczenia (głównie obiektów drogowych) będą miały na celu niedopuszczenie dopływu sił przeciwnika do rejonu działania oddziału rajdowego, opóźnianie pościgu oraz umocnienie opanowanych i utrzymywanych obiektów. Ponadto zapory minowe mogą być skuteczne podczas organizowania zasadzek, a także dezorganizowania komunikacji przeciwnika.

Przykładem zastosowania zapór minowych w działaniach rajdowych był rajd (V. 1978 r.) wojsk południowoafrykańskich na położoną 250 km od granicy z Namibią miejscowość angolską Cassingę. Drogi prowadzące do tego miasta zostały zaminowane uniemożliwiając dotarcie pomocy drogą lądową. Efektem była kilkunastogodzinna swoboda działań oddzia-

² Rzeka lub kanał szerokości ponad 10 m co 6—7 km. „Charakterystyka wojskowo-inż. NRD i RFN” — Inż. 352/27, s. 63.

łu rajdowego, a także poważne straty sprzętu wojsk śpieszących na pomoc Cassindze.

Ze względu na niewielkie możliwości transportowe do oddziału rajdowego należy przydzielać miny najbardziej skuteczne w tego rodzaju działaniach, a mianowicie: miny przeciwtransportowe, miny ppanc UMK i miny ppiech kierunkowe MON 100, MON 200. Ponadto do szybkiego niszczenia dróg należy wykorzystywać ładunki kumulacyjne do wykonywania komór minowych i ładunki cylindryczne MW z zestawu z. 64.

Przedstawione powyżej potrzeby i możliwości realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań oddziału rajdowego pozwalają na określenie ilości i rodzaju przydzielanych do oddziału rajdowego pododdziałów inżynieryjnych, sprzętu i środków.

Oddziałowi rajdowemu organizowanemu w sile wzmocnionej kcz lub wzmocnionej kp (na BWP) należałoby przykładowo przydzielić:

— drsap wyposażoną w SKOT i przyczepę wyrzutnię ŁWD, drrinż,
— USCz — 1—2 szt., BLG — 1, KMT-4 — 1—2, wyrzutnie ŁWD

na czołgu — 2,

— poza 2 ŁWD w drsap i 2 na czołgu MW — 100—150 kg, PMW-8 — 40—80 kg, UZ-2 — 10—15 kpl., ŁKU — 10—20 szt, ŁK-2 5—6 szt, miny ppanc UMK — 20—30 szt, TM-62 30—40 szt, miny ptransp. MZD-60 — 5 szt, miny ppiech MON-100 (200) — 5—10 szt.

Środki minerskie powinno się przydzielać zarówno pododdziałom saperów, jak również pododdziałom piechoty i czołgów.

Cechą charakterystyczną wykorzystania pododdziałów saperów w działaniach rajdowych jest wykonywanie przez nie różnorodnych zadań, a mianowicie: torowanie przejść w zaporach i przeszkodach naturalnych, wykonywanie niszczeń oraz budowa zapór inżynieryjnych. Stąd też sprzęt i środki minerskie przydzielane pododdziałowi saperów powinny spełniać warunek uniwersalnego wykorzystania, tzn. do budowy zapór, wykonywania niszczeń i torowania przejść.

Pojazdy inżynieryjne włączane do składu oddziału rajdowego muszą być zdolne do ruchu w terenie. Po wprowadzeniu w najbliższej przyszłości do wojsk czołgu saperskiego wydaje się jak najbardziej celowe włączanie go do składu oddziału rajdowego, gdyż zwiększy to radykalnie możliwości oddziału rajdowego pokonywania przeszkód terenowych i zapór inżynieryjnych, a także szybkiej budowy różnorodnych zapór inżynieryjnych.

Na uwagę zasługuje również możliwość nietypowego wykorzystania ŁWD w działaniach oddziałów rajdowych dla obezwładnienia silnych punktów oporu broniących przejść lub dostępu do ważnych obiektów, a także do niszczenia sprzętu i obezwładnienia osłony podczas atakowania takich obiektów jak SD, WŁ, SO rakiet plot, rejony rozmieszczania wojsk itp.

Gen. bryg. Marian WASILEWSKI

PODSUMOWANIE SYMPOZJUM

Wystąpienie komendanta ASG WP — Obywatela generała broni KAMINSKIEGO ułatwiło mi dokonanie podsumowania sympozjum naukowego na temat: „Działania rajdowe”. Wystąpienie komendanta akademii traktujemy jako wytyczne do dalszej pracy zespołu naukowo-badawczego, a zarazem stanowi ono podsumowanie dyskusji.

W czasie dzisiejszego sympozjum z udziałem doświadczonych dowódców, oficerów z wojsk, przedstawicieli instytucji centralnych MON oraz kadry naukowo-dydaktycznej ASG WP dokonaliśmy wymiany poglądów dotyczących działań rajdowych prowadzonych w ugrupowaniu i na tyłach nieprzyjaciela.

Niezwykle interesująca i ciekawa dyskusja w czasie trwania sympozjum dowiodła, że wszyscy jesteśmy współtwórcami, autorami nowych, ciekawych rozwiązań problemów i zadań określonych w dyrektywie i rozkazie ministra obrony narodowej. Szczególnie wysoko cenimy wystąpienia komendanta ASG WP oraz wystąpienia gości, a także kadry naukowo-dydaktycznej akademii, którzy przekazali nam konkretne wnioski, doświadczenia i interesujące rozwiązania dotyczące prowadzenia działań rajdowych.

Strona organizacyjna i merytoryczna sympozjum, jego przebieg oraz liczba rozpatrywanych zagadnień upoważniają do wstępnej oceny rezultatów naszego sympozjum i stwierdzenia, że zakładane cele, tj.: wymiana doświadczeń, konfrontacja i ujednoczenie poglądów w zakresie prowadzenia działań rajdowych zostały w zasadzie osiągnięte.

Dzisiejsze sympozjum potraktowaliśmy jako pierwszy etap szerszych rozważań w tak liczonym gronie i wstępnego opracowania taktycznych zasad prowadzenia działań rajdowych. Przebieg obrad świadczył o dużym zainteresowaniu problematyką działań rajdowych, wskazał nam kierunki dalszej pracy i prowadzenia badań w celu ujednoczenia i ostatecznego opracowania materiału teoretycznego. Szereg konkretnych wniosków, uwag i propozycji wymaga niewątpliwie rozpatrzenia w mniejszych grupach specjalistów, zwłaszcza konkretne uwagi dotyczące działania i dowodzenia oddziałami rajdowymi.

Sądzę, że będę wyrazicielem wszystkich uczestników obrad, stwierdzając, iż nasze sympozjum było jedną z dobrych form uczczenia 35 rocznicy powstania LWP. Sympozjum jest także częścią realnego wkładu w

rozwój myśli wojskowej w zakresie doskonalenia sposobów prowadzenia działań bojowych, głównie przez pododdziały i oddziały na tyłach nieprzyjaciela oraz kolejnym etapem realizacji zadań szkoleniowych określonych w dyrektywie i rozkazie szkoleniowym ministra obrony narodowej na 1978 rok, a także wytycznych komendanta ASG WP do szkolenia na rok 1977/78.

Katedra Taktyki Ogólnej — ściśle współpracując z wojskami i innymi katedrami ASG — wnikliwie rozpatrzy wszystkie propozycje i uwagi oraz opracuje wnioski końcowe z dzisiejszego sympozjum, a także uzupełni i opublikuje materiał w „Dodatku do Zeszytu Naukowego ASG WP” oraz w formie oddzielnego wydawnictwa, poświęconego omówionej problematyce.

Sympozjum nasze stało się jednym z przykładów ścisłej współpracy uczelni i naszej katedry z wojskami. Jest wyrazem łączenia teorii z praktyką w rozwiązywaniu ważnych zadań szkoleniowych. Na uwagę zasługuje życzliwa atmosfera i wymiana doświadczeń nie tylko z dowódcami i jednostkami ogólnowojskowymi, ale również z wyższymi szkołami oficerskimi i innymi instytucjami. Potwierdziło ono także potrzebę prowadzenia działań rajdowych w podstawowych rodzajach działań bojowych przez oddziały rajdowe.

Kończąc nasze obrady pozwolę sobie podziękować za udział i cenne uwagi oraz twórczy wkład w nasze sympozjum przedstawicielom: Głównego Zarządu Szkolenia Bojowego, okręgów wojskowych, jednostek wojskowych i innych instytucji. Serdecznie dziękuję komendantowi ASG WP i całej komendzie za udział w sympozjum oraz cenne uwagi i ustalenia.

Dziękuję również szefom katedr, kadrze naukowo-dydaktycznej i słuchaczom oraz organizatorom sympozjum i wszystkim oficerom zabierającym głos w dyskusji.

Pozwoli Towarzysz Generał, że na tym zakończę i zamknę obrady dzisiejszego sympozjum.

Plk dr Tadeusz BENTKOWSKI *

WYBRANE PROBLEMY DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

Wstęp

Liczne, nowoczesne, o dużej sile rażenia środki walki, a także wielorakość zadań, które należy wykonać na współczesnym polu bitwy, aby pobić nieprzyjaciela, powodują konieczność stosowania wielu rodzajów i form działań bojowych i — co należy podkreślić — stosowania ich coraz częściej w sposób kompleksowy. Nieodzowna jest więc potrzeba ciągłego doskonalenia „starych” i twórczego poszukiwania nowych sposobów prowadzenia działań bojowych na każdym szczeblu dowodzenia. Dotyczy to również w pełnym wymiarze działań bojowych prowadzonych na niewielką skalę w ramach na przykład działań zaczepnych lub obronnych wyższego szczebla w celu wykonania ściśle określonych zadań w konkretnej sytuacji taktycznej bądź operacyjnej.

Wychodząc naprzeciw wspomnianym potrzebom i wymaganiom współczesnego pola bitwy coraz więcej uwagi poświęca się sprawie zwalczania obiektów w głębi ugrupowania wojsk nieprzyjaciela i na jego tyłach poprzez szersze stosowanie taktycznych działań desantowych, dywersyjno-rozpoznawczych, a ostatnio — tak zwanych d z i a ł a ń r a j d o w y c h. Potrzebę i celowość tego rodzaju działań sygnalizował minister obrony narodowej, gen. armii Wojciech JARUZELSKI w swym wystąpieniu na odprawie kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 28 października 1977 r. mówiąc: „Współczesne pole walki stwarza operacyjną opłaczalność, zgłasza zapotrzebowanie na mnóstwo działań rozdrobnionych, w tym o charakterze rajdowym...”¹

Działania rajdowe są od niedawna lansowaną formą działań bojowych na szczeblu taktycznym i operacyjnym. Stąd też nie ma jeszcze wypracowanych jasnych i w miarę pełnych założeń teoretycznych ich prowadzenia w warunkach współczesnego pola bitwy. Nieliczne i skąpe wypowiedzi na ten temat dotyczą głównie nazwy dla tego rodzaju działań: r a j d o w e czy z a g o n o w e oraz kto ma je prowadzić: oddziały wydzielone czy specjalnie organizowane g r u p y (o d d z i a ł y) r a j d o w e. W

¹ Wystąpienie na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 28 października 1977 r., Wyd. MON — Sztab Gen. WP, 1977 r., s. 23.

mniejszym natomiast stopniu dotyczą one samego prowadzenia działań rajdowych, a prawie wcale — ich organizowania.

Wstępna analiza problematyki działań rajdowych pozwala więc przedstawić tylko ogólny i niepełny pogląd na zasady, przygotowanie i prowadzenie tych działań, który wymaga szerszego opracowania teoretycznego, a następnie zweryfikowania go w czasie różnego rodzaju ćwiczeń z wojskami.

1. Istota, treść i charakter działań rajdowych²

Istota, treść i charakter współcześnie rozumianych działań rajdowych są bez wątpienia zbliżone do znanych z historii wojen działań zagonowych, czyli tzw. zagonów. Poznanie zatem istoty i charakteru działań zagonowych może okazać się bardzo pomocne przy rozwiązywaniu wielu problemów obecnie rozważanych działań rajdowych.

Mała Encyklopedia Wojskowa traktuje pojęcie „zagon”³ już tylko w aspekcie historycznym i definiuje je następująco: „Wyprawa samodzielnej grupy jazdy, działającej w oderwaniu od sił głównych w głębi terytorium nieprzyjaciela lub na terenach zajętych przez niego, mająca na celu zdezorganizowanie zaplecza nieprzyjaciela, uniemożliwienie przeprowadzenia koncentracji, odwrócenie uwagi od działań własnych sił głównych”. Działania zagonowe w przeszłości były organizowane i prowadzone z reguły w interesie sił głównych, często na dużą skalę i o wielkim rozmachu czasowo-przestrzennym.⁴ Stały się one typową „specjalnością” polskich dowódców tej miary, co Stefan Batory, Stefan Czarniecki i Jan Sobieski, którzy po mistrzowsku wykorzystywali ówczesną dużą ruchliwość jazdy w warunkach małego nasycenia wojskami obszarów objętych działaniami wojennymi do prowadzenia tego rodzaju działań bojowych na tyłach przeciwnika. Działania bojowe o charakterze zagonowym stosowane były i w okresie późniejszym, np.: w XVIII w. podczas wojen śląskich, w XIX w. w czasie kampanii Napoleona w Rosji i w amerykańskiej wojnie secesyjnej, a także w okresie drugiej wojny światowej.

Charakter wymienionych działań wojennych sprzyjał wykonywaniu głębokich i silnych zagonów na tyły sił głównych nieprzyjaciela, a niekiedy stwarzał po temu wprost świetne warunki i okazje. Powstaje pytanie, czy we współczesnych działaniach wojennych zaistnieją również korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych. Można na nie odpowiedzieć pozytywnie. Manewrowy charakter działań bojowych, brak ciągłych frontów, istnienie luk w ugrupowaniu bojowym wojsk, szybkie

² a. Cz. MOLL: Słowo o rekonesansie zagonów, 1977 r. (maszynopis udostępniony przez autora).

b. St. KOZIEJ: Działania rajdowe, „Myśl Wojskowa”, nr 5, 1977 r.

³ Mała Encyklopedia Wojskowa, Wyd. MON, Warszawa 1971 r., t. III, s. 589.

⁴ Przykładem może tu służyć świetnie przeprowadzony zagon przez Radziwiłła podczas kampanii moskiewskiej Stefana Batorego w 1581 r, także zagon Karpacki Kowpaka wykonany w okresie od 15.5 do 4.7.1943 r. na trasie długości około 2000 km. Tamże, t. III, str. 27 i 29.

i częste zmiany sytuacji oraz nierównomierny rozwój walki, prowadzenie działań bojowych na kierunkach, możliwość oddziaływania środkami rażenia na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela i inne cechy charakterystyczne współczesnych działań wojennych wskazują bowiem niedwuznacznie, że istnieć będą niezbędne, a nawet korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych w różnej skali.

Szczególnie korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych zaistnieją podczas wojny jądrowej. Przeniknięcie grup i oddziałów rajdowych w głąb ugrupowania nieprzyjaciela obezwładnionego uderzeniami jądrowymi będzie bowiem niezbyt trudne, a samo przeciwdziałanie przeciwnika znacznie słabsze i mniej zorganizowane aniżeli w warunkach wojny konwencjonalnej.

Uwzględniając, z jednej strony, doświadczenia z minionych wojen, z drugiej zaś — charakter oraz potrzeby współczesnego pola bitwy, możemy podjąć próbę zdefiniowania pojęcia **d z i a ł a n i a r a j d o w e**. Uważa się, że obecnie przez pojęcie **d z i a ł a n i a r a j d o w e** należy rozumieć: działania bojowe prowadzone wewnątrz i na tyłach ugrupowania wojsk nieprzyjaciela przez specjalnie przygotowane pododdziały i oddziały w oderwaniu od sił głównych, w interesie organizującego i kierującego tymi działaniami oddziału, związku taktycznego lub operacyjnego w celu: osłabienia potencjału jądrowego nieprzyjaciela, dezorganizacji systemu dowodzenia wojskami i kierowania środkami rażenia, zaopatrywania, komunikacji oraz manewru wojsk poprzez zwalczanie (niszczenie) wyznaczonych obiektów nieprzyjaciela. Osiągnięcie wymienionych celów działań rajdowych spowoduje w konsekwencji zmniejszenie zdolności nieprzyjaciela do szybkiego reagowania na przebieg walki (bitwy), może odciągnąć też jego uwagę od działania własnych sił głównych i tym samym ułatwić oddziałom rajdowym realizację zadań bojowych.

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że istota działań grup i oddziałów rajdowych polegać będzie na: przeniknięciu (przerwaniu się) w ugrupowanie lub na tyły wojsk nieprzyjaciela, zwalczaniu i niszczeniu obiektów nieprzyjaciela na określonym obszarze lub kierunku zgodnie z otrzymanym zadaniem i planem; powtórnym przeniknięciu (przebiciu się) przez linię frontu na własne terytorium lub połączeniu się z nacierającymi jednostkami wojsk własnych.

2. Zadania grup i oddziałów rajdowych

Z oceny możliwości grup i oddziałów rajdowych, warunków działań oraz obiektów nieprzyjaciela można wnioskować, że zadaniem tych grup i oddziałów będzie przede wszystkim zwalczanie (niszczenie) takich obiektów, jak: środki napadu jądrowego, punkty dowodzenia wojskami i kierowania środkami rażenia, węzły łączności, artyleria, siły i środki OPL oraz walki radioelektronicznej, lotniska, składy i urządzenia tyłowe, mosty, wiadukty, rurociągi paliw płynnych itp., znajdujących się w ugrupowaniu wojsk nieprzyjaciela i na jego tyłach.

Uważa się przy tym, że użycie grup i oddziałów rajdowych do realizacji wymienionych zadań jest z wielu względów bardziej opłacalne

i celowe niż np. użycie taktycznych desantów śmigłowcowych. Na zorganizowanie działań desantowych potrzebny jest bowiem dość długi czas (ok. 6 godz.) oraz zaangażowanie do ich wykonania wielu sił i środków począwszy od batalionu do frontu włącznie. Problemu zwalczania (niszczenia) omawianych obiektów nieprzyjaciela nie mogą rozwiązać i oddziały wydzielone, tworzone głównie do opanowania ważnych obiektów nieprzyjaciela i ich utrzymania do czasu podejścia wojsk własnych, a tym bardziej grupy specjalne, słabe liczebnie i realizujące przede wszystkim zadania o charakterze rozpoznawczo-dywersyjnym.

3. Skład grup i oddziałów rajdowych

Do zwalczania (niszczenia) poszczególnych obiektów nieprzyjaciela w działaniach rajdowych ze względu na charakter tych obiektów, a mianowicie: ich siłę, skład, rozmieszczenie przestrzenne, możliwości manewrowe, sposób ochrony i obrony, potrzebne będą siły od plutonu do pułku włącznie. Charakter obiektów, a także ich liczba będą też określały strukturę organizacyjną grup i oddziałów rajdowych.

Uważa się, że grupy i oddziały rajdowe można zorganizować w krótkim czasie, rzędu paru godzin, i co jest niezmiernie ważne wykorzystując etatowe siły i środki jednostki organizującej działania rajdowe. Stwarza to z kolei możliwość zorganizowania wielu grup i oddziałów rajdowych w dywizjach i armii stosownie do konkretnych potrzeb i sytuacji.

Uwzględniając liczbę i charakter obiektów oraz możliwe przeciwdziałanie nieprzyjaciela w strefie zainteresowań określonych sześciu dowodzenia, do prowadzenia działań rajdowych mogą być organizowane ze składu pierwszego lub drugiego rzutu:

- w pułku: grupa rajdowa w sile od plutonu do kompanii;
- w dywizji: jedna — dwie grupy rajdowe w sile do batalionu każda;
- w armii: kilka oddziałów rajdowych w sile od pułku każdy.

Przykładowy skład i działanie oddziału rajdowego w ćwiczeniach SOW-pk. „SZOP-78” przedstawia załącznik nr 6.

Pododdziały przeznaczone do składu grup i oddziałów rajdowych powinny być, w miarę możliwości, w pełni ukompletowane, dobrze wyszkolone, posiadające duże doświadczenie bojowe oraz wyposażone w niezbędne dodatkowe środki walki i środki materiałowe. Zależnie od właściwości terenu, charakteru obiektów i założonego sposobu prowadzenia działań rajdowych mogą to być: pododdziały czołgów i piechoty zmotoryzowanej, pododdziały piechoty zmotoryzowanej zdolne do poruszania się w każdym terenie, wyłącznie pododdziały rozpoznawcze lub powietrznodesantowe. Niezmiernie ważną sprawą jest zapewnienie grupom i oddziałom rajdowym dużej samodzielności, siły ognia, przebojowości oraz swobody manewru w każdych warunkach terenowych.

Powinny to być zatem oddziały (pododdziały):

- wyposażone w nowe typy czołgów, BWP, artylerię samobieżną, przeciwpancerne pociski kierowane;
- wzmocnione pododdziałami rozpoznawczymi, pododdziałami saperów i innymi w miarę potrzeb;

— wsparte ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa myśliwsko-szturmowego oraz śmigłowców szturmowych;

— posiadające większą ilość lekkich i wydajnych środków ogniowych, jak granatniki przeciwpancerne i moździerz, a także amunicję i materiały wybuchowe.

4. Przygotowanie działań rajdowych

Uważa się, że przygotowywać działania bojowe grup i oddziałów rajdowych i kierować nimi będzie bezpośrednio ten szczebel dowodzenia, w którego interesie prowadzone będą działania rajdowe. Może to być więc szczebel pułku, dywizji lub armii.

Przygotowanie działań desantowych sprowadzać się będzie przede wszystkim do określenia celu tych działań, liczby, składu i zadań grup i oddziałów rajdowych, postawienia zadań wykonawcom, organizacji współdziałania, zabezpieczenia bojowego i dowodzenia oraz przygotowania sił i środków grup i oddziałów rajdowych do prowadzenia działań bojowych.

Powzięcie decyzji o użyciu grup i oddziałów rajdowych, zależnie od sytuacji i potrzeb, może nastąpić zarówno w okresie przygotowania, jak i prowadzenia działań bojowych przez pułk, dywizję lub armię.

Ważną rzeczą dla pomyślnej realizacji zadań i osiągnięcia celu działań rajdowych jest — o czym już wspomniano — właściwe określenie składu i wyposażenia grup i oddziałów rajdowych oraz ich przygotowanie, a ponadto dobra organizacja współdziałania i zabezpieczenia działań rajdowych.

Jeśli chodzi o organizację współdziałania w działaniach rajdowych, to dotyczyć ona będzie przede wszystkim:

— zapewnienia przez jednostki pierwszego rzutu bojowego (operacyjnego) dogodnych warunków grupom i oddziałom rajdowym do przeniknięcia (przerwania się) przez linię frontu w ugrupowanie wojsk nieprzyjaciela lub na jego tyły;

— wsparcia ogniowego działań bojowych grup i oddziałów rajdowych przez lotnictwo myśliwsko-szturmowe, śmigłowce szturmowe, a także przez artylerię, zwłaszcza podczas przerywania się tych grup i oddziałów przez linię frontu i ich powrotu na własne terytorium po wykonaniu zadania;

— korelacji działań bojowych grup i oddziałów rajdowych z działaniami rozpoznawczo-dywerysyjnymi grup specjalnych oraz z ewentualnymi działaniami grup partyzanckich na obszarze działań rajdowych.

Szczególną rolę w działaniach grup i oddziałów rajdowych odgrywać będą takie elementy zabezpieczenia działań bojowych, jak: rozpoznanie, ubezpieczenie, maskowanie i zabezpieczenie materiałowe, zwłaszcza w amunicję.

Grupy i oddziały rajdowe trzeba będzie z reguły wzmacniać niezbędnymi siłami i środkami rozpoznania po to, aby zapewnić skuteczne i szybkie rozpoznanie obiektów ich działań oraz uprzedzić przed niespodziewanym przeciwdziałaniem odwodów nieprzyjaciela. Tym celom powinny też służyć systematyczne informacje o obiektach i charakterze działań nie-

przyjaciela przesyłane do grup i oddziałów rajdowych ze sztabu nadrzędnego oraz współdziałających jednostek.

Działając na tyłach bądź w ugrupowaniu wojsk nieprzyjaciela, grupy i oddziały rajdowe będą szczególnie narażone na nieoczekiwane uderzenia nieprzyjaciela z każdego kierunku. Stąd też, oprócz sprawnie działającego rozpoznania (o czym była już wzmianka), musi być zorganizowane silne, okrężne ubezpieczenie bezpośrednie. Niezależnie od tego ugrupowanie bojowe grup i oddziałów rajdowych powinno zapewnić odparcie niespodziewanego uderzenia nieprzyjaciela z dowolnego kierunku oraz prowadzenie walki w okrążeniu.

Uchyleniu się od nagłego uderzenia nieprzyjaciela oraz wykonaniu niespodziewanego i gwałtownego uderzenia na obiekty nieprzyjaciela sprzyjać będzie dobre maskowanie działań bojowych grup i oddziałów rajdowych. Można to będzie osiągnąć między innymi przez skryte przeniknięcie grup i oddziałów rajdowych przez linię frontu, wykorzystywanie maskujących właściwości terenu, szybkością i częstą zmianę kierunków działania, działania pozorne itp.

Prowadzenie działań przez grupy i oddziały rajdowe w całkowitym oderwaniu od sił głównych stwarza duże trudności w zakresie zabezpieczenia tyłowego, zwłaszcza w amunicję. Problem ten trzeba rozwiązywać poprzez zwiększanie ilości zabieranej amunicji przez grupy i oddziały rajdowe, a w sprzyjających warunkach — poprzez dowóz środków materiałowych śmigłowcami w rejon działań rajdowych.

5. Prowadzenie działań rajdowych

Prowadzenie działań rajdowych zależeć będzie w decydującym stopniu od szybkości, skrytości i nieszablonowości działań, możliwości uzyskania zaskoczenia oraz śmiałości, zdecydowania i inicjatywy przejawianych przez wszystkich żołnierzy grup i oddziałów rajdowych.

Droga grup i oddziałów rajdowych na tyły nieprzyjaciela powinna prowadzić poprzez: luki w ugrupowaniu jego wojsk, odcinki terenu trudno dostępne lub słabo nasycone wojskami, a przede wszystkim na kierunkach uderzeń jądrowych i w ślad za tymi uderzeniami. Brak takich warunków zmusi grupy i oddziały rajdowe do wykonania gwałtownych i silnych uderzeń w najsłabsze miejsce obrony nieprzyjaciela w celu przerwania się „siłą” do rejonu planowanych działań rajdowych, jak na przykład w działaniach zaczepnych podczas przełamywania obrony nieprzyjaciela bez użycia broni jądrowej.

W toku działań rajdowych napady i zasadzki będą niewątpliwie najczęściej stosowanym sposobem niszczenia obiektów przez grupy i oddziały rajdowe. Sprzyjać temu będzie teren zapewniający skrytość działań rajdowych oraz kanalizujący ruch nieprzyjaciela (np. teren lesisty i górzysty). Zależnie od wielkości i siły obiektu mogą być one niszczone całością sił (grupy) oddziału rajdowego lub samodzielnymi zgrupowaniami wydzielanymi z jego składu. Poszczególne elementy składowe większego obiektu mogą być również niszczone przez zawczasu zorganizowane specjalne zgrupowania z (grupy) oddziału rajdowego.

Po zniszczeniu obiektu (grupa) oddział rajdowy powinien wykonać skryty i szybki manewr w celu zmylenia nieprzyjaciela co do swych sił i kierunku działania, po czym uderzyć z zaskoczenia na kolejny obiekt. Może też on, po wykonaniu określonego zadania, odskoczyć w dogodny do ukrycia teren w celu uniknięcia przeciwdziałania nieprzyjaciela, aby w sprzyjającym momencie uderzyć na następne obiekty wroga. Krótko mówiąc, działania rajdowe stanowiąc będą szereg równoczesnych lub kolejno wykonywanych napadów i zasadzek, szybko i skrycie wykonywanych przesunięć, krótkich wyczekiwań w dogodnych do ukrycia rejonach, by znów niespodziewanie uderzyć i zniszczyć następny obiekt nieprzyjaciela.

Zależnie od otrzymanego zadania, sytuacji na polu bitwy i warunków terenowych można wyróżnić następujące sposoby działania grup i oddziałów rajdowych:

a) grupy (oddziały) rajdowe przenikają (przerywają się) w ugrupowanie nieprzyjaciela lub na jego tyły i po wykonaniu swych zadań powracają na własne terytorium. Może to mieć miejsce zwłaszcza w działaniach obronnych, zaś w natarciu — podczas odpierania kontrataków i przeciwuderzeń oraz w czasie okrążenia zgrupowania nieprzyjaciela. W omawianym przypadku kierunek działań rajdowych będzie prowadził w pierwszej fazie w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, w drugiej zaś — w stronę własnego terytorium (załącznik nr 1), lub będzie przecinać wszerg ugrupowanie nieprzyjaciela, równoległe do linii frontu (załącznik nr 2);

b) grupy (oddziały) rajdowe przenikają (przerywają się) w ugrupowanie nieprzyjaciela lub na jego tyły i wykonują tam swoje zadania do czasu połączenia się z nacierającymi wojskami własnymi (załącznik nr 3). W tym przypadku w końcowej fazie działań (grupa) oddział rajdowy, po wykonaniu zadań o charakterze rajdowym, może opanować ważny obiekt nieprzyjaciela samodzielnie lub we współdziałaniu z taktycznym desantem powietrznym i utrzymać go do podejścia własnych sił głównych (załączniki nr 4 i 5), realizując zadanie typowe dla oddziału wydzielonego. Ten sposób działania (grupy) oddziału rajdowego typowy będzie w działaniach zaczepnych, zwłaszcza podczas przełamywania obrony nieprzyjaciela i prowadzenia pościgu.

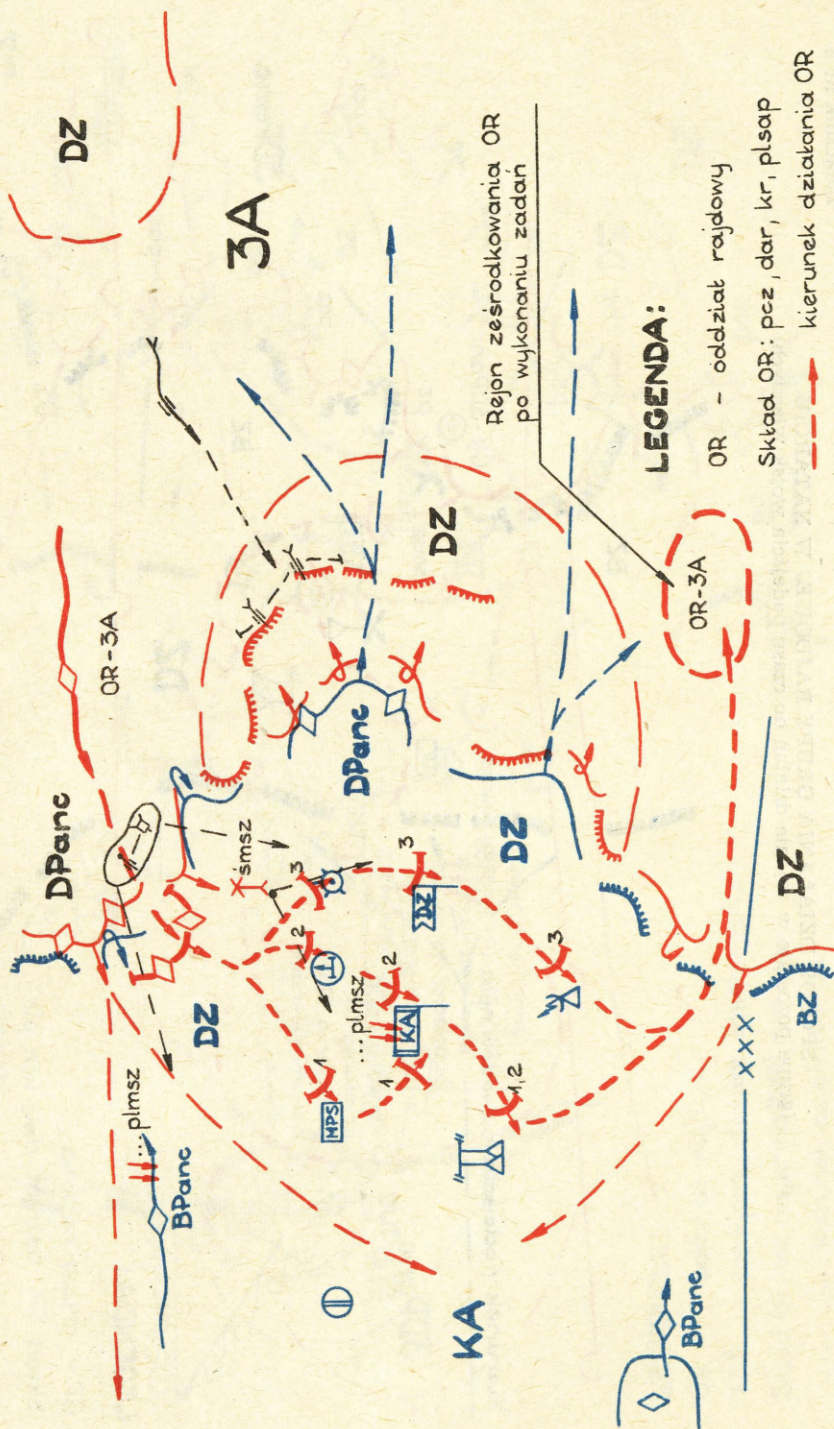
Jeśli chodzi o czas trwania działań bojowych prowadzonych przez grupy i oddziały rajdowe, to uważa się, że nie można określić go jednoznacznie konkretną liczbą godzin lub dni. Będzie on za każdym razem wyznaczany przez możliwości bojowe, zadanie, sposób użycia i wsparcia (grupy) oddziału rajdowego, konkretną sytuację na polu bitwy i prawdopodobną siłę przeciwdziałania nieprzyjaciela. Może więc wynosić od kilku godzin do paru dni.

* * *

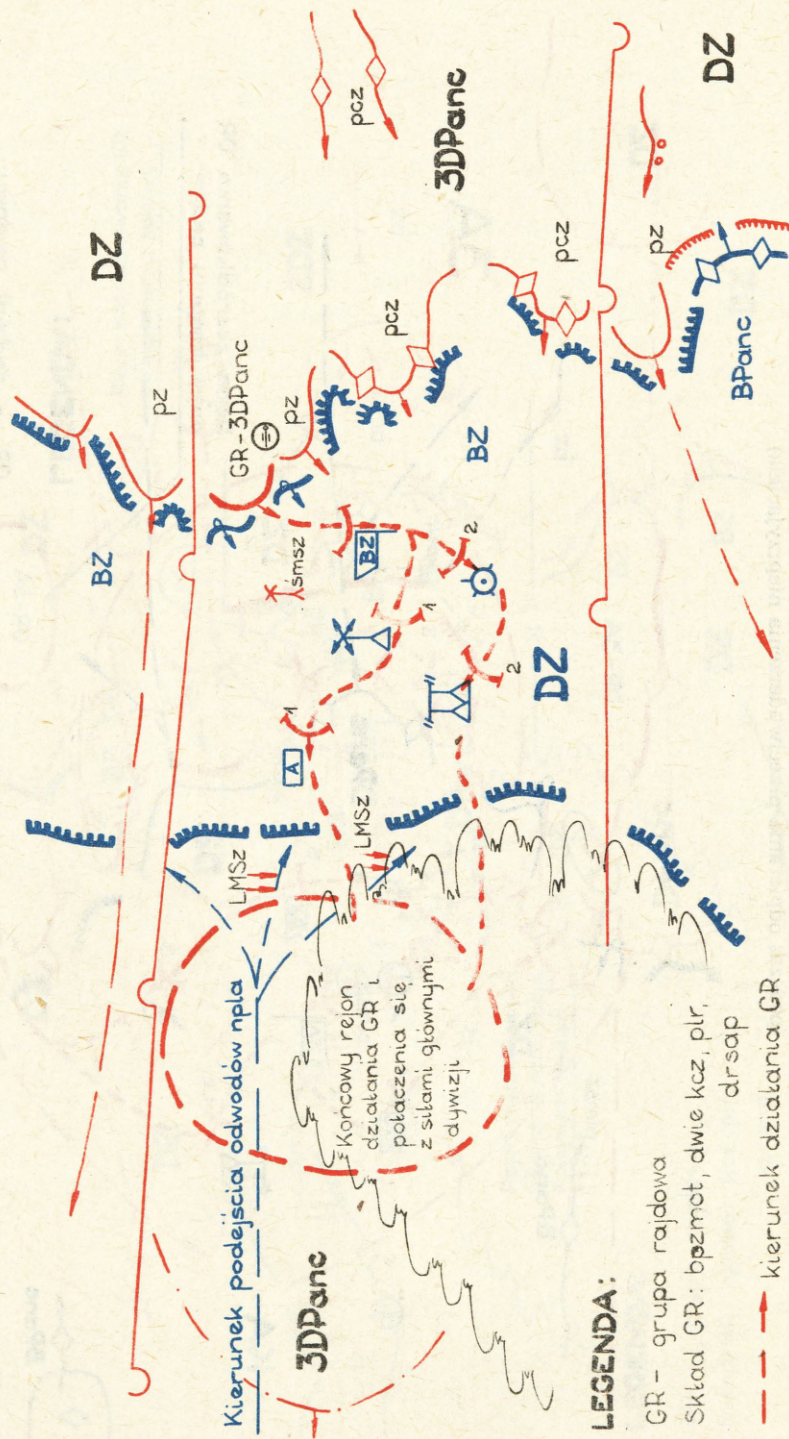
Poczynione rozważania z zakresu prowadzenia działań rajdowych są z oczywistych względów niepełne i niewątpliwie kontrowersyjne. Wymagają one, jak to zostało stwierdzone na wstępie, szczerzego opracowania teoretycznego po uzyskaniu doświadczeń z ćwiczeń pułkowych i dywizyjnych w poszczególnych okręgach wojskowych.

SPOSÓB DZIAŁANIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO W OPERACJI ZACZEPNEJ
(podczas odpierania przeciwnika nieprzyjaciela)

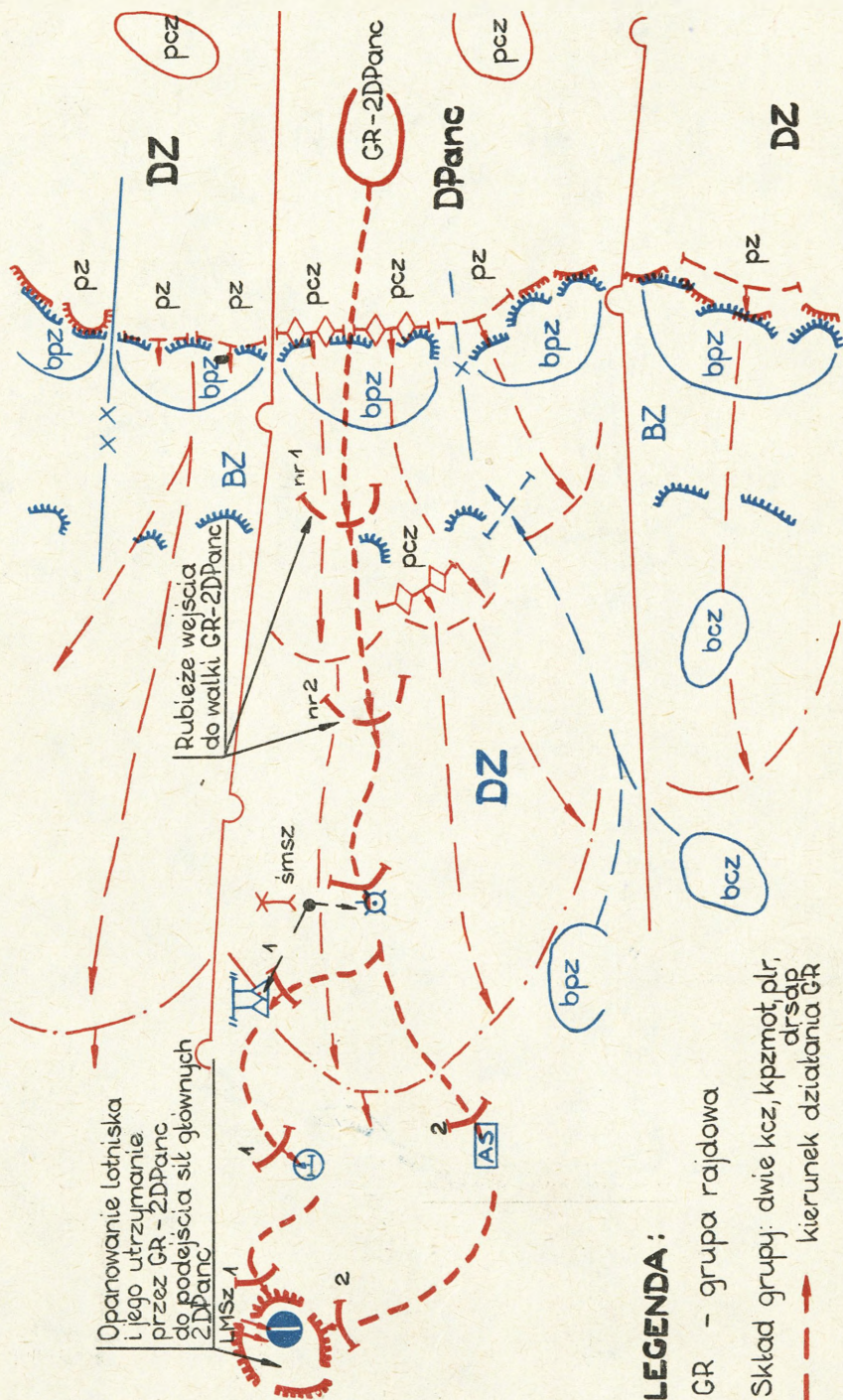

SPOSÓB DZIAŁANIA GRUPY RAJDOWEJ W NATARCIU
 (grupa pozostaje w rejonie działań do czasu podejścia wojsk własnych)

SPOSÓB DZIAŁANIA GRUPY RAJDOWEJ W DZIAŁANIACH ZACZEPNYCH
(podczas przełamywania obrony nieprzyjaciela)

LEGENDA:

- GR - grupa rajdowa
- Skład grupy: dwie kcz, kpzmot, plr, arsap
- kierunek działania GR

SKŁAD I DZIAŁANIE ODDZIAŁU RAJDOWEGO (OR)
w ćwiczeniach z wojskami pk. „SZOP-78”, przeprowadzonych przez sztab SOW
w okresie od 6 do 16.02.1978 roku

Opierając się na założeniach niniejszego opracowania „Wybrane problemy działań rajdowych”, podczas ćwiczenia „SZOP-78” zostały eksperymentalnie przeprowadzone działania rajdowe w dniu 15.02.1978 r. na OSP WL „WĘDRZYN”. Działania rajdowe wykonał oddział rajdowy w składzie wzmocnionego 27 pcz z 5 DPanc z zadaniem zniszczenia wyrzutni raketowych nieprzyjaciela oraz opanowania składu MPS i lotniska.

Z przeznaczonych do oddziału rajdowego sił i środków zorganizowane zostały trzy grupy rajdowe do wykonania poszczególnych zadań. Oddział rajdowy do rejonu działań przeniknął przez linię frontu pod osłoną nocy wykorzystując lukę w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela.

Z sił i środków oddziału rajdowego zostały zorganizowane następujące elementy w składzie:

- PR: dwa BRDM;
- awangarda: dwie kcz (8 cz), plp (3 BWP), dr sap, drnsk;
- artyleria: dar (4 wyrz. BM-21);
- SD pułku, baplot (4 dz. ZSU-234-4);
- GR nr 1 — przeznaczona do opanowania lotniska: PR, kcz (16 cz), kczmot (7 BWP), drnsk, dr sap;
- GR nr 2 — przeznaczona do zniszczenia wyrzutni raketowych: PR, kcz (16 cz), kczmot (8 SKOT), drnsk, dr sap;
- GR nr 3 — przeznaczana do opanowania składu MPS: PR, kcz (16 cz) kczmot (10 BWP), drnsk, dr sap.

Oddział rajdowy nie miał pododdziałów tyłowych. Poszczególne pododdziały OR zabrały na wozy bojowe po 2 jo, w każdej GR był lekarz. Ponadto w składzie OR był oficer naprowadzania lotnictwa.

Przewidywane wsparcie działania OR na OSP WL „WĘDRZYN” przez LMSz (planowano ostre bombardowanie) i śmigłowce szturmowe, a także przerzut taktycznego desantu śmigłowcowego w sile kczmot i środków materiałowych śmigłowcami transportowymi nie odbyły się z powodu nie sprzyjających warunków atmosferycznych.

OR po osiągnięciu rejonu działań bojowych, umiejętnie wykorzystując warunki terenowe, rozczłonkował się na poligonie „WĘDRZYN” i poszczególnymi GR sprawnie zaatakował obiekty nieprzyjaciela, zniszczył (pozorowane) wyrzutnie raketowe, opanował skład MPS (broniony siłami tego składu) oraz we współdziałaniu z taktycznym desantem śmigłowcowym (pozorowanym) — lotnisko nieprzyjaciela. Po wykonaniu tych zadań, OR pozostał na tyłach nieprzyjaciela, utrzymując lotnisko i skład MPS do podejścia wojsk własnych.

Wydrukowano 250 egz.

Egz. 1—200 kanc. tajna ASG WP

Egz. 201—250 Bibl. Gł. OZS

Wyk. płk Lewandowski

Druk. ASG WP, Nr pf. 2777/WW

